

แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากร
สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

โดย

นางสาวหทัยรัตน์ ยุภาศ
หัวหน้าฝ่ายอาวุโส ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน
สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๙
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา
ผู้วิจัย นางสาวหทัยรัตน์ ยุภาศ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และศึกษาวิธีการและแนวทางการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากเอกสาร หลักทฤษฎี การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารบุคลากร ภายในสำนักงานทรัพย์สินฯ ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และบุคลากรที่มีอายุงาน ๕ ปีขึ้นไป ซึ่งการสัมภาษณ์ใช้คำถามแบบเจาะลึก จะทำให้ได้คำตอบอย่างละเอียดและตรงประเด็น การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารและบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จำนวน ๘ คน ประกอบด้วย หัวหน้าฝ่ายระดับ จ.๑ ขึ้นไป หัวหน้าแผนกระดับ บ.๓-บ.๕ สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับ บ.๑-บ.๒ โดยผู้สัมภาษณ์สอบถามผู้ให้ข้อมูลตามแนวคำถามที่วางไว้ แนวคำถามนี้เป็นคำถามปลายเปิดที่ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ที่ต้องการถามรูปแบบการสัมภาษณ์ควรมีลักษณะเป็นการสนทนากันตามธรรมชาติ จากงานวิจัยพบว่าผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับต้น และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานทรัพย์สินฯ มีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งมองในภาพรวม พบว่ามีความเข้าใจในระดับมากโดยมีหลักทางสายกลาง พร้อมยึดหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้ คุณธรรม ข้อเสนอแนะ คือ การส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนสามารถรู้ได้ว่า การดำเนินชีวิตในแต่ละวันของตนเอง ต้องคิด และประเมินถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดจากการตัดสินใจของตนเอง พร้อมเตรียมตัวอย่างไร สำหรับอนาคตหรือความไม่แน่นอน ของสถานการณ์รอบๆ ตัว ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะได้มีการให้ความรู้ ที่ถูกต้อง การบริหารจัดการเงินออม การบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนในชีวิตประจำวัน

คำนำ

การดำเนินชีวิตในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันมีความผันแปรตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจโลก สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสังคม ดังนั้น บุคลากรของสำนักงานทรัพย์สินฯ ควรมีความรู้ ความเข้าใจ พร้อมทั้งน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นแบบอย่างแก่บุคคลทั่วไปในสังคม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจในการศึกษาเรื่อง แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้วิจัยหวังว่าเอกสารวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานอื่นที่คล้ายคลึงกัน เพื่อที่ทุกฝ่ายจะได้นำแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและสร้างภูมิคุ้มกันในชีวิตเกิดความสุขและยั่งยืน ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และองค์กรต่อไป หากเอกสารวิจัยฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใดผู้วิจัยขออภัยมา ณ โอกาสนี้

(นางสาวหทัยรัตน์ ยุภาศ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
บทบาทหน้าที่และความเป็นมาของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	๖
คุณค่าหลักร่วมกันสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	๑๒
ความเป็นมาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๑๓
ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๑๕
กรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๑๘
การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๒๓
ความจำเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต	๒๔
แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้	๒๗
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๓๙
แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของ	
บุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	๔๐
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๐
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๔๑
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๑
ความน่าเชื่อถือของข้อมูล	๔๓
การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๓
การนำเสนอข้อมูล	๔๔

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๕
ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต ของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	๔๕
วิธีการและแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต ของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	๕๐
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๖๐
สรุปผลการศึกษา	๖๐
ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้	๖๔
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	๖๕
บรรณานุกรม	๖๖
ภาคผนวก	๗๐
ภาคผนวก ก พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๕๓๙	๗๑
ภาคผนวก ข พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๕๙๑	๗๔
ประวัติย่อผู้วิจัย	๗๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒-๑ การแบ่งส่วนบริหารงานสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	๙
๒-๒ คุณค่าหลักร่วมกันสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	๑๓
๒-๓ กรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๒๒

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะการเศรษฐกิจของประเทศปัจจุบัน ปัญหาเศรษฐกิจมีความไม่แน่นอน เกิดการผันแปรอยู่ตลอดเวลาเป็นไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนหันมายึดแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานให้พสกนิกรนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งมีสาระสำคัญว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๐; ๗๐-๗๑)

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ โดยมีสถานะเป็นหน่วยงานราชการระดับกองในสังกัดกรมคลัง (ปัจจุบันคือ กรมธนารักษ์) กระทรวงการคลัง ทำหน้าที่บริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ และลงทุนต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อันเกี่ยวเนื่องกับทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สิน ๓ ครั้ง เพื่อให้เกิดความเหมาะสม โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๔ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ และ พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๙๑ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๑ ซึ่งได้ยกฐานะสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นนิติบุคคล โดยแบ่งทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ (๑) “ทรัพย์สินส่วนพระองค์” คือ ทรัพย์สินที่เป็นของพระมหากษัตริย์อยู่แล้วก่อนเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ (๒) “ทรัพย์สินส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน” คือ ทรัพย์สินในพระมหากษัตริย์ซึ่งใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า พระราชวัง

โดยอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของสำนักพระราชวัง ซึ่งทรัพย์สินส่วนนี้ได้รับยกเว้นการเสียภาษีอากร และ (๓) “ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” คือ ทรัพย์สินซึ่งเป็นของสถาบันพระมหากษัตริย์ มิได้เป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ใดโดยเฉพาะ (มิใช่ของบุคคล) มิใช่สำหรับพระมหากษัตริย์ เพื่อทรงใช้สอยในระหว่างที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ไม่สามารถจำหน่าย จ่าย โอน หรือซื้อขายแลกเปลี่ยนได้เว้นแต่เพื่อประโยชน์แก่ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และโดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต และเพื่อสาธารณประโยชน์อันได้มีบทกฎหมายให้ออน หรือจำหน่ายเท่านั้น พระมหากษัตริย์ทรงใช้ได้เพียงดอกผลที่เกิดขึ้นจากทรัพย์สินในส่วนนี้เท่านั้น อันเป็นที่มาของการก่อตั้ง “สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” ขึ้นมาทำหน้าที่ดูแลรักษา และจัดหาผลประโยชน์อันเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งทรัพย์สินส่วนนี้ได้รับยกเว้นภาษีอากร โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า ๔ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้ง และในจำนวนนี้จะได้ทรงแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ๑ คน ให้คณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีอำนาจหน้าที่ดูแลโดยทั่วไปในกิจการของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และให้ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีอำนาจหน้าที่ตามที่คณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มอบหมาย รวมถึงมีอำนาจลงนามผูกพันสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, ๒๕๕๐: ๓-๔)

การบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นองค์กรที่มีสินทรัพย์ในจำนวนมาก โดยเฉพาะอสังหาริมทรัพย์อันประกอบด้วยที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง กระจายอยู่ในหลายจังหวัด บนทำเลที่มีศักยภาพแตกต่างกัน มีผู้เช่าอยู่ในความดูแลประมาณ ๓๗,๐๐๐ สัญญา โดยถือครองที่ดินในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดรวมพื้นที่ ๔๑,๐๐๐ ไร่ ซึ่งที่ดินส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๓ ประกอบด้วย หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ชุมชน ตลาด ผู้เช่าอาคาร ที่ดินรายย่อย ส่วนที่ดินเชิงพาณิชย์ ใจกลางเมืองมีเพียงร้อยละ ๗ ดังนั้น บทบาทของสำนักงานทรัพย์สินฯ จึงต้องทำหน้าที่ดูแลบริหารงานอสังหาริมทรัพย์ในความรับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม โดยไม่คำนึงถึงรายได้เป็นสำคัญ และมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการสร้างคุณค่าของพื้นที่เช่าโดยร่วมมือกับผู้เช่าในการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของสถานที่ให้สวยงาม มั่นคง ปลอดภัยอยู่เสมอ ตลอดจนคำนึงถึงการอนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและทางประวัติศาสตร์ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, ๒๕๕๐ : ๖-๗)

ดังนั้น ในฐานะที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ถือเป็นหน่วยงานสำคัญ หน่วยงานหนึ่งที่ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย บุคลากรในสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จึงควรมีความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ และควรมีการน้อมนำเอาหลักการดังกล่าวไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อเป็นแบบอย่างแก่คนอื่น ๆ ในสังคม อันเป็นการสืบสานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กว้างขวางออกไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของพนักงานสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เพื่อที่จะสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการเสนอแนวทางให้แก่องค์กรในการ

สนับสนุนการน้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตจริง และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นทิศทางในการปรับเปลี่ยนนโยบายการดำเนินงานของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กรให้เกิดความก้าวหน้า เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าสืบไปอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
๒. เพื่อศึกษาวิธีการและแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ขอบเขตของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีวิธีการ ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ รวม ๓ ด้าน ๑) ด้านความพอประมาณ ๒) ด้านความมีเหตุผล ๓) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

๒. เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากผู้บริหารในระดับที่แตกต่างกันและเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ

๒.๑ สัมภาษณ์ผู้บริหารระดับ จ.๑ ขึ้นไป จำนวน ๑ ท่าน สัมภาษณ์หัวหน้าแผนกระดับ บ.๓-บ.๕ จำนวน ๔ ท่าน สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับ บ.๑-บ.๓ จำนวน ๕ ท่าน

๒.๒ วิเคราะห์และสรุปผล

๓. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการระหว่างเดือน พฤศจิกายน ๒๕๕๙ – พฤษภาคม ๒๕๖๐

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีวิธีการ ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีประเด็นในแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหา และการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ ด้านการมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านเงื่อนไขความรู้และด้านเงื่อนไขคุณธรรม รวมทั้งแสดงข้อเสนอแนะ

เกี่ยวกับการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ในการวางแผนสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนเพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างเครื่องมือ

๒. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดเป็นกรอบแนวคิดและนำข้อมูลดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหา

๓. นำแบบสอบถามที่ได้มาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้อง ความชัดเจนของเนื้อหาและภาษาให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดที่กำหนด

๔. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจในการนำตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

๒. นำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินการชีวิตของของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และนำไปใช้เป็นทิศทางในการปรับเปลี่ยนนโยบายการดำเนินงานของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กรให้พัฒนาต่อไป

๓. สามารถนำเสนอรูปแบบ (Model) ในการส่งเสริมแนวทางการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

คำจำกัดความ

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	หมายถึง	ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม
การดำเนินชีวิต	หมายถึง	แนวทางปฏิบัติเพื่อทำกิจกรรมประจำวัน รวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคล การใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การทำงาน การพักผ่อน การรับประทานอาหาร ความบันเทิงและกิจกรรมนันทนาการ
ความพอประมาณ	หมายถึง	ความพอดีที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไปไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ความมีเหตุผล	หมายถึง การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนผลที่คาดหวังจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ
การมีภูมิคุ้มกันที่ดี	หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัว
เงื่อนไขความรู้	หมายถึง ความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังในการดำเนินชีวิตและการประกอบการงาน
เงื่อนไขคุณธรรม	หมายถึง การยึดถือคุณธรรมต่างๆ อาทิ ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความเพียร การมุ่งประโยชน์ส่วนรวมและการแบ่งปัน

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล ประวัติและความเป็นมาของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บทความ และทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบในการศึกษาวิจัย ดังนี้

๑. บทบาทหน้าที่และความเป็นมาของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
๒. คุณค่าหลักร่วมกันสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
๓. ความเป็นมาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๔. ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๕. กรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๖. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๗. ความจำเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต
๘. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้
๙. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่และความเป็นมาของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ได้ถือกำเนิดขึ้นมาพร้อมๆ กับการปกครองในระบอบกษัตริย์และมีวิวัฒนาการเคียงคู่กับประวัติศาสตร์ชาติไทยมาโดยตลอด นับตั้งแต่สมัยที่ประเทศไทยยังปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ทรัพย์สินทั้งปวง ในท้องพระคลังและในราชอาณาจักรเป็นของพระมหากษัตริย์ ผู้อยู่ในฐานะ “พระเจ้าแผ่นดิน” แต่เพียงพระองค์เดียว อย่างไรก็ตาม พระมหากษัตริย์ได้ทรงพยายามแยกพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ออกจากทรัพย์สินของแผ่นดิน โดยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓)

การค้าขายกับต่างประเทศเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างมาก ทรงเก็บหอมรอมริบเงินกำไรที่ได้จากการค้าสำเภาซึ่งเป็นพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ไว้เป็นจำนวนมาก ทรงเก็บใส่ไว้ในถุงผ้าสีแดงจำนวนมากซึ่งเรียกกันว่า “เงินถุงแดง” ไว้ข้างพระแท่นที่บรรทม เรียกว่า “เงินข้างที่” ซึ่งต่อมามีจำนวนมากขึ้นก็เก็บไว้ในห้องข้างๆ ที่บรรทม เงินถุงแดงข้างพระแท่นบรรทม (เงินถุงแดงข้างพระที่) นั้น จึงเรียกว่า “คลังข้างที่” ทรงพระราชทานเป็นทุนสำรองให้แก่แผ่นดินสำหรับใช้ในยามบ้านเมืองอยู่ในภาวะคับขัน โดยมีรับสั่งว่าให้เก็บไว้สำหรับไถ่บ้านเมือง รวากับจะทรงพยากรณ์เห็นเหตุการณ์ที่จะบังเกิดขึ้นภายหลัง คือ วิกฤตการณ์ ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๒๖) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ที่ประเทศไทยเกิดกรณีพิพาทกับประเทศฝรั่งเศสจึงได้นำเงินถุงแดงมาสมทบเพื่อเป็นการไถ่บ้านเมืองรักษาอธิปไตย ชดใช้ค่าเสียหายและค่าประกันแก่ประเทศ

ฝรั่งเศสจวบจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) อันเป็นยุคแห่งการปฏิรูปและการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้านจากแบบจารีตประเพณีมาเป็นแบบสากล โดยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการปฏิรูประบบการคลังใหม่ และมีการจัดทำงบประมาณแผ่นดินเป็นครั้งแรก เพื่อให้รายรับและรายจ่ายของแผ่นดินเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ซึ่งการจัดทำงบประมาณในครั้งนี้ได้มีการแยก พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ออกจากทรัพย์สินของแผ่นดินอย่างเด็ดขาด โดยมอบหมายให้ “กรมพระคลังข้างที่” เป็นผู้จัดการดูแลพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ภายใต้งักตวงกระทรวงพระคลังมหาสมบัติซึ่งมีหน้าที่ดูแลรักษาพระราชทรัพย์ทั้งปวงในราชอาณาจักร เมื่อรายได้รวมของแผ่นดินมากขึ้นอันเนื่องมาจากการปฏิรูปทางการเงินในปีพุทธศักราช ๒๔๓๓ ซึ่งมีการตั้งกระทรวงการคลังขึ้นมาเป็นครั้งแรก ส่งผลให้จำนวนเงินที่ได้รับการจัดสรรของกรมพระคลังข้างที่ก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน ในช่วงแรกรายได้ของกรมพระคลังข้างที่นำไปเป็นค่าใช้จ่ายส่วนพระองค์และพระบรมวงศานุวงศ์ ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาพระราชวัง และค่าใช้จ่ายในการเสด็จไปทรงศึกษาต่อยังต่างประเทศของพระราชโอรสเป็นหลัก แต่เมื่อรายได้ดังกล่าวเพิ่มขึ้น ก็มีเงินเหลือจ่ายจากค่าใช้จ่ายดังกล่าว และรูปแบบการใช้จ่ายเงินคงเหลือดังกล่าวนี้เองที่เป็นรากฐานของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในปัจจุบัน

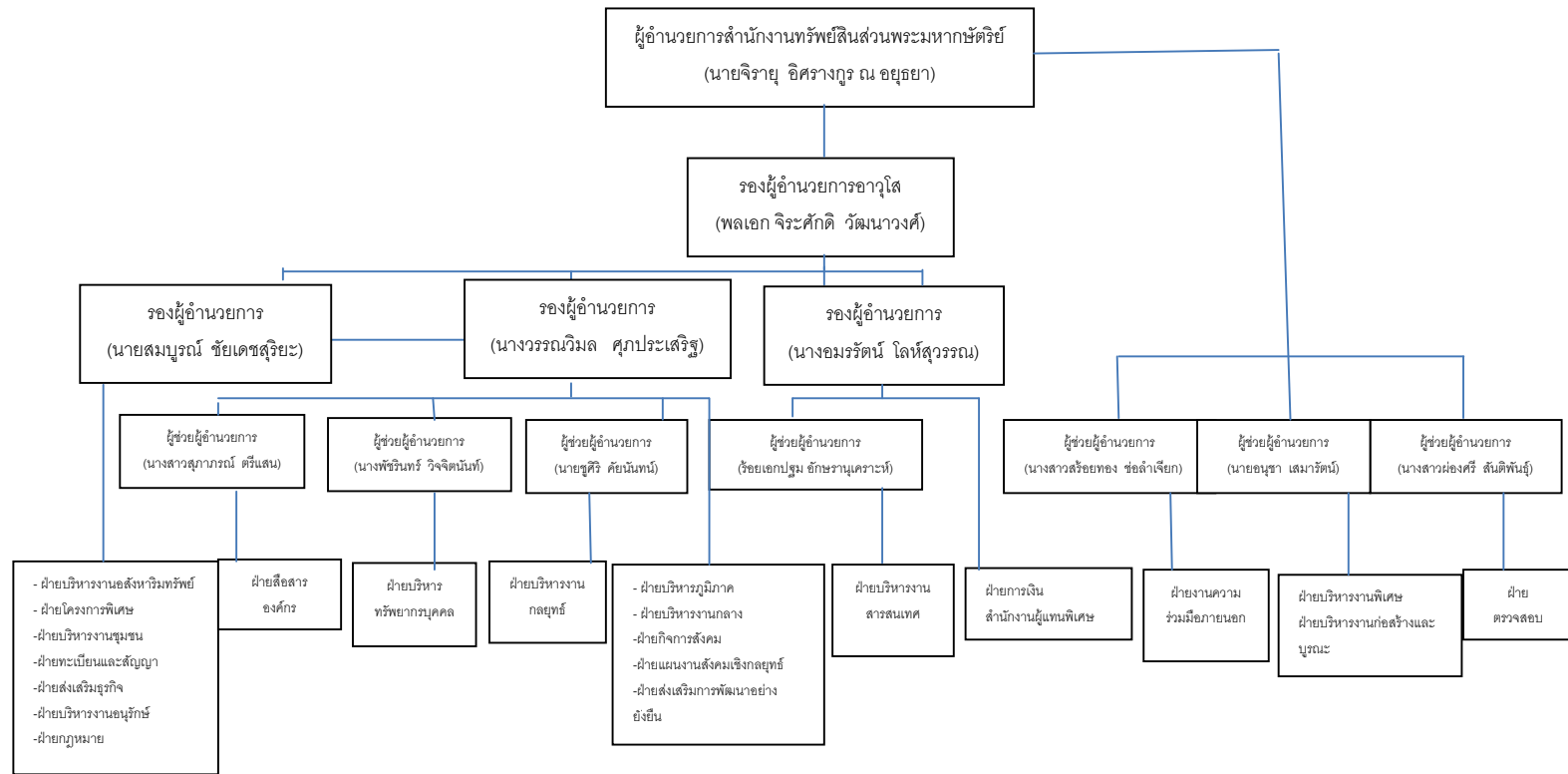
บทบาทของ “กรมพระคลังข้างที่” ในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความทันสมัยของบ้านเมืองซึ่งส่งผลต่อเนื่องไปถึงพัฒนาการทางสังคมจึงเริ่มปรากฏเด่นชัดนับแต่นั้น ทั้งในฐานะนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ยุคแรกเริ่มโดยการก่อสร้างอาคารพาณิชย์เพื่อหาที่อยู่ให้แรงงานและให้โอกาสในการทำการค้ามากกว่าจะมุ่งหารายได้สูงสุดจากค่าเช่าและในเมืองสำคัญตามต่างจังหวัดได้มีการสร้างตลาดขึ้น เพื่อนำค่าบำรุงตลาดไปใช้ในการพัฒนาระบบสุขาภิบาลและสาธารณูปโภคพื้นฐานในเขตศูนย์กลางเมืองใหม่เหล่านี้ ควบคู่ไปพร้อมกับการตัดถนนสายใหม่ๆ ของกระทรวงโยธาธิการ ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและย่านพาณิชย์กรรมขยายตัวอย่างรวดเร็ว และในฐานะนักลงทุนยุคบุกเบิกผู้ก่อตั้งธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ตลอดจนการร่วมลงทุนในภาคธุรกิจอื่นๆ ซึ่งล้วนแต่มีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในเวลาต่อมา

ภายหลังประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อปี ๒๔๗๕ “กรมพระคลังข้างที่” จึงถูกลดบทบาทมาเป็น “สำนักงานพระคลังข้างที่” ภายใต้งักตวงกักตวงของนายกรัฐมนตรียุคแรก พร้อมกันได้มีการจัดระเบียบทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์อย่างเป็นทางการตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพุทธศักราช ๒๔๙๑ โดยแบ่งทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ (๑) “ทรัพย์สินส่วนพระองค์” คือ ทรัพย์สินที่เป็นของพระมหากษัตริย์อยู่แล้วก่อนเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ หรือทรัพย์สินที่รัฐทูลเกล้าฯ ถวายหรือทรัพย์สินที่ทรงได้มาไม่ว่าในทางใดและเวลาใด นอกจากที่ทรงได้มาในฐานะที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้รวมทั้งดอกผลที่เกิดจากบรรดาทรัพย์สินเหล่านั้นด้วย (เป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล) โดยอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของสำนักงานจัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์ ซึ่งทรัพย์สินส่วนพระองค์อยู่ในข่ายที่ต้องเสียภาษีอากรต่างๆ เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาทั่วไป สามารถจำหน่าย จ่าย

โอน หรือซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ (๒) “ทรัพย์สินส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน” คือ ทรัพย์สินในพระมหากษัตริย์ซึ่งใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า พระราชวัง โดยอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของสำนักพระราชวัง ซึ่งทรัพย์สินส่วนนี้ได้รับยกเว้นการเสียภาษีอากร และ (๓) “ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” คือ ทรัพย์สินซึ่งเป็นของสถาบันพระมหากษัตริย์ มิได้เป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ใดโดยเฉพาะ (มิใช่ของบุคคล) มิใช่สำหรับพระมหากษัตริย์ เพื่อทรงใช้สอยในระหว่างที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ไม่สามารถจำหน่าย จ่าย โอน หรือซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ เว้นแต่เพื่อประโยชน์แก่ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และโดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต หรือเพื่อสาธารณประโยชน์อันได้มีบทกฎหมายให้ออน หรือจำหน่ายเท่านั้น พระมหากษัตริย์ทรงใช้ได้เพียงดอกผลที่เกิดขึ้นจากทรัพย์สินในส่วนนี้เท่านั้น อันเป็นที่มาของการก่อตั้ง “สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” ขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ดูแลรักษา และจัดหาผลประโยชน์อันเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งทรัพย์สินส่วนนี้ได้รับยกเว้นภาษีอากร โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า ๔ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้ง และในจำนวนนี้จะได้ทรงแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ๑ คน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามที่คณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มอบหมาย รวมถึงมีอำนาจลงนามเป็นสำคัญผูกพันสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยกำหนดให้รายได้จากการบริหารจัดการหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว ให้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงใช้สอยตามพระราชอัธยาศัย โดยมากมักจะเป็นกิจการในโครงการตามพระราชดำริ การพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราษฎร การซ่อมแซมพระอารามหรือพระราชวัง เป็นหลัก (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, ๒๕๕๓ : ๑๐ - ๑๑)

นอกจากนี้ คณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ยังมีการประชุมปีละ ๔ ครั้ง เพื่อกำหนดนโยบายและเป็นโอกาสให้ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์รายงานผลการบริหารจัดการ ซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในฐานะประธานคณะกรรมการทรัพย์สินฯ ได้เข้าร่วมการประชุมโดยสม่ำเสมอ ในส่วนของสถานะทางการเงิน เช่น งบดุลประจำปี ได้รับการตรวจสอบและสำแดงต่อสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินทุกปีงบประมาณ

แผนภาพที่ ๒-๑ การแบ่งส่วนบริหารงานสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ที่มา : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, ออนไลน์ ,๒๕๖๐

โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑.กลุ่มอำนวยการ	ระดับ อ.๑-อ.๔	จำนวน	๑๒ คน
๒.กลุ่มหัวหน้าฝ่าย	ระดับ จ.๒-จ.๔	จำนวน	๒๖ คน
๓.กลุ่มหัวหน้ากอง	ระดับ บ.๔-บ.๒	จำนวน	๕๘ คน
๔.กลุ่มหัวหน้าแผนก	ระดับ ป.๕-ป.๕	จำนวน	๑๗๖ คน
๕.กลุ่มพนักงาน (บริหาร)	ระดับ บ.๑-บ.๕	จำนวน	๘๗๕ คน
๖.กลุ่มพนักงาน (ปฏิบัติการ)	ระดับ ป.๑-ป.๕	จำนวน	๑๔๙ คน
๘.กลุ่มลูกจ้าง	ระดับ ล.๑-ล.๔	จำนวน	๓๖ คน
๙.กลุ่มอัตรากำลังชั่วคราว		จำนวน	๑๒ คน
รวมจำนวนบุคลากรทั้งสิ้น		จำนวน	๑,๓๕๖ คน

๑. พันธกิจของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

นับจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติ พร้อมทั้งพระราชทานพระปฐมบรมราชโองการในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ความว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนสยาม” นอกจากบ้านเมืองจะร่มเย็นด้วย “ธรรม” แห่ง “ทศพิธราชธรรม” ที่ทรงยึดมั่นเป็นหลักในการประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการเพื่อ “บำบัดทุกข์” และ “บำรุงสุข” แก่ปวงชนชาวไทยทั่วประเทศแล้ว ยังเป็นแนวทางสำคัญที่ได้พัฒนาสู่พันธกิจและนโยบายของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่มีวัตถุประสงค์มุ่งการดำเนินงานเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน ครอบคลุมทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม อันจะนำมาซึ่งความผาสุกร่มเย็นแก่พสกนิกรและประเทศชาติเป็นสำคัญอีกด้วย ความจงรักภักดีและมุ่งเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทน้อมนำพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นเข็มทิศนำทาง ทำให้สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ยึดมั่นในหน้าที่ของตน คือบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์อันเป็นภารกิจหลัก และในฐานะพลเมืองดีของชาติ ด้วยการพัฒนาสังคมผ่านกิจการอันหลากหลาย มุ่งมั่นที่จะบริหารจัดการทรัพย์สินในความรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่ยั่งยืนต่อชุมชน ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่และสังคมโดยรวม โดยยึดหลักการพัฒนาอย่างสมดุลผสมผสานพื้นฐานของความพอดี ตามสภาพภูมิสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน พร้อมกับน้อมนำแนวพระราชดำริ รวมทั้งหลักการทรงงาน มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้คนในสังคม และสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรและสังคมไทยอย่าง “พอเพียง” และ “ยั่งยืน” (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, ๒๕๕๐ : ๑๐-๑๑)

การพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน ๔ มิติ

การที่ภารกิจหลักของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ คือ การบริหารจัดการตามความรับผิดชอบที่มุ่งเน้น “คุณค่า” มากกว่า “มูลค่า” เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ปัจจุบันสำนักงานทรัพย์สินฯ ได้กำหนดภารกิจสำคัญคือ “การพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน ๔ มิติ” ประกอบด้วยมิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม มิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านวัฒนธรรม อันเป็นรากฐานแห่งการสร้างความมั่นคงทั้งในระดับองค์กรและระดับชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน

มิติด้านเศรษฐกิจ

ได้ดำเนินงานพัฒนาในมิติด้านเศรษฐกิจ ทั้งบนพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินฯ ตามหน้าที่ของสำนักงานและนอกพื้นที่สำนักงานตามหน้าที่พลเมืองดี บนพื้นฐานของการคำนึงถึงความสมดุล ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมอย่างรอบด้าน

มิติด้านสังคม

โครงการจำนวนมากที่ดำเนินการโดยสำนักงานทรัพย์สินฯ และผ่านทางมูลนิธิต่างๆ ไม่อาจสำเร็จได้อย่างยั่งยืน หากในภาพรวมของสังคมยังขาดหลักคุณธรรม สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงสนับสนุนทุกองคาพยพของสังคมให้ดำเนินโครงการพัฒนาในหลากหลายด้านเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน พร้อมกับส่งเสริมให้ผู้คนในสังคมมีคุณธรรมนำความรู้

มิติด้านสิ่งแวดล้อม

มุ่งมั่นดำเนินงานพัฒนาในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งในบริบทของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งนิเวศที่ก่อกำเนิดสรรพชีวิตอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อวิถีการดำรงอยู่ของคนและของโลก และในบริบทของการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง ทั้งที่ดำเนินการโดยสำนักงานทรัพย์สินฯ และที่ร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เพื่อสรรค์สร้างให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ สร้างปอดแห่งใหม่ที่มีแหล่งอากาศที่สดชื่น เพิ่มพลังชีวิตแก่ชาวเมืองบนพื้นฐานการพัฒนาให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูล

มิติด้านวัฒนธรรม

มุ่งเน้นการอนุรักษ์ผสมผสานการพัฒนาทั้งในด้านการทำนุบำรุงศาสนสถาน การเผยแพร่ศาสนา เพื่อจรรโลงศาสนาให้รุ่งเรือง เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้คนไทยดำรงอยู่ในศีลธรรม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมธำรงรักษาคุณค่าของมรดกชาติ เพื่อถ่ายทอดคุณค่าความเป็นไทย และประกาศเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยให้ก้าวไกลจากรุ่นสู่รุ่น ตลอดจนการดูแลอาคารอนุรักษ์เพื่อรักษาประจักษ์พยานแห่งหน้าประวัติศาสตร์ไว้ให้คงอยู่เคียงคู่การพัฒนามหานคร

กล่าวได้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การดำเนินงานของสำนักงานทรัพย์สินฯ นั้น เป็นการดำเนินงานตามเป้าหมายที่มุ่งเน้นการส่งเสริม ปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความทุ่มเทแรงกายแรงใจในการยกระดับองค์กรให้ทรงคุณค่ายิ่งกว่าที่ผ่านมา ส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนอันก่อให้เกิดเป็นพลวัตที่ดีแห่งการพัฒนา

๒. การบริหารอสังหาริมทรัพย์และการลงทุน

เพื่อทำหน้าที่ดูแลรักษา วางแผนการดำเนินงาน กำหนดนโยบายเพื่อบริหารจัดการผลประโยชน์ในทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีภารกิจหลัก ๒ ด้าน คือ

๑. การจัดประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ ดำเนินการดูแล รักษา และจัดหาประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีผู้เช่าอยู่ในความดูแลประมาณ ๓๗,๐๐๐ สัญญา โดยถือครองที่ดินในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดรวมพื้นที่ ๔๑,๐๐๐ ไร่ ซึ่งที่ดินส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๓ ประกอบด้วย หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ชุมชน ตลาด ผู้เช่าอาคาร ที่ดินรายย่อย ส่วนที่ดินเชิงพาณิชย์ ใจกลางเมืองมีเพียงร้อยละ ๗ ดังนั้น บทบาทของสำนักงานทรัพย์สินฯ จึงต้องทำหน้าที่ดูแลบริหารงานอสังหาริมทรัพย์ในความรับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม โดยไม่คำนึงถึงรายได้เป็นสำคัญ

๒. การลงทุนในหลักทรัพย์ สำนักงานทรัพย์สินฯ ลงทุนในหลักทรัพย์ต่างๆ โดยมุ่งเน้นให้เกิดความมั่นคง และยั่งยืน โดยได้ลงทุนในธุรกิจหลัก ๓ แห่ง ได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท ทุนลาดาว์ลีย์ จำกัด ซึ่งเป็นธุรกิจที่สำคัญต่อเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ และมีคุณค่าทางสังคมโดยรับผิดชอบในฐานะผู้ถือหุ้นหลัก (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, ๒๕๕๐ : ๖-๗)

คุณค่าหลักร่วมกันสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ด้วยความจงรักภักดีและมุ่งเจริญตามรอยเบื้องพระยุคลบาทน้อมนำพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นเข็มทิศนำทาง ทำให้สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ยึดมั่นในหน้าที่ของตน คือบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์อันเป็นภารกิจหลัก และในฐานะพลเมืองดีของชาติ ด้วยการพัฒนาสังคมผ่านกิจการอันหลากหลาย มุ่งมั่นที่จะบริหารจัดการทรัพย์สินในความรับผิดชอบต่อให้เกิดประโยชน์ที่ยั่งยืนต่อชุมชน ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่และสังคมโดยรวม โดยยึดหลักการพัฒนาอย่างสมเหตุสมผลบนพื้นฐานของความพอดี ตามสภาพภูมิสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน พร้อมกับน้อมนำแนวพระราชดำริ รวมทั้งหลักการทรงงาน มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้คนในสังคม และสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรและสังคมไทยอย่าง “พอเพียง” และ “ยั่งยืน”

ตลอดระยะเวลาแห่งการดำเนินงานที่ผ่านมาของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์นั้น เป็นการดำเนินงานตามเป้าหมายที่มุ่งเน้นการส่งเสริม ปรับปรุง และพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความทุ่มเทแรงกายแรงใจในการยกระดับองค์กรให้ทรงคุณค่ายิ่งกว่าที่ผ่านมา ส่งเสริมการพัฒนาย่างสมดุลและยั่งยืน เกิดเป็นพลวัตที่ดีแห่งการพัฒนา

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์วางเป้าหมายที่จะปรับปรุงและยกระดับการพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จ บุคลากรในองค์กรทุกคนร่วมพลังปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างภาคภูมิใจ และดำเนินไปในทิศทางเดียวกันอย่างก้าวหน้านั้นคงหนึ่งในแนวทางการพัฒนาของสำนักงานทรัพย์สินฯ เพื่อให้มุ่งสู่เป้าหมายดังกล่าวในปี ๒๕๕๔ คือ การสรรหา “คุณค่าหลักร่วมกันขององค์กร” เป็นครั้งแรก เพื่อเป็นบรรทัดฐานและทิศทางที่ดีให้บุคลากรทุกคนในองค์กรได้ยึดมั่นปฏิบัติ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนระดม ความคิดเพื่อร่วมกันเสนอคุณค่าหลักต่างๆ ที่ดีงาม จนได้คุณค่าหลัก ๖ ประการ(สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, ๒๕๕๐ : ๘-๙)

แผนภาพที่ ๒-๒ คุณค่าหลักร่วมกันของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ที่มา : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, ออนไลน์ ,๒๕๖๐

คุณค่าหลักทั้ง ๖ ประการ ได้แก่

๑. ความดีงามทั้งปวง(Virtues) หมายถึง ความซื่อสัตย์ ความมีคุณธรรมและจริยธรรม
๒. ความรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง ความรับผิดชอบต่องาน ครอบครัว องค์กร และสังคม ทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดีที่ตนได้กระทำลงไป
๓. ความจงรักภักดี (Loyalty)
๔. ความสามัคคี (Unity) หมายถึง ความร่วมมือ ร่วมใจ และปรองดองกัน
๕. การแสวงหาความรู้และความกระจ่าง (Enlightenment) หมายถึง การใฝ่รู้ การพัฒนาตนเอง
๖. การยึดมั่นในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (Sufficiency) จึงเกิดเป็นคุณค่าหลักร่วมกันของสำนักงานทรัพย์สินฯภายใต้คำว่า “Values”

ความเป็นมาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๓๐ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขึ้นเถลิงราชสมบัติบรมราชาภิเษกภายใต้้นพสกนิกรมหาเศวตฉัตร(ฉัตร ๙ ยอด) ซึ่งได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการ “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” พระองค์ได้ทรงทุ่มเทพระวรกาย และพระสติปัญญา

ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับพสกนิกรของพระองค์ และบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ ในด้านต่างๆ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของพสกนิกรเป็นที่ตั้ง โดยใช้ หลักคุณธรรม และความรู้ความเข้าใจทางหลักวิชาความชำนาญและประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่เป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนา ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง “...คำว่าพอเพียง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมี พอสำหรับใช้ของตัวเอง มีความหมายว่า “พอมีพอกิน”...วันนั้นได้พูดถึงว่าเราควรจะต้องปฏิบัติให้ พอมีพอกิน พอมีนี้นี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนมีพอมีพอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าประเทศมี พอมีพอกินก็ยิ่งดี พอเพียงหมายความว่ามีความพออยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอเพียงก็คือพอ เท่านั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการมันก็จะมีความโลภน้อย ก็จะเบียดเบียนคนอื่นน้อย พอเพียง นี้อาจจะมีมากอาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณพูดจาก็ พอเพียงทำอะไรก็พอเพียงปฏิบัติตนก็พอเพียง ฉะนั้นความพอเพียงนี้ก็แปลว่าความพอประมาณและ ความมีเหตุผล...” พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๑ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน จากกระแสพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ก่อให้เกิดการระดมความคิดในวงกว้างจากทุกฝ่าย อาทิ นักวิชาการข้าราชการ ประชาชนนักคิดทั้ง ระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ทั้ง ภาครัฐและเอกชน โดยน้อมนำเอากระแสพระราชดำริมาปฏิบัติ และหาวิธีการที่จะผลักดันให้บังเกิดผลสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ๒๕๔๘ : ๕-๖)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการ ดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้ง ในกาพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความ จำเป็นที่ต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้ง ภายนอกและภายในทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการ นำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้อง เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้ง ทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้ เป็นอย่างดี (สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ๒๕๕๐: ๓๑)

สรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความเป็นมาจากการรอบคอบ รอบรู้และ ความระมัดระวังในการดำเนินงานหรือประกอบกิจการงานใดๆ มีความพอเพียง พออยู่ พอกินใน การดำรงชีวิต ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน วางแผนในการดำเนินงานตามหน้าที่ของตน สร้างความ เข้มแข็ง มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนในศาสนา เพื่อสังคมที่สงบสุข และ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ มีหลักพิจารณาเริ่มแรกเป็นกรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น มีพื้นฐานมาจากวิถีดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา เป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤตเพื่อความมั่นคงยั่งยืนของการพัฒนา ทั้งนี้คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน จึงได้รวบรวมข้อมูลจากนักวิชาการได้ดังนี้

เกษม วัฒนชัย (อ้างใน โครงการสังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง, ๒๕๕๗ : ๒๒) ได้ถอดความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริว่า เป็นแนวทางที่สภาพพัฒนาใช้ เป็นเป้าหมายหลักในแผน ๙ และในแผน ๑๐ ที่จะเริ่มปี ๒๕๕๐ ก็นำใช้ต่อเหมือนกันเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนามธรรม เมื่อทำความเข้าใจ เสร็จแล้วออกแบบเป็นรูปธรรมในการดำเนินชีวิตของเรา หรือในกิจกรรมที่เราทำอยู่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมี ๔ ส่วนเข้าใจได้ไม่ยาก ๑. เป้าหมาย ของปรัชญานี้เพื่อให้คนไทย ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน ประเทศ สามารถใช้ชีวิตและดำรงอยู่ในสังคมอย่างสมดุลท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ๒. ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า ในการเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน-ภายนอก จะมีผลกระทบ ๔ ด้านด้วยกัน คือ วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นไม่ว่าเด็กนักเรียน ครอบครัว บริษัท องค์กร เอาไปใช้ เราต้องพยายามนึกถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ๔ ด้าน ซึ่งผลกระทบมาจากทั้งภายใน ภายนอก เช่น ภายใน ครอบครัว ภายนอกครอบครัว ภายในบริษัท ภายนอกบริษัท ภายในตัวเรา ภายนอกตัวเรา ๓ หลักใหญ่ คือ "ทางสายกลาง" มุ่งองค์ประกอบอยู่ ๓ ข้อ คือ ๑. ทำอะไรขอให้ยึดหลักพอประมาณ ๒. ขอให้ไม่มีเหตุผล และ ๓. ขอให้สร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้ดีเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงได้ ที่อาจจะเกิดรวดเร็ว และรุนแรงได้ และ ๔. ปัจจัยที่จะนำเอาปรัชญานี้มาใช้แล้วเกิดผลสำเร็จสู่ความสำเร็จมีอะไรบ้าง ไม่ใช่ใครเอาไปใช้ได้ ก่อนที่จะใช้ให้สำเร็จต้องมีปัจจัย ปัจจัยแรกคือต้องยกพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรมและชื่อเสียงสุจริต เพราะฉะนั้นถ้าเราจะใช้ในครอบครัวเรา เราต้องยกพื้นฐานจิตใจ ให้สำนึกในคุณธรรม และชื่อเสียงสุจริต ในบริษัท ในชุมชน ก็เหมือนกัน ปัจจัยที่สอง จะทำอะไรต้องให้หลักวิชาการ ทั้งในชั้นวางแผนและขั้นปฏิบัติ ใช้หลักวิชาหาข้อมูล ศึกษาสถานการณ์ และปัจจัยสุดท้ายคือ ใช้ชีวิตอย่างอดทน มีความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (๒๕๔๓: ๑๒) คือความพอดีและสมดุล" เศรษฐกิจพอเพียงคือความพอดีและความสมดุลซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นคงและความยั่งยืนได้ในระยะยาว เพราะอะไรที่ไม่สมดุลมันไปได้ไม่ยาว อย่างร่างกายต้องมีความพอดีถึงจะอยู่ได้ ถ้าเกิดความไม่สมดุล มีเนื้องอก หรือสารบางอย่างในร่างกายหายไป ชีวิตก็อยู่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นความพอดีและความสมดุลเป็นหลักสำคัญ ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีปัจจัยสำคัญ ๕ ประการ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกัน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสนับสนุนอีก ๒ ประการ คือ การใช้ความรู้ ความคิด ความรอบคอบ และคุณธรรม ความดี ความถูกต้องเหมาะสม ซึ่งทั้งหมดรวมแล้วก็คือความสมดุลนั่นเอง เพราะถ้าไม่มีคุณธรรม ความรู้ ก็จะไม่สมดุล ไม่ว่าจะป็นชีวิต คน ครอบครัว องค์กร หรือแม้แต่

ประเทศ ก็ต้องใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจุบันมีงานวิจัยที่บอกว่า ในระดับบุคคลและชุมชน มีการใช้เศรษฐกิจพอเพียงอยู่พอสมควร รวมไปถึงภาคธุรกิจ ที่มีองค์กรส่วนหนึ่งไม่ได้มุ่งหากำไรสูงสุด และมีการป้องกันความเสี่ยง "เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นตัวที่ต้องช่วยกัน ส่งเสริมให้มากขึ้น ให้ดีขึ้น เพราะเป็นประโยชน์ต่อสังคม และเป็นสิ่งที่โลกน่าจะต้องการ เพราะโลกเราตอนนี้มีความไม่พอดี ไม่ค่อยสมดุล ซึ่งจะทำให้ไม่ยั่งยืนในท้ายที่สุด ซึ่งจะนำไปสู่วิกฤต ดังนั้นถ้าใช้หลักการนี้โลกจะสมดุลมากยิ่งขึ้นและอยู่ได้นาน"

จिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา (อ้างในวารสารเศรษฐกิจและสังคม ๒๕๔๘ : ๔๑-๔๗) ได้อธิบายถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่า “จากการสรุปเนื้อหาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นักวิชาการจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย ฯลฯ ได้ร่วมกันแปลงนิยามออกมาเป็นสัญลักษณ์ ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ จดจำและนำไปปฏิบัติ โดยมีความหมายว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นเรื่องของทางสายกลาง ที่อยู่ภายใต้เงื่อนไข ๒ ข้อ คือ

๑. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้ เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบ ที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

๒. เงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และมี ๓ คุณลักษณะที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันไป คือ

๒.๑ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

๒.๒ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผล ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

๒.๓ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งใกล้และไกล การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้จะนำชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ไปสู่การพัฒนาที่ สมดุล มั่นคง และยั่งยืน “คนส่วนใหญ่มีความเข้าใจ คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ในระดับหนึ่ง ทว่ายังคงมองว่า เป็นเรื่องของความประหยัด มัธยัสถ์ในการใช้ชีวิตประจำวัน หรือมองว่า เป็นการนำมาประยุกต์ใช้ในภาคเกษตรกรรมเท่านั้น ซึ่งอันที่จริงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกภาคส่วน และนำมาประยุกต์ใช้ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ง่ายในการทำความเข้าใจ ในขณะที่ต่างชาตินักเข้าใจผิดคิดว่า พอเพียง แปลว่า ไม่ก้าวหน้า ซึ่งไม่เป็นความจริงอย่างที่พูด

ดร. สุนทร ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ๒๗ เมษายน ๒๕๔๙ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้องประชุม ๑ สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประเด็นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมีฐานแนวคิดที่สะท้อนมาจากผลการพัฒนาของประเทศไทย ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน และ

สถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงมากในระยะเวลาอันรวดเร็ว อาจกล่าวได้ว่าเวลานี้ระบบเศรษฐกิจโลกเหลือเพียงขั้วเดียวคือขั้วเสรีนิยมหรือทุนนิยมหรือบริโภคนิยม ซึ่งในโลกทุนนิยมนี้ประเทศต่างๆ มุ่งแสวงหาความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นที่ตั้ง และลักษณะสำคัญคือแสวงหาความร่ำรวยจากการลงทุน การบริโภคถือเป็นทฤษฎีหลักของระบบทุนนิยม ถ้าปราศจากจุดนี้แล้วถือว่าเจริญไม่ได้ เพราะฉะนั้น จึงเกิดภาวะของการแข่งขันกันอย่างรุนแรงและ มีการกระตุ้นให้เกิดการบริโภคอยู่ตลอดเวลา โดยการกระตุ้นกิเลส ทำให้เกิดการอยาก ซึ่งจะทำให้ระบบนี้อยู่ได้

จาก เอกสารสรุปการบรรยายพิเศษ เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” โดย เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา (ดร.สุเมธตันติเวชกุล, ออนไลน์, ๒๕๕๕)

ดร.ปรียานุช พิบูลสรารุช แก่นแท้และความหมายที่สำคัญมี ๒ นัยคือ เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร และอีกนัยหนึ่งคือ ความหมายแปลว่าอะไร “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” คือหลักคิดเพื่อการดำรงชีวิต การที่เราจะมีชีวิตอยู่บนโลกนี้ได้ เราต้องมีหลักคิดที่เราจะดำรงชีวิตอย่างไร เพื่ออะไร ทำอะไร และสุดท้ายเป้าหมายของชีวิตคืออะไร ตรงนี้แหละคือแก่นแท้ของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งก็คือวิถีชีวิตของคนไทยที่อยู่ในสภาวะแวดล้อมไทย หรือภูมิสังคมแบบไทยๆ กล่าวคือเป็นหลักคิดในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของประเทศไทย นอกจากนี้จากการค้นคว้า การสืบค้นข้อมูล และงานวิจัยที่อาจารย์ได้ทำในโครงการเศรษฐกิจพอเพียง สรุปว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการดำรงชีวิต ที่ตกผลึกจากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีประสบการณ์ในการพัฒนาประเทศ ทรงเข้าพระราชหฤทัยในคนไทย สังคมไทย ทรงรู้จักภูมิประเทศของไทยทั้งหมด รวมถึงประสบการณ์ส่วนพระองค์ในการพัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพระองค์ท่านตกผลึกทางความคิดว่า หลักคิด หลักปฏิบัติ และหลักการดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเหมาะสมกับคนไทยมากที่สุด

จากการศึกษาความหมายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ถือได้ว่าเป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิตที่มีความพอดีและสมดุลสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนบนพื้นฐาน ความรู้ คู่คุณธรรมอยู่บนทางสายกลางของความพอประมาณ มีเหตุผล ภูมิคุ้มกันที่ดี สามารถดำเนินชีวิตที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกภาคส่วนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ทั้งนี้ ถือได้ว่าเป็นหลักคิดในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของประเทศไทย

กรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบด้านต่างๆ จำแนกออกได้เป็น ๔ ส่วน คือ ๑. แนวคิดหลัก ซึ่งแบ่งเป็น กรอบแนวคิด และคุณลักษณะ ๒. หลักการ หรือ คำนิยาม ๓. เงื่อนไขพื้นฐาน และ ๔. เป้าหมาย ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพ เพื่อให้สามารถเข้าใจได้อย่างง่าย ๆ ดังนี้

๑. แนวคิดหลัก

กรอบแนวคิด

เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤตเพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน (Economic life guiding principles) ในทางที่ควรจะเป็น (Secularized normative prescription) โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย (Positive aspect) และตลอดระยะเวลากว่า ๓๐ ปีที่ผ่านมา ได้มีการทดลองดำเนินโครงการพัฒนาที่หลากหลาย ตามแนวพระราชดำริ เพื่อหาแนวทางและรูปแบบการพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต (Timely/timeless) กล่าวคือ ได้มีพระราชดำรัสมาตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ และสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อก้าวออกจากวิกฤต และพัฒนาในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

เป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต (Dynamic) กล่าวคือ มองว่าสถานการณ์ในโลกนั้นมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ตลอดเวลา (Uncertainties) เนื่องจากความเชื่อมโยง (Connectivity) ของปัจจัยต่างๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ลักษณะหนึ่ง โดยมองว่าชุมชนและประเทศต่างๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี วัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคม

คุณลักษณะ

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ (Scalable) ทั้ง ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับรัฐ นอกจากนี้ ยังสามารถใช้ได้กับคนทุกระดับทั้ง เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ

แนวคิด ทางสายกลาง (Middle Path) เป็นหัวใจสำคัญ (Keyword) ของปรัชญาที่นำมาใช้ในการบริหารและพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ

๑. ไม่ใช่การปิดประเทศอย่างสิ้นเชิงหรือเปิดเสรีอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการเตรียมความพร้อมของคนและสังคม ในการเข้าสู่กลไกตลาด

๒. ไม่ใช่การอยู่อย่างโดดเดี่ยว (Independence) หรือพึ่งพิงภายนอกหรือคนอื่นทั้งหมด(Dependence) แต่เน้นความคิดและการกระทำที่จะพึ่งตัวเองเป็นหลัก (Self-reliance) ก่อนที่จะไปพึ่งคนอื่น

๒. หลักการ

ความพอเพียง (Sufficiency) หรือการจัดการอย่างพอเพียง จะต้องประกอบด้วย ๓ หลักการพร้อมๆ กันอย่างเป็นองค์รวม กล่าวคือ กิจกรรมใดๆ ที่ขาดคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งไป ไม่สามารถเรียกได้ว่ามีความพอเพียง หรือมีการจัดการอย่างพอเพียง หลักการ ๓ ข้อ ประกอบด้วย ๑. ความพอประมาณกับศักยภาพของตนเอง และสภาวะแวดล้อมตามความเป็นจริง ๒. ความมีเหตุมีผลบนพื้นฐานความถูกต้อง และ ๓. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตที่ต้องประสพกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ตลอดเวลาเราสามารถนำหลักการ ๓ ข้อนี้ ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจและการกระทำ ดังนี้

ความพอประมาณ หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นทุนเดิมของตนเองหรือภายในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ก่อนที่จะแสวงหาทรัพยากร แหล่งทุน วัตถุดิบ หรือสิ่งของบริการต่างๆ จากภายนอก จึงจะเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะ พอควร กับสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้ง วัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น – ภูมิสังคม เป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจากภายใน โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น ชุมชนก่อน แล้วจึงค่อยขยาย เชื่อมโยงกับภายนอก อย่างเป็นขั้นตอนตามความจำเป็นทั้งนี้ การใช้ทรัพยากรนั้นต้องคำนึงถึงความจำเป็น สถานะของตนเอง สถานการณ์แวดล้อมต่างๆ ว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยรักษาระดับของความพอประมาณ ไม่มากเกินไปเกินศักยภาพ และก็ต้องไม่น้อยเกินไปจนขาดแคลน หรือไม่เพียงพอที่จะดำเนินการให้เกิดประโยชน์ได้ โดยการใช้อย่างมีธรรมาภิบาล คุณแลร์รักษา พัฒนาต่อยอด ให้เพิ่มพูนและดียิ่งๆ ขึ้นซึ่งการจะตัดสินใจว่าอยู่ในระดับพอประมาณนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ และจำเป็นต้องใช้ทั้ง ๔ ด้านตามที่กล่าวข้างต้น โดยอาศัยความรู้ ความรอบคอบ ในการวางแผน และตัดสินใจ และต้องอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมด้วย เช่น ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่ทำให้สังคมเดือดร้อน และไม่ทำลายธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานของความถูกต้อง ความเป็นจริง ตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมค่านิยม ที่ดีงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการกระทำนั้น ๆ ทั้ง ในระยะสั้น ระยะยาว ทั้ง ต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและส่วนรวม อย่างรอบคอบ การคิดพิจารณาแยกแยะให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของเหตุปัจจัยต่างๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างเป็นระบบ จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อผิดพลาดน้อย และเช่นเดียวกัน การ

ที่จะวางแผนดำเนินการหรือจะทำอะไรอย่างสมเหตุสมผลได้นั้น ต้องอาศัยความรู้ มีความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ที่จะจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ มีความรอบคอบในการคิดพิจารณา ตัดสินใจ โดยใช้สติ ปัญญา ด้วยความตั้งมั่น ของจิตที่มีคุณภาพในทางที่ถูกต้อง

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันท่วงที กล่าวโดยย่อคือ การที่เห็นว่าทุกอย่างไม่แน่นอน มีความเป็นไปได้ที่จะแปรปรวน ผันผวนเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ฉะนั้น การที่จะทำอะไรก็ตามต้องไม่เสีง ไม่ประมาท คิดถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น แล้วเตรียมตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีภูมิคุ้มกันที่จะคุ้มกันตัวเองได้ เตรียมวิธีการทำงานในรูปแบบต่างๆ ให้พร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จะได้สามารถดำเนินการกิจต่อไปได้โดยไม่หลงกลหลอก ต้องหยุดชะงักกลางคัน และนำมาซึ่งความต่อเนื่องของการพัฒนาในระยะยาว

๓. เจื่อนใจ

การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้ง ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

เจื่อนใจความรู้ ประกอบด้วยการศึกษาที่มี**ความรู้**เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่างๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และในขั้นปฏิบัติ ความรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ เพิ่มความรู้ จัดการความรู้ ต่อยอดความรู้อยู่ตลอดเวลา ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลก

๑. ความรอบรู้ คือ มีความรู้ (Stock of all relevant knowledge) เกี่ยวกับวิชาการต่างๆอย่างรอบด้าน โดยครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในโอกาสและเวลาต่างๆ

๒. ความรอบคอบ คือ ความสามารถที่จะนำความรู้และหลักวิชาต่างๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (Connectivity of all acquired knowledge) ประกอบการวางแผน ก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติทุกขั้นตอน

๓. ความระมัดระวัง คือ ความมีสติ ในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาต่างๆ เหล่านั้นไปใช้ในทางปฏิบัติ (Utilization of knowledge at any point of time with carefulness and attentiveness) เพราะในความเป็นจริงแล้ว สถานการณ์เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น การนำความรู้ และความรอบคอบมาใช้ จึงต้องอาศัยความระมัดระวังให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

เจื่อนใจคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วยด้านจิตใจ คือ การตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ หรือแนวทางการดำเนินชีวิต คือ มีความขยันหมั่นเพียรอดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

๔. เป้าหมาย

แนวทางปฏิบัติในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต คือ การทำให้เกิดทั้ง แนวทางพัฒนา และผลของการพัฒนา และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนาที่สมดุล และการพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้ง ด้านวัตถุหรือเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยมุ่งผลทั้ง ในระยะสั้น และระยะยาวให้รอดพ้นจากภัยและวิกฤติในแต่ละช่วงเวลาเพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนาสิ่งสำคัญอย่างมากเกี่ยวกับเป้าหมายของ ความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง คือ การพัฒนาในแต่ละขั้นต่อนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึง องค์ประกอบของการพัฒนาใน ๔ ด้าน ได้แก่ วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม อย่างเป็นองค์รวม คือไม่แยกส่วนแต่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นเหตุเป็นผลทั้ง ๔ มิติเราสามารถจำแนก รายละเอียดของแต่ละมิติได้ดังนี้

วัตถุ หมายถึง วัตถุต่างๆ เชิงกายภาพ ที่มนุษย์สร้าง หรือประดิษฐ์ขึ้น เช่น วัตถุดิบ สิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องใช้ไม้สอย เสื้อผ้าอาหาร ที่อยู่อาศัยต่างๆ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะผลิตไว้ใช้เองได้หรือใช้วิธีแลกเปลี่ยนกันดังเช่นในอดีต ในยุคปัจจุบันก็สามารถซื้อหามาเพื่อบริโภคได้โดย เงินทุนองค์ประกอบนี้จึงเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ (ในความหมายแคบ) หรือเงินทุนเป็นหลัก แต่ในกระบวนการผลิตวัตถุต่างๆ เหล่านี้ ก็จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรด้านอื่นๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัด เป็นปัจจัยประกอบรวมด้วย

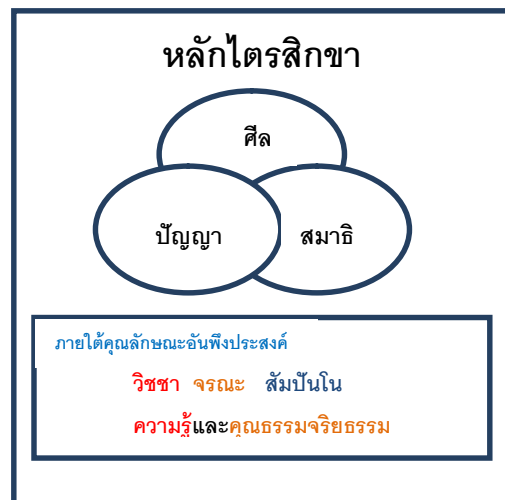
สังคม หมายถึง สภาพการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ความสัมพันธ์ของคนในสังคม เช่น การไว้น้ำใจเชื่อใจกัน การช่วยเหลือ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีวินัย เคารพกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกาการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเคร่งครัด การมีกฎหมายและระบบยุติธรรมที่เชื่อถือได้ว่าเป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ การมีความผูกพัน รักใคร่ สามัคคี ประองตอง ของหมู่คณะและในสังคม การมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง เช่น ครอบครัวอบอุ่น เครือญาติสามัคคี การจัดระบบสวัสดิการทางสังคม ในรูปแบบต่างๆ ทั้ง เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในยามวิกฤตให้กับสมาชิกในสังคม เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะมีตัวอย่างให้เห็นอยู่มากมายในหลายๆ ประเทศทั้งในอดีตและปัจจุบันว่า ปัจจัยทางด้านสังคม เป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนา เพราะการพัฒนาไม่ว่าจะด้านใดๆ จะไม่สามารถดำเนินไปได้ด้วยดี หรือราบรื่น หรือไม่สามารถนำมาซึ่งประโยชน์ และความสุขอย่างต่อเนื่องได้ หากสังคมอ่อนแอ พื้นฐานจิตใจของคนในสังคมไม่ตั้งอยู่บนหลักศีลธรรม กฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์ คนไม่สามัคคีกัน เป็นต้น

สิ่งแวดล้อม รวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลกโดยรวม ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน น้ำป่า แร่ธาตุ ความหลากหลายทางชีวภาพความเป็นปกติของภูมิอากาศ กระแส/ทิศทางการลม คลื่น พลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาตินี้ นอกจากจะเป็นปัจจัยการผลิตและบริการแล้ว ยังเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิต และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายบนโลก การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงควรเป็นไปด้วยความเคารพและระมัดระวังด้วยความรับผิดชอบต่อคนรุ่นหลัง ที่จำเป็นต้องพึ่งพิงทรัพยากรต่างๆ เหล่านี้ในการดำรงชีวิตเช่นกัน

วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต และการดำรงชีวิต ซึ่งรวมถึง ความเชื่อ ศาสนา ระบบคุณค่า ภูมิปัญญา การประกอบอาชีพ วัฒนธรรมการกิน อาหารพื้นเมือง การอยู่ของผู้คน การรักษาสุขภาพ การแต่งตัว ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ การแสดง โบราณสถานต่างๆ เป็นต้น วัฒนธรรมมีความสำคัญอย่างมากในการบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นตัวตน การดำรงอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายอย่างมีศักดิ์ศรี นอกจากวัฒนธรรมจะเป็นต้นทุนสำคัญ ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นทั้งในการผลิต การให้บริการเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณลักษณะเฉพาะ (Product identity/differentiation) ในระยะยาว การพัฒนาที่สมดุลนั้น ก็ควรสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อ ของคนในท้องถิ่น แล้วจึงค่อยๆ ต่อยอดพัฒนา ปรับปรุงให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้วิถีการพัฒนา สร้างความแตกแยก หรือความแปลกแยกขึ้น ในสังคม และในขณะเดียวกัน ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาที่ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น/ชุมชน/ชนชาติ ไม่ให้ถูกกลืนหายไป

จากการศึกษากรอบแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวทางมาจากหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ประกอบด้วย ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนพื้นฐานเงื่อนไขความรู้ คุณธรรม ถือได้ว่าเป็นหลักสำคัญในวิถีการดำเนินชีวิตที่อยู่บนทางสายกลางทำให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เชื่อมโยงในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

แผนภาพที่ ๒-๓ กรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง, ๒๕๕๑: ข

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข สอดคล้องกับหลักไตรสิกขา หรือหัวใจแห่งการประพฤติปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา อธิบายได้ คือ

๓ ห่วง ได้แก่

๑. **พอประมาณ** หมายถึง ความซื่อตรง ไม่เบียดเบียนตนเอง และไม่เบียดเบียนผู้อื่น รวมถึงการรักษาความเป็นปกติหรือเสถียรภาพ นั่นคือ **ศีล**

๒. **มีภูมิคุ้มกัน** หมายถึง ความตั้งมั่นแน่วแน่ ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งยั่วยุ มีหลักยึดที่มั่นคงให้สามารถผ่านพ้นอุปสรรคได้ นั่นคือ **สมาธิ**

๓. **มีเหตุผล** หมายถึง การรู้คิดไตร่ตรองด้วยสติปัญญา การรู้เท่าทันและเข้าใจต่อเหตุการณ์ต่างๆ และการไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์ นั่นคือ **ปัญญา**

๒ เงื่อนไข ได้แก่

๑. เงื่อนไข **ความรู้** เรียกว่า **วิชา**

๒. เงื่อนไข **คุณธรรม** เรียกว่า **จรณะ** (คุณธรรมจริยธรรม)

จึงสรุปได้ว่า บุคคลเมื่อได้เข้าใจและเข้าถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริงแล้ว จะรู้ว่าหลักดังกล่าวนี้มีคุณค่ายิ่งนักและสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันตลอดทั้งการทำงานทุกอย่าง ประดุจได้ดำเนินรอยตามพระบรมศาสดา และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ไปพร้อมๆ กัน ข้าพเจ้าจึงมีความเชื่อมั่นอย่างยิ่งว่า ผลการวิจัยของข้าพเจ้าในครั้งนี้จะมีคุณค่าต่อการนำไปใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ เป็นหลักยึดในจิตใจให้เริ่มตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล เหมือนหลักการทรงงานที่ว่า “การระเบิดจากข้างใน” จากนั้น ก็จะนำความยั่งยืนให้เกิดขึ้นได้ต่อครอบครัว หน่วยงาน สังคม และชาติตามลำดับ

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ณัฐพงศ์ ทองภักดี (๒๕๕๐: ๑๑) กล่าวถึง การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมของบุคคลว่า พฤติกรรมอย่างเดียวกันถ้าทำภายใต้เงื่อนไขเดียวกันอาจมีความพอเพียง แต่ถ้าทำภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกันอาจไม่เพียงพอ การจะทำความเข้าใจจึงไม่สามารถประเมินเพียงการมองพฤติกรรมปลายทางได้ แต่ควรมองถึงปลายทางที่ตัดสินใจภายใต้เงื่อนไขและในสภาพแวดล้อมในขณะนั้น ด้วยว่าเป็นตามองค์ประกอบของความพอเพียงหรือไม่พฤติกรรมนั้น มีความเสี่ยงเพียงใด และสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงหรือยั่งยืนหรือไม่ ดังนั้น การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ ความเข้าใจผิดคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของภาคเกษตรเท่านั้น ปรัชญานี้ไม่สามารถใช้ได้กับการบริหารในภาคอื่นๆ เช่น ภาคธุรกิจเอกชน ภาครัฐวิสาหกิจ เหตุที่คนจำนวนมากคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของภาคเกษตรก็เนื่องจากว่าความสนใจในการประยุกต์ใช้ในระยะแรกได้เริ่มต้นอย่างจริงจังในภาคเกษตรกรรมก่อน เนื่องจากภาคเกษตรยังขาดความสามารถในการพัฒนาและขาดหลักการบริหารอย่างสูง นอกจากนี้ ภาคเกษตรยังเป็นภาคที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้คนส่วนใหญ่จึงเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียงไม่มีความเกี่ยวข้องกับสังคมเมืองหรือภาคการเกษตรที่อาศัยเทคโนโลยีขั้นสูง แท้จริงแล้วการมี

พฤติกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและบริหารในทุกภาคส่วน และทุกสาขาอาชีพได้เป็นอย่างดี ไม่จำเป็นจะต้องเป็นในภาคเกษตรกรรมเท่านั้น คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๔๘: ๔๐-๔๑) กล่าวว่า เราสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในระดับปัจเจกบุคคล ชุมชนและระดับรัฐ ได้ดังนี้

๑. ในระดับปัจเจกบุคคลและครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัวใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้และดำเนินชีวิตอย่างพอกินพอใช้ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ทำให้เกิดความพอใจในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พยายามพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถอยู่อย่างพอเพียงได้ในทุกสถานการณ์

๒. ความพึงพอใจในระดับชุมชน เกิดขึ้น เมื่อสมาชิกมีระดับความเพียงพอในระดับครอบครัวเป็นพื้นฐานแล้ว สมาชิกสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขยายผลในทางปฏิบัติไปสู่ระดับชุมชนได้ รวมกลุ่มเพื่อส่วนรวม โดยอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้านและความสามารถที่ตนมีอยู่เป็นพื้นฐานประกอบการดำเนินชีวิตที่มีความช่วยเหลือแบ่งปันกัน จนเป็นพื้นฐานให้เกิดการรวมกลุ่มในสังคมสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกันต่อไป ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีพอเพียงของชุมชนโดยรวมในการดำเนินชีวิตที่สมดุลอย่างแท้จริง

๓. ความพอเพียงในระดับรัฐหรือระดับประเทศเป็นเศรษฐกิจแบบก้าวหน้าเกิดขึ้น จากการรวมกลุ่มของชุมชนหลายๆแห่งที่มีความพอเพียง มาร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนร่วมมือพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนด้วยหลักการแบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด รู้แจ้งเห็นจริงด้วยเหตุผลที่ว่า พื้นฐานของประเทศเป็นอย่างไร ก็สามารถวางนโยบาย และกลยุทธ์การพัฒนาความก้าวหน้าได้โดยไม่คิดว่าการพัฒนาไม่ยั่งยืน ดังนั้น การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ให้ได้ผลในการดำเนินชีวิต จำเป็นต้องเริ่มจากการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องว่า เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร และมีหลักการสำคัญอะไรบ้างที่จะนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจนเห็นถึงประโยชน์จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ จึงจะเกิดความสนใจที่จะทดลองนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

สรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่การพึ่งตนเอง โดยอาศัยความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี บนหลักความรู้และหลักคุณธรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลอย่างยั่งยืน

ความจำเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต

ในทศวรรษ ๑๙๕๐ และ ๑๙๖๐ (พ.ศ. ๒๔๙๓ และ ๒๕๐๓) การเติบโตของรายได้ต่อหัวเป็นเครื่องมือหลักในการวัดระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ ปรัชญาพื้นฐานในขณะนั้นก็คือ การพัฒนาเศรษฐกิจจะนำความมั่งคั่งมาสู่สังคม ด้วยความคาดหวังว่าการเพิ่มการจ้างงาน การเพิ่มปริมาณสินค้าและบริการและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น ในที่สุดแล้วย่อมจะสามารถกระจายไปสู่คนยากจนได้ ต่อมาในระยะต้นทศวรรษ ๑๙๗๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓) จึงเริ่มเป็นที่ประจักษ์ว่า

การเติบโตทางเศรษฐกิจเท่านั้น ยังไม่สามารถช่วยเหลือคนยากจนได้ ความยากจนในหลายประเทศ ยังคงอยู่ในระดับสูง ความไม่พอใจในทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเดียวเริ่มแพร่กระจายออกไป จนกระทั่ง องค์การระหว่างประเทศโดยเฉพาะธนาคารโลก ได้หันมาให้ความสนใจกับการตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนแทน การขจัดปัญหาความยากจนได้รับความสนใจมากขึ้นควบคู่กับการสนองตอบประชาชนในด้านความจำเป็นพื้นฐานต่างๆ อาทิ ด้านการศึกษา สาธารณสุข และการพัฒนาที่อยู่อาศัย เป็นต้น

ความจำเป็นพื้นฐานเกี่ยวข้องกับการดูแลตอบสนองความต้องการขั้นต่ำของประชาชนที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากกว่าการคำนึงถึงรายได้ในภาพรวม ถ้าประชาชนได้รับบริการตาม ความจำเป็นพื้นฐานดีมากขึ้น ก็จะช่วยยกระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชน อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน ยังให้ความสำคัญกับความต้องการพื้นฐานในรูปของสินค้าและบริการต่างๆ เท่านั้น ในขณะที่ คำจำกัดความ “ความอยู่ดีมีสุข” ให้ความสำคัญกับ “ภารกิจ” และ “สมรรถภาพ” ซึ่งมุ่งเป้าไปที่ตัวบุคคล คือ วิธีการดำเนินชีวิตที่สามารถเลือกได้และความสำเร็จที่แสวงหา ซึ่งมีความหมายที่กว้างและมีความซับซ้อนกว่าความจำเป็นพื้นฐานมาก ตัวอย่างเช่น ความจำเป็น พื้นฐานยังไม่ได้คำนึงถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ประชาชนมีความต้องการรายได้ เพราะเหตุว่ารายได้ทำให้สามารถเป็นเจ้าของสินค้าและบริการต่างๆ ที่ต้องการบริโภคได้ ยิ่งมีรายได้มากก็ยิ่งแสวงหาสินค้าและบริการได้มากขึ้น ดังนั้น การเป็นเจ้าของสินค้าและบริการต่างๆ ย่อมเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยที่ทำให้คนสามารถมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ แต่ที่ต้องถือว่ารายได้ดังกล่าวเป็นเพียงเครื่องมือที่จะนำไปสู่เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาเท่านั้น ดังที่ศาสตราจารย์เซน (พ.ศ. ๒๕๒๘) ได้กล่าวไว้ว่า “ในที่สุดแล้ว ประเด็นของการพิจารณาจะอยู่ที่ประชาชน ทำอะไรได้หรือไม่ได้บ้าง จะเป็นอะไรได้หรือไม่ได้อย่างไร” ฉะนั้น “ความอยู่ดีมีสุข” ต้องพิจารณาในขอบเขตของความสำเร็จของแต่ละปัจเจกบุคคล ไม่ใช่เพียงแค่การพิจารณา “เครื่องมือ” ที่ประชาชนเป็นเจ้าของและใช้ไปสู่จุดหมายปลายทางเท่านั้น มาตรฐานการดำรงชีวิต (The Standard of Living) ไม่ใช่เป็นเรื่องของการเป็นเจ้าของสินค้าและบริการ แต่เป็นเรื่องของการดำรงชีวิต ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ศาสตราจารย์เซนได้พัฒนาความคิดเกี่ยวกับ “ภารกิจ” และ “สมรรถภาพ” (Functionings and Capabilities) เพื่ออธิบายความอยู่ดีมีสุข “ภารกิจ” หมายถึง ความสำเร็จ และ “สมรรถภาพ” ก็หมายถึง ความสามารถที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ “ภารกิจ” เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเลือกดำเนินชีวิตของแต่ละปัจเจกบุคคล ในขณะที่ “สมรรถภาพ” เกี่ยวข้องกับทางเลือกหรืออิสรภาพที่บุคคลสามารถเลือกหาในการดำรงชีวิตหรือแสวงหาความสำเร็จในชีวิต

รายได้ทำให้ปัจเจกบุคคลหาซื้อสินค้าบริการ ซึ่งนำไปสู่การสร้างความสำเร็จในรูปแบบต่างๆ กัน แต่เชื่อว่าทุกคนจะสามารถแปลงการเป็นเจ้าของสินค้าและบริการนั้นให้เป็นความสำเร็จได้เท่าเทียมกัน ตัวอย่างเช่น คนพิการ ย่อมไม่สามารถประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่คนปกติจะทำได้ ถึงแม้จะเป็นเจ้าของสินค้าและบริการอย่างเดียวกัน โดยสรุปเมื่อพูดถึงความอยู่ดีมีสุขต้องมุ่งไปที่ความสำเร็จของบุคคลเป็นสำคัญ และถึงแม้ว่า การมีรายได้สูงขึ้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นต้องมีความสามารถสูงด้วย หรือประชาชนในประเทศที่ร่ำรวยย่อมมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีกว่า

ประชาชนในประเทศที่ยากจน แต่ความสัมพันธ์ระหว่าง ๒ ปัจจัยดังกล่าวไม่ใช่เรื่องที่เข้าใจง่ายอย่างที่คิด ตัวอย่าง ในกรณีประเทศหนึ่งประสบความสำเร็จในการลดอัตราการตายของประชากรลงมากจนมีผลให้รายได้ต่อหัวของประชากรลดลง ด้วยเหตุที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจากอัตราการตายที่ลดลง เราไม่สามารถระบุได้ว่า มาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศดังกล่าวดีขึ้นหรือเลวลง เราคงจะไม่ได้ ค่าตอบในประเด็นนี้ชัดเจน กล่าวคือ ระบุว่ารายได้ต่อหัวที่ลดลงส่งผลให้ประเทศนั้นยากจนลง แต่ในขณะเดียวกันก็ปรากฏว่าประเทศนั้นได้มีการพัฒนาอายุขัยเฉลี่ยของประชาชนให้ยืนยาวขึ้น ตัวอย่างนี้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างรายได้และขีดความสามารถของประชาชน

องค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุข ๗ ด้าน

เอกสารกรอบแนวคิดของศาสตราจารย์นาค คักวานี (กรอบแนวคิดความอยู่ดีมีสุข, ออนไลน์, ๒๕๔๕) นั้นได้มีการแจกแจงองค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุขออกเป็น ๗ ด้าน ซึ่งมีความครอบคลุมทุกมิติของการดำรงชีวิต

องค์ประกอบที่ ๑ คือ ด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการ ซึ่งยังประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยอีก ๔ ด้านคือ ความยืนยาวของอายุ การปลอดจากโรคร้ายไข้เจ็บ โภชนาการและการให้บริการสาธารณสุข

องค์ประกอบที่ ๒ คือ การศึกษา ซึ่งครอบคลุมสาระต่างๆในกระบวนการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน และทักษะต่างๆ รวมทั้งการเข้าถึงบริการและคุณภาพการศึกษา

องค์ประกอบที่ ๓ คือ ชีวิตการทำงาน เนื่องจากประชาชนจะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับการทำงาน การพิจารณาสภาพแวดล้อม การทำงาน จึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญมาก และชีวิตการทำงานที่มีคุณภาพก็จะเกี่ยวข้องกับการจ้างงานและความพอใจในค่าจ้างที่ได้รับ องค์ประกอบด้านนี้ ยังรวมถึงปัจจัยองค์ประกอบย่อยในด้านการใช้แรงงานเด็ก และ ผู้หญิงและระบบประกันสังคมด้วย

องค์ประกอบที่ ๔ คือ ชีวิตครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัวถือเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ “ความอยู่ดีมีสุข” โครงสร้างและขนาดของครอบครัวเป็นตัวกำหนด ระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกแต่ละคน ครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น ต้องรับรู้ความต้องการ ของสมาชิกแต่ละคน และดูแลสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ

องค์ประกอบที่ ๕ คือ การเติบโตทางเศรษฐกิจความยากจน การกระจายรายได้ และสวัสดิการ เป็นเครื่องมือสำคัญที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายความอยู่ดีมีสุข ฉะนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นปัจจัยสำคัญของความอยู่ดีมีสุข การมีปัญหาค่าความยากจนที่รุนแรง และความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้ในระดับสูงสะท้อน “การอยู่อย่างมีทุกข์” ในสังคม ประเด็นเหล่านี้ จึงนับเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นของเครื่องชี้วัด “ความอยู่ดีมีสุข” ด้วย

องค์ประกอบที่ ๖ คือ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นต่อ “ความอยู่ดีมีสุข” เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน องค์ประกอบนี้ รวมถึงประเด็นสภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัย การอนามัยแวดล้อม ตลอดจนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะจากปัญหาอาชญากรรม

องค์ประกอบที่ ๗ คือ ด้านประชารัฐ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างกันจะนำมาซึ่ง “ความอยู่ดีมีสุข” การส่งเสริมบทบาท การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มพูนและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ให้เต็มขีดความสามารถ เป็นเครื่องมือของการยกระดับ ความอยู่ดีมีสุข องค์ประกอบนี้จะรวมประเด็นเรื่อง ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพทางการเมือง รวมทั้งการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ

สรุปว่าความอยู่ดีมีสุขในการดำรงชีวิตเป็นหลักพื้นฐานที่ปัจเจกบุคคลมุ่งเน้นให้ความสำคัญ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงความสำเร็จของการดำเนินชีวิต ไม่ใช่เพียงแค่การพิจารณา “เครื่องมือ” ที่ประชาชนเป็นเจ้าของและใช้ไปสู่จุดหมายปลายทางเท่านั้น มาตรฐานการดำรงชีวิต (The standard of living) ไม่ใช่เป็นเรื่องของการเป็นเจ้าของสินค้าและบริการแต่เป็นเรื่องของการดำรงชีวิต

แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมา (Assael. ๑๙๙๘:๑๐๕ อ้างถึงโน, ดารา ที่ปะปาล, ๒๕๔๒ : ๙๘)

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม

Bloom's Taxonomy กล่าวถึงการจำแนกการเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม ได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมโดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้และจิตวิทยาพื้นฐานว่ามนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน ๓ ด้านคือ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ และนำหลักการนี้จำแนกเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเรียกว่า Taxonomy of Educational objectives ซึ่งได้จำแนกจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย โดยในแต่ละด้านจะมีการจำแนกระดับความสามารถจากต่ำสุดไปถึงสูงสุด เช่น ด้านพุทธิพิสัย เริ่มจากความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมิน นอกจากนี้ยังนำเสนอระดับความสามารถที่มีการปรับปรุงใหม่ตามแนวคิดของ Anderson and Krathwohl (๒๐๐๑) เป็น การจำ (Remembering) การเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analysing) การประเมินผล (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) ด้านจิตพิสัย จำแนกเป็น การรับรู้, การตอบสนอง, การสร้างค่านิยม, การจัดระบบ และการสร้างคุณลักษณะจากค่านิยม ด้านทักษะพิสัย จำแนกเป็น ทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย, ทักษะการเคลื่อนไหววัยสองส่วนหรือมากกว่าพร้อมๆกัน, ทักษะการสื่อสารโดยใช้ท่าทาง และทักษะการแสดงพฤติกรรมทางการพูด (ทฤษฎีการเรียนรู้, ออนไลน์, ๒๕๕๕)

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning) คือ กระบวนการของประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้ไม่ได้มาจากภาวะชั่วคราว วุฒิภาวะ หรือสัญชาตญาณ (Klein ๑๙๙๑:๒) การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลจากการฝึกฝนเมื่อได้รับการเสริมแรง มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติที่เรียกว่า ปฏิกริยาสะท้อน (Kimble and Garnezy) การเรียนรู้ของผู้บริโภค (Consumer Learning) หมายถึง กระบวนการซึ่งแต่ละบุคคลได้รับความรู้ (Knowledge) และ ประสบการณ์

(Experience) โดยการซื้อและการบริโภค ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในอนาคต (Schiffmand and Kanuk ๑๙๙๔ : ๒๐๑ อ้างถึงใน เสรี วงษ์มณฑา ๒๕๔๒ :๙๕)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) ได้แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น ๖ ระดับ ได้แก่

๑. ความรู้ที่เกิดจากความจำ (knowledge) ซึ่งเป็นระดับล่างสุด

๒. ความเข้าใจ (Comprehend)

๓. การประยุกต์ (Application)

๔. การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ตรวจสอบได้

๕. การสังเคราะห์ (Synthesis) สามารถนำส่วนต่างๆ มาประกอบเป็นรูปแบบใหม่ได้ให้แตกต่างจากรูปเดิม เน้นโครงสร้างใหม่

๖. การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้ และตัดสินได้ว่าอะไรถูกหรือผิด ประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

การจำแนกจุดมุ่งหมายการเรียนรู้แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน คือ

๑. พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจาก พฤติกรรมด้านสมองเป็นพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญา พฤติกรรมทางพุทธิพิสัยแบ่งเป็น ๖ ระดับได้แก่

๑.๑ ความรู้ความจำ ความสามารถในการเก็บรักษาประสบการณ์ต่าง ๆ จากการที่รับรู้ไว้และระลึกถึงสิ่งนั้นได้เมื่อต้องการ

๑.๒ ความเข้าใจเป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อ และสามารถแสดงออกมาในรูปของการแปลความ การตีความ การคาดคะเน การขยายความหรือการกระทำอื่นๆ

๑.๓ การนำความรู้ไปใช้ เป็นขั้นที่ผู้บริโภคนำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ จึงจะสามารถนำไปใช้ได้

๑.๔ การวิเคราะห์ผู้บริโภคนำความรู้ความสามารถในการคิดหรือการแยกแยะเรื่องราวสิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ และมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนที่เกี่ยวข้องกัน ความสามารถในการวิเคราะห์จะแตกต่างกันไปแล้วแต่ความคิดของแต่ละคน

๑.๕ การสังเคราะห์ คือ ความสามารถในการที่ผสมผสานส่วนย่อย ๆ เข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันได้อย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่สมบูรณ์และดีกว่าเดิม อาจเป็นการถ่ายทอดความคิดออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย การกำหนดวางแผนวิธีการดำเนินงานขึ้นใหม่ หรือ อาจจะเกิดความคิดในอันที่จะสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นนามธรรมขึ้นมาในแบบที่เป็นรูปแบบ หรือ แนวคิดใหม่

๑.๖ การประเมินค่า เป็นความสามารถในการตัดสิน ดีราคา หรือ สรุปร่วมกับคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ออกมาในรูปของคุณธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นไปตามเนื้อหาสาระในเรื่องนั้น ๆ หรืออาจเป็นกฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับ

๒. จิตพิสัย (Affective Domain) หมายถึงพฤติกรรมทางด้านจิตใจ เช่น ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้น

ทันทีทันใด ดังนั้น การส่งข่าวสารที่สอดแทรกสิ่งที่ดีงามอยู่ตลอดเวลาโดยใช้รูปแบบการโฆษณาที่เหมาะสม จะทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ ด้านจิตพิสัยจะประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยๆ ๕ ระดับได้แก่

๒.๑ การรับรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคเลือกที่จะให้ความสนใจต่อข่าวสารใด ข่าวสารหนึ่ง เลือกที่จะรับรู้และตีความหมายของข่าวสาร โดยการใช้ประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ของแต่ละบุคคล ตลอดจน ความเชื่อ ทศนคติ แรงจูงใจในขณะนั้น และหลังจากเลือกตีความข่าวสารแล้ว ผู้บริโภคจะเลือกที่จะจดจำข่าวสารบางอย่างไว้ในความทรงจำของตน

๒.๒ การตอบสนอง เป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอม และพอใจต่อสิ่งเร้านั้นซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเลือกสรรแล้ว

๒.๓ การเกิดค่านิยม การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม การยอมรับนับถือในคุณค่านั้น ๆ หรือปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกลายเป็นความเชื่อ แล้วจึงเกิดทัศนคติที่ดีในสิ่งนั้น

๒.๔ การจัดระบบ การสร้างแนวคิด จัดระบบของค่านิยมที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความสัมพันธ์ ถ้าเข้ากันได้กับวิถีการดำเนินชีวิตผู้บริโภคหรือเข้ากันได้กับค่านิยมเดิมก็จะมีที่ยึดถือต่อไป แต่ถ้าค่านิยมใหม่ขัดกันกับค่านิยมเดิมอาจเกิดการไม่ยอมรับ หรืออาจรับค่านิยมใหม่แล้วเลิกค่านิยมเดิมไป

๒.๕ บุคลิกภาพ การนำค่านิยมที่ยึดถือมาแสดงพฤติกรรมที่เป็นนิสัยประจำตัว ให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีถูกต้องดีงามพฤติกรรมด้านนี้ จะเกี่ยวกับความรู้สึกและจิตใจ ซึ่งจะเริ่มจากการได้รับรู้จากสิ่งแวดล้อม แล้วจึงเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ ขยายกลายเป็นความรู้สึกด้านต่าง ๆ จนกลายเป็นค่านิยม และยังพัฒนาต่อไปเป็นความคิด อุดมคติ ซึ่งจะเป็นควบคุมทิศทางพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยแต่ละคนจะรู้ดีรู้ชั่วอย่างไรนั้น ก็เป็นผลของพฤติกรรมด้านนี้

๓. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) คือ พฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อประสาท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว ชำนิชำนาญ เป็นการแสดงออกมาได้โดยตรงโดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยๆ ๕ ชั้นดังนี้

๓.๑ การรับรู้ เป็นการให้ผู้บริโภคได้รับรู้เกี่ยวกับข่าวสารที่น่าสนใจ

๓.๒ กระทำตามแบบ หรือ ตามข่าวสารโฆษณา

๓.๓ การหาความถูกต้อง พฤติกรรมสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องชี้แนะเมื่อได้กระทำซ้ำแล้วก็พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติ

๓.๔ การกระทำอย่างต่อเนื่องหลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับตนเอง และจะกระทำตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่อง จนปฏิบัติงานที่ยุ่งยากซับซ้อนได้อยู่รวดเร็ว ถูกต้องคล่องแคล่ว ซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ

๓.๕ การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ สามารถปฏิบัติได้คล่องแคล่วว่องไวโดยอัตโนมัติเป็นไปอย่างธรรมชาติ

นอกจากนี้ รศ.ดร. เสรี วงษ์มณฑาได้แบ่งการเรียนรู้ว่าประกอบด้วยปัจจัย ๓ ด้าน (เสรี วงษ์มณฑา ๒๕๔๒ : ๙๕) คือ

๑. ความรู้ (Knowledge) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่ได้รับความรู้จากบุคคลอื่น มีคนอื่นมาบอกหรือสอน เช่น นักเรียนได้รับการเรียนรู้จากครู

๒. ประสบการณ์ตรง (Direct experience) เกิดจากสิ่งที่เราได้สัมผัส ได้พบเห็นมาโดยตรงด้วยตนเอง

๓. การเชื่อมโยง (Association) เป็นการโยงความคิดกับประสบการณ์ที่เคยได้พบเห็นมาก่อน หรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น หรือการบอกจากผู้อื่น

โดยสรุป การเรียนรู้หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาตญาณ หรือวุฒิภาวะ หรือเกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ หรือความบังเอิญต่าง ๆ โดยพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นจะต้องเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวร จึงจะถือว่าเป็นการเรียนรู้ขึ้น หากการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเพียงชั่วคราวจะยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

๑. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (Cognitive Domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ ก็จะทำให้ผู้บริโภครู้เกิดความเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้มากขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง

๒. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้ผู้บริโภครู้สึกทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจ

๓. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) หมายถึง การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม แล้วได้มีการนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ จนเกิดความชำนาญมากขึ้น

ทฤษฎีการเรียนรู้ : ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theories)

๑. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning Theory) และ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Skinner's Operant Conditioning Theory)

B.F. Skinner (๑๙๐๔ – ๑๙๙๐) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้พบว่าการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลเกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมที่ควบคุมได้ ซึ่งแต่ละบุคคลจะได้รับรางวัลจากการเลือกพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยสกินเนอร์ได้แบ่ง พฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตไว้ ๒ แบบ คือ

๑.๑ Respondent Behavior พฤติกรรมหรือการตอบสนองที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ หรือเป็นปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex) ซึ่งสิ่งมีชีวิตไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ เช่น การกระพริบตา น้ำลายไหล หรือการเกิดอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ

๑.๒ Operant Behavior พฤติกรรมที่เกิดจากสิ่งมีชีวิตเป็นผู้กำหนด หรือเลือกที่จะแสดงออกมา ส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในชีวิตประจำวัน เช่น กิน นอน พุด เดิน ทำงาน ขับรถ ฯลฯ.

การเรียนรู้ตามแนวคิดของสกินเนอร์ เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองเช่นเดียวกัน แต่สกินเนอร์ให้ความสำคัญต่อการตอบสนองมากกว่าสิ่งเร้า จึงมีคนเรียกว่าเป็นทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบ Type R นอกจากนี้สกินเนอร์ให้ความสำคัญต่อการเสริมแรง (Reinforcement) ว่ามีผลทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร ยิ่งขึ้นด้วย สกินเนอร์ได้สรุปไว้ว่า อัตราการเกิดพฤติกรรมหรือการตอบสนองขึ้นอยู่กับผลของการกระทำ คือ การเสริมแรง หรือการลงโทษ ทั้งทางบวกและทางลบ

การเสริมแรงหมายถึงการทำให้ผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ๆ เกิดความพึงพอใจ เมื่อได้ทาพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งแล้ว โดยมีความต้องการให้เกิดการทำพฤติกรรมนั้นซ้ำๆ อีก เช่น เมื่อเยาวชนสอบได้เกรด ๔ พ่อแม่ก็ให้รางวัล (เยาวชนเกิดความพอใจ) เยาวชนจะขยันเรียนอีกเพื่อให้ได้เกรด ๔

ประเภทของตัวเสริมแรง

ตัวเสริมแรงแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทด้วยกัน ได้แก่ ตัวเสริมแรงทางด้านบวก และตัวเสริมแรงทางด้านลบ อธิบายได้ดังนี้

ตัวเสริมแรงทางด้านบวก (Positive Reinforcer) หมายถึง สิ่งเร้าชนิดใดชนิดหนึ่งเมื่อได้รับหรือนำเข้ามาในสถานการณ์ใดแล้วจะมีผลทำให้เกิดความพึงพอใจ และเกิดการตอบสนองในทางที่ดีขึ้น เช่น คำชมเชย , รางวัล เป็นต้น

ตัวเสริมแรงทางด้านลบ (Negative Reinforcer) หมายถึง สิ่งเร้าชนิดใดชนิดหนึ่งซึ่งเมื่อตัดออกไปจากสถานการณ์นั้น ๆ แล้วจะส่งผลให้มีการตอบสนองในทางที่ดีขึ้น เช่น การถูกตำหนิ, การเมินเฉย , เสียงดัง เป็นต้น

การเสริมแรงทำได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. เสริมแรงต่อเนื่อง คือเสริมแรงทุกครั้งที่ทำพฤติกรรมถูกต้อง เหมาะสมกับการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่

๒. เสริมแรงเป็นบางครั้ง เหมาะสำหรับการรักษาพฤติกรรมที่มีการเรียนรู้แล้วให้คงอยู่ต่อไปโดยไม่จำเป็นต้องมีการเสริมทุกครั้ง

๒.๑ เสริมแรงทุกช่วงเวลาที่กำหนดไว้แน่นอน เช่น ทำงานครบ ๒ สัปดาห์ ได้รับเงินราย ๒ สัปดาห์จำนวน ๑ ครั้ง

๒.๒ เสริมแรงตามช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงไป เช่น ทำงานเสร็จ ไม่ว่าจะใช้เวลาเท่าไรก็ได้รับเงินค่าจ้างเสมอ

๒.๓ เสริมแรงตามสัดส่วนที่กำหนดไว้แน่นอน เช่น ตอบคำถามถูก ๕ ครั้ง ได้รับ คะแนน ๒๐ คะแนน

๒.๔ เสริมแรงตามสัดส่วนที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การได้รับเลื่อนขั้นเงินเดือน ๒ ชั้น กำหนดไม่ได้ว่าต้องทำงานให้สำเร็จกี่ครั้งจึงจะได้เงินเดือน ๒ ชั้น

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A Theory of Meaningful Verbal Learning) ของออสเชเบล (David p. Ausubel)

ออสเชเบล (Ausubel , David. ๑๙๖๓ : ๒๘๘-๒๘๙) เป็นนักจิตวิทยาแนวปัญญานิยม ออสเชเบลกล่าวไว้ว่าการเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน หากการเรียนรู้นั้นสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่รู้มาก่อน หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ คือ มีการนำเสนอความคิดรวบยอดหรือกรอบมโนทัศน์ หรือกรอบแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้เรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระนั้นๆ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาสาระนั้นอย่างมีความหมาย (ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย,ออนไลน์ ,๒๕๕๔)

ออสเชเบล แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น ๔ ประเภท ดังต่อไปนี้

๑. การเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมาย (Meaningful Reception Learning)
๒. การเรียนรู้โดยการรับแบบท่องจำโดยไม่คิดหรือแบบนกแก้วนกขุนทอง (Rote Reception Learning)
๓. การเรียนรู้โดยการค้นพบอย่างมีความหมาย (Meaningful Discovery Learning)
๔. การเรียนรู้โดยการค้นพบแบบท่องจำโดยไม่คิดหรือแบบนกแก้วนกขุนทอง (Rote Discovery Learning)

การเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมาย (Meaningful Reception Learning)

ออสเชเบล ให้ความหมายว่า เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับมาจากการที่ผู้สอนอธิบายสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ให้ฟังและผู้เรียนรับฟังด้วยความเข้าใจ โดยผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์กับโครงสร้าง พุทธิปัญญาที่ได้เก็บไว้ในความทรงจำ และสามารถนำมาใช้ในอนาคต

ออสเชเบลกล่าวว่าทฤษฎีของท่านมีวัตถุประสงค์ที่จะอธิบายการเรียนรู้เกี่ยวกับพุทธิปัญญานั้น (Cognitive Learning) ไม่รวมการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก การเรียนรู้ทักษะทางมอเตอร์ (Motor Skills Learning) และการเรียนรู้โดยการค้นพบ

ออสเชเบล ได้บ่งบอกว่า การเรียนรู้ที่มีความหมายขึ้นอยู่กับตัวแปร ๓ อย่าง ดังต่อไปนี้

๑. สิ่ง (Materials) ที่จะต้องเรียนรู้จะต้องมีความหมาย ซึ่งหมายความว่าต้องเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่เคยเรียนรู้และเก็บไว้ในโครงสร้างพุทธิปัญญา (Cognitive Structure)
๒. ผู้เรียนจะต้องมีประสบการณ์ และมีความคิดที่จะเชื่อมโยงหรือจัดกลุ่มสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ให้สัมพันธ์กับความรู้หรือสิ่งที่เรียนรู้เก่า
๓. ความตั้งใจของผู้เรียนและการที่ผู้เรียนมีความรู้-คิดที่จะเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ให้มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างพุทธิปัญญา (Cognitive Structure) ที่อยู่ในความทรงจำแล้ว

ออบุเบลได้แบ่งการเรียนรู้ที่มีความหมายเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. Subordinate Learning เป็นการเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมาย โดยมีวิธีการ ๒ ประเภท คือ

๑.๑ Derivation Subsumption เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่กับหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่เคยเรียนมาแล้ว โดยการได้รับข้อมูลมาเพิ่ม เช่น มีคนบอก แล้วสามารถดูดูซึมเข้าไปในโครงสร้างทางสติปัญญาที่มีอยู่แล้วอย่างมีความหมาย โดยไม่ต้องท่องจำ

๑.๒ Correlative Subsumption เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายเกิดจากการขยายความ หรือปรับโครงสร้างทางสติปัญญาที่มีมาก่อนให้สัมพันธ์กับสิ่งที่จะเรียนรู้ใหม่

๒. Superordinate Learning เป็นการเรียนรู้โดยการอนุมาน โดยการจัดกลุ่มสิ่งที่เรียนใหม่เข้ากับความคิดรวบยอดที่กว้างและครอบคลุมความคิดยอดของสิ่งที่เรียนใหม่ เช่น สุนัข แมว หมู เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

๓. Combinatorial Learning เป็นการเรียนรู้หลักการ กฎเกณฑ์ต่างๆเชิงผสม ในวิชาคณิตศาสตร์ หรือ วิทยาศาสตร์ โดยการใช้เหตุผล หรือการสังเกต เช่นการเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับระยะทางในการที่ทำให้เกิดความสมดุล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นภาพรรณ วงศ์มณี (๒๕๕๓ : ๗) ได้ทำการศึกษา การนำแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน : กรณีศึกษา ชุมชนทรายทอง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการนำแนวปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนทรายทอง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว จำนวน ๑๔๕ครัวเรือน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการนำแนวปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อลักษณะกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ลักษณะทางด้านประชากร สถานภาพทางเศรษฐกิจ และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นหัวหน้าครอบครัวในชุมชนทรายทอง แต่จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระด้านลักษณะทางประชากร และด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจของตัวอย่างนั้น ไม่ได้มีอิทธิพลต่อระดับการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มากนัก

บุษยา มั่นฤกษ์ (๒๕๕๖ : ๓) ได้ทำการศึกษา การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๒ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ และ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการผู้บริหาร ครอบคลุม ๔ ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์การ ด้านการดำเนินงานและด้านการประเมินผล เพื่อ

เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ดังนี้ ๑) ควรมีการอบรมด้านความรู้และการปฏิบัติงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้บริหารและบุคลากรใหม่ขององค์กร เพื่อความเข้าใจในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง ๒) ควรพิจารณาคัดเลือกหรือแต่งตั้งผู้บริหาร อบต. ที่มีประสบการณ์การทำงานและมีการศึกษาสูง เพื่อให้เข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม ๓) ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานควรประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการติดตามและประเมินผลให้มากยิ่งขึ้น เพื่อประหยัดงบประมาณและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น

วิษพาทย์ ชีวะสารณ์ (๒๕๕๙ : ๗๔) ได้ทำการศึกษา บทบาทขององค์กรธุรกิจในการส่งเสริมการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา:กรณีศึกษาความร่วมมือระหว่างชุมชนสะพลีกับชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท

บทบาทของชุมพรคาบาน่า รีสอร์ทในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย การแสดงความรับผิดชอบขององค์กรธุรกิจต่อสังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อม พนักงาน ลูกค้า และนักท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนและองค์กรธุรกิจมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ ให้กับชุมชนผ่านศูนย์กิจกรรมธรรมชาติเพลิน ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ก่อตั้งขึ้นภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และอยู่ในพื้นที่ของชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท ส่งเสริมให้ชาวบ้านนำศักยภาพและภูมิปัญญาดั้งเดิมมาใช้ในการทำเกษตรแบบผสมผสานและปลอดสารเคมี จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้ผู้เข้าพักได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้าน ผลการพัฒนาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวสะพลีและชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านเกิดความภาคภูมิใจ มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเพื่อการผลิตด้านเกษตรกรรม การเรียนรู้ที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับรีสอร์ทสามารถต้นทุนในการดำเนินงาน สภาพแวดล้อมของรีสอร์ทที่มีความสมบูรณ์พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในสังคม แม้ว่าในระยะแรกจะมีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากทั้ง ๒ ฝ่าย เช่น ขาดความเข้าใจและการยอมรับแนวความคิดในการร่วมพัฒนา ขาดความรู้ในสิทธิและหน้าที่ของประชาชนที่มีต่อชุมชน การยึดติดกับความเชื่อเดิมๆ เป็นต้น ในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชนจึงต้องใช้เวลาและความอดทนมากพอสมควร

พีรภาว์ บุญเพลิง (๒๕๕๐ : ๙๕) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัยตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้โครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ จำนวน ๑๑๙ โรงเรียน พบว่า ตัวบ่งชี้ความสำเร็จจำนวน ๘๒ ตัวบ่งชี้ ครอบคลุมองค์ประกอบ

หลัก ๗ ด้าน ตัวบ่งชี้สำคัญที่บ่งบอกถึงความสำเร็จในการดำเนินงานและมีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ดังนี้

๑. ด้านงานวิชาการ คือ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา

๒. ด้านงบประมาณ คือ ความสามารถในการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ให้เป็นไปตามกฎหมายของผู้บริหาร

๓. ด้านงานบุคคล คือ ความสม่ำเสมอในการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของบุคลากร

๔. ด้านงานบริหารทั่วไป คือ การบำรุง ดูแล อาคารสถานที่ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

๕. ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวัดและประเมิน ผลของครู

๖. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการวางแผนการจัดกิจกรรม / ชุมนุม / ชมรมของสถานศึกษา

๗. ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน คือ ความสามารถในการสร้างรายได้หรืออาชีพด้วยตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ซึ่งค่าเฉลี่ยเลขคณิตของตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนาความสำเร็จทุกด้านมีค่าใกล้เคียงกันมาก แสดงว่าองค์ ประกอบทุกด้านมีความสำคัญใกล้เคียงกัน จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นแบบในการพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ครอบคลุมทุกด้านต่อไป ทั้งนี้ จะต้องได้ รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทำการขับเคลื่อนไปพร้อมกัน และสามารถนำตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบไปใช้ในการพัฒนา กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประ สติทธิผลยิ่งขึ้น

ดวงพร ศรีชัย (๒๕๕๐ : ๖๕) ได้ทำการศึกษา การศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร

จากการศึกษานักเรียนเตรียมทหารที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเตรียมทหาร ปีการศึกษา ๒๕๕๐ พบว่า มีการนำความรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติอย่างมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านวัฒนธรรมในประเด็นแสดงความภาคภูมิใจในวีรกรรมของบรรพบุรุษของชาติ เมื่อมีโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับโครงการวีรบุรุษในดวงใจวีรชนคนต้นแบบการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และได้รับการปลูกฝังในการให้ความสำคัญกับสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ด้านสังคม ในประเด็นไม่ลักขโมยหรือหยิบของผู้อื่นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นการนำคุณธรรมของศาสนามาเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตตามสายกลางแสดงความประพฤติดี ทำตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ด้านสิ่งแวดล้อม ในประเด็นดูแลและรักษาสาธารณสุขสมบัติของโรงเรียน ชุมชนและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าแสดงถึงความตระหนักและปฏิบัติได้จริงในการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านเศรษฐกิจ ในประเด็นการเลือกใช้สิ่งของโดยคำนึงถึงประโยชน์และความจำเป็นมากกว่าความอยากได้ ไม่ใช่จ่ายหรือใช้สิ่งของเกินฐานะ นอกจากนี้ ระดับการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนเตรียมทหารในชั้นปีต่างๆ ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นถึงการเรียนการสอนในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบรรลุ

วัตถุประสงค์ เพราะนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์และปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างน่าพอใจ

เรวณี ชัยเชาวรัตน์ (๒๕๕๑ : ๗๖) ได้ทำการศึกษา ผลของโปรแกรมส่งเสริมความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เน้นความเข้าใจวัฒนธรรมการบริโภคแบบพอเพียงที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๖

จากผลการวิจัยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านห้วยยาง ชุมชนชัยพร จังหวัดอุดรธานี ที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้ มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้น แสดงว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และปฏิบัติตามแนวทางการบริโภคแบบพอเพียง ซึ่งก่อนเข้าร่วมโปรแกรมยังมีนักเรียนที่ยืมเงินจากเพื่อนหรือพี่น้องมาใช้เมื่อใช้เงินค่าขนมของตนเองที่ได้รับหมดแล้ว แต่หลังเข้าร่วมโปรแกรมนักเรียนจะบริโภคหรือใช้จ่ายในงบประมาณที่มี ตลอดจนซ่อมแซมหรือตัดแปลงสิ่งของเพื่อให้ใช้ต่อไปได้ บริโภคหรือใช้ในสิ่งของที่ผลิตได้ในชุมชนเป็นหลัก นักเรียนสามารถบอกเหตุผลหรือความจำเป็นที่นักเรียนต้องบริโภคหรือใช้จ่ายได้ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและครอบครัว ทำให้มีเงินออมมากขึ้น ได้รับการปลูกฝังในการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคในครัวเรือนเพิ่มขึ้น ในส่วนขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เน้นความเข้าใจวัฒนธรรมการบริโภคแบบพอเพียงนั้น ประกอบด้วยขั้นกระตุ้น เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นและให้ประสบการณ์ก่อนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้สึที่ดีต่อการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ขั้นเตรียมพร้อม เป็นขั้นที่นักเรียนทำการศึกษาชุมชนและเลือกกิจกรรมที่จะรับใช้สังคม โดยใช้ชุมชนเป็นสถานที่ให้ความรู้และประสบการณ์ตรงแก่นักเรียน ขั้นทดลองทำ เป็นขั้นที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชน ขั้นสะท้อนผล เป็นขั้นที่นักเรียนวิเคราะห์ผลการดำเนินกิจกรรมและนำเสนอผลจากการรับใช้สังคม ดังนั้น ครูสามารถนำโปรแกรมดังกล่าวไปใช้ในกิจกรรมเสริมหลักสูตรบูรณาการการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ทำให้นักเรียนมีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมและปฏิบัติตามแนวทางการบริโภคแบบพอเพียงได้อย่างเหมาะสม

ศรินยา สนิท. (๒๕๕๑ : ๘๗) ได้ทำการศึกษา ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อความรู้ ทักษะคิด และการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันของทหารกองประจำการในกรุงเทพมหานคร

การพัฒนากิจกรรมที่มีความเหมาะสมในการเรียนรู้ของทหารกองประจำการเกิดขึ้นจากการบูรณาการตามหลักการการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน การเรียนรู้จากประสบการณ์และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทหารกองประจำการสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะคิด และการนำไปใช้ในชีวิตประจำ วันได้เป็นอย่างดีหลังจากได้เข้าร่วมการจัดกิจกรรม โดยนำไปปฏิบัติทั้งในหน่วยงานที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่อยู่ ทั้งในด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การรักษาสาธารณสมบัติ การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การวางแผนการใช้จ่ายเงิน และการทำบัญชีรายรับรายจ่ายมากขึ้น ซึ่งขั้นตอนการเรียนรู้จากประสบการณ์ ๔ ขั้นตอน คือ การ

เรียนรู้ การสังเกตและการไตร่ตรอง การพิจารณาความเห็นและสร้างแนวคิด ขั้นตอนสุดท้ายคือการตรวจสอบและการบูรณาการ ให้เข้ากับหลักการจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผู้ใหญ่ให้เกิดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ การประชุมกลุ่ม วิเคราะห์อภิปราย และการนำเสนอ จึงเป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสม เนื่องจากกลุ่มทหารถือว่าเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ ซึ่งผู้ใหญ่คือผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิตสูง การได้ทบทวนประสบการณ์เดิมของตนเองและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาของแต่ละบุคคล ย่อมทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้นึกทบทวนการใช้ชีวิตของตนเอง ก่อให้เกิดมุมมองที่หลากหลายขึ้น ดังนั้น กิจกรรมการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันที่สร้างขึ้น จะต้องสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน และเป็นกิจกรรมที่นำไปปฏิบัติได้จริง.

พัชรินทร์ รุจิรานุกูล (๒๕๕๑ : ๗๒) ได้ทำการศึกษา การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมนำความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรภายในโรงเรียนมีความเข้าใจความหมายของคุณธรรมนำความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลากหลายแนวคิด ถ้าไม่มีความชัดเจนในทิศทางเดียวกัน การปลูกฝังคุณธรรมนำความรู้ให้แก่นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่วนแนวทางการปลูก ฝังคุณธรรมนำความรู้มีดังนี้ ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน ควรบริหารจัดการอย่างเป็นกระบวนการ มีการวางแผนนโยบายอย่างชัดเจนเป็นระบบ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง กำหนดนิยามความหมายของการพัฒนาคุณธรรมในบริบทของนักเรียนให้ชัดเจน สร้างตัวชี้วัดความสำเร็จ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายและแนวร่วมในการพัฒนาคุณธรรม มีการจัดกิจกรรมโครงการที่หลากหลายและเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนโดยสร้างพัฒนาบทบาทของผู้ปกครองและชุมชน มีการจัดระบบการติดตามประเมินผล ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรมีการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับบุคลากร พัฒนาบุคลากรให้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำระบบการประเมินวิทยฐานะมาใช้เพื่อพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอนควรมีการสอนที่ปลูกฝังคุณธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เน้นการปลูกฝังให้เกิดทุกที่ทุกเวลา มีการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ภายนอกโรงเรียน จัดการสอนให้เกิดความตระหนัก เน้นย้ำให้ทำบ่อยๆเป็นประจำ สร้างคุณธรรมหลักเป็นคุณธรรมร่วม สนับสนุนให้เกิดการประสานงานและความสัมพันธ์ที่ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนจะช่วยให้การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมนำความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรมีความหลากหลาย เน้นให้นักเรียนเป็นแกนนำหลักและพัฒนานักเรียนในทุกมิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมมีการจัดทำโครงการที่เน้นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนด้านอื่นๆ ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีของครู ผู้นำ ชุมชน สื่อและคนในสังคมมีการปลูกฝังคุณธรรมนำความรู้ตั้งแต่ในระดับปฐมวัยมีการผลิต บัณฑิตด้านครูศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ให้มีความรู้ทางด้านการศึกษาและพัฒนา โดยการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อดิษฐ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา (๒๕๕๖ : ๖๗) ได้ทำการศึกษา การดำเนินงานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในระบบราชการ

การศึกษานี้พบว่า ระบบราชการมีข้อจำกัดมากมายทำให้การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ซึ่งไม่สามารถกระทำได้ง่ายนัก ไม่เหมือนกับภาคครัวเรือน ภาคเกษตรกรรม หรือภาคเอกชนที่ไม่มีกฎระเบียบมากนักในการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการหรือดำเนินงานต่างๆ ดังนั้น การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับภาคครัวเรือน ภาคเกษตรกรรม หรือภาคเอกชนจึงเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ง่ายกว่า การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับส่วนราชการที่มีกฎกติกาในการบริหารงานมากมาย ในส่วนของการกำหนดตัวชี้วัด การศึกษานี้พบว่า ส่วนราชการอาจไม่สามารถกำหนดตัวชี้วัดที่เป็นการ วัดความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงได้โดยตรง แต่ต้องกระทำโดยทางอ้อม ได้แก่ การกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญบางประการเพื่อเป็นโจทย์งานให้ผู้บริหารองค์กรให้ต้องนำหลักการสำคัญของปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เช่น กำหนดตัวชี้วัดที่มีการถ่วงดุลกันเพื่อให้ผู้บริหารจำเป็นต้องสร้าง ผลงานที่ดีแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องควบคุมต้นทุน การดำเนินงานด้วยเพื่อมิให้มีการดำเนินงานใดๆ ที่ ไม่จำเป็น ขาดเหตุผลในการดำเนินงานนั้นๆ เป็นการดำเนินงานที่ขาดประสิทธิภาพ หรือเป็นการ ดำเนินงานเกินตัวเป็นต้น สำหรับส่วนราชการที่เป็นมหาวิทยาลัยรัฐ การศึกษานี้เสนอตัวชี้วัดแก้ตัวชี้วัดที่หากผู้บริหารมหาวิทยาลัยสามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานก็น่าจะทำให้การบริหารมหาวิทยาลัยรัฐสะท้อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดี

เยาวदनัย ภูเจริญยศ (๒๕๕๔ : ๕๗) ได้ทำการศึกษา การดำเนินงานโครงการศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน จังหวัดทหารบกราชบุรี

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน จังหวัดทหารบกราชบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ฯ ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นการทำกิจกรรมการเกษตรแบบผสมผสาน เช่น การเพาะปลูกพืชผัก การสาธิตทำนาข้าว การเลี้ยงสัตว์ ได้ผลผลิตจำหน่ายให้แก่กำลังพลและชุมชนใกล้เคียง สามารถสร้างรายได้ให้แก่ศูนย์ฯ สามารถเลี้ยงตนเองได้ อีกทั้งเป็นแหล่งสาธิต เป็นเวทีกลาง เป็นเครื่องมือ ในการให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปได้เข้าศึกษาการทำสวนแบบอินทรีย์ ไม่ใช่สารเคมี ศูนย์การเรียนรู้ฯ มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ เป็นวิทยากรให้ความรู้ การทำเกษตรอินทรีย์ ๔๗ และการเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ การดำเนินการแต่ละฐานความรู้จะใช้วัสดุที่เหลือใช้หรือใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ เป็นการใช้ วัสดุจากธรรมชาติอย่างคุ้มค่า

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยศึกษาจากหลัก ๓ ห่วง คือทางสายกลาง ประกอบด้วย ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ในแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (Sufficiency) มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การนำองค์ความรู้ที่ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อถอดบทเรียนการทำงาน การร่วมตระหนักถึงคุณค่าของผลงาน ตลอดจนกลวิธีที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ และความยั่งยืนอันสร้างคุณูปการต่อสังคมเชิงประจักษ์ เพื่อให้เห็นถึงศักยภาพในการพัฒนาด้วยทุนทางสังคมของตนเองและสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนางาน ตนเอง และชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

ทั้งนี้ จึงได้ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิด และเป็นแนวทางการขับเคลื่อนกำหนดวิธีดำเนินการ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้ นอกจากได้แนวทางที่เป็นขอบเขตในการวิจัยแล้ว ยังทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้กลวิธีในการแก้ปัญหาและการพัฒนาบุคลากรซึ่งเป็นการศึกษาที่สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

๑. แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๓. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. ความน่าเชื่อถือของข้อมูล
๖. การวิเคราะห์ข้อมูล
๗. การนำเสนอข้อมูล

แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

โดยทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหาร บุคลากร ภายในสำนักงานทรัพย์สินฯ ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และบุคลากรที่มีอายุงาน ๕ ปีขึ้นไป ซึ่งการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามแบบเจาะลึก จะทำให้ได้คำตอบอย่างละเอียดและตรงประเด็น ผลของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต และศึกษาวิธีการและแนวทางในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้ได้ข้อมูลตามประเด็นการวิจัยที่ต้องการจะศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เหตุผลของการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จึงมีความเกี่ยวข้องกับผู้บริหารและบุคลากรของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงจะสามารถให้ข้อมูลในลักษณะเจาะลึกได้ ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงประเด็น เชื่อถือได้ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้

ผู้บริหารและบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จำนวน ๑๐ คน ประกอบด้วย หัวหน้าฝ่ายระดับจัดการ ๑ ขึ้นไป หัวหน้าแผนกระดับบริหาร ๓ - บริหาร ๕ สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับบริหาร ๑ - บริหาร ๓ กล่าวคือ

๑. หัวหน้าฝ่าย ระดับจัดการ ๑ ขึ้นไป จำนวน ๑ คน ประกอบด้วย หัวหน้าฝ่ายตรวจสอบ

๒. หัวหน้ากองระดับจัดการ ๑ และหัวหน้าแผนกระดับบริหาร ๓ - บริหาร ๕ จำนวน ๕ คน ประกอบด้วย หัวหน้ากองส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๑ หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๒ หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๓ หัวหน้าแผนกสารบรรณ

๓. เจ้าหน้าที่ระดับบริหาร ๑ - บริหาร ๓ จำนวน ๔ คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล และเจ้าหน้าที่ฝ่ายสื่อสารองค์กร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเผชิญหน้า โดยผู้สัมภาษณ์สอบถามผู้ให้ข้อมูลตามแนวคำถาม (Interview Guideline) ที่วางไว้ แนวคำถามนี้เป็นคำถามปลายเปิดที่ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ที่ต้องการถามรูปแบบการสัมภาษณ์ควรมีลักษณะเป็นการสนทนากันตามธรรมชาติ จากประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ผู้สัมภาษณ์อาจแตกเป็นคำถามย่อยได้อีกเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ตอบได้ให้ความเห็นจนครบถ้วนและชัดเจนพอ ซึ่งได้กำหนดเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

ส่วนที่ ๑ เพื่อศึกษาวิธีการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

๑. ความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรเริ่มต้นจากอะไร
๓. แนวทางการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
๔. ความพอประมาณ สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
๕. ความมีเหตุผล สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
๖. ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

ส่วนที่ ๒ เพื่อศึกษาผลของการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

๑. คุณค่าหลักร่วมกัน (values) ของสำนักงานทรัพย์สินฯ สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. การนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน
๓. ศึกษาผลของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันสามารถปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่
๔. การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อสังคม และประเทศชาติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เพื่อศึกษาแนวทางนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) โดยการเจาะจงแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเพื่อให้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการดำเนินชีวิตให้เห็นถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้บริหารระดับกลางสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พนักงานของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ รวมถึงสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล หลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเอกสารเพื่อใช้เป็นข้อมูลและความรู้พื้นฐานในการสร้างความเข้าใจเบื้องต้น และการต่อยอดทางความคิด โดยประมวลและสังเคราะห์ความรู้เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษาของงานวิจัยนี้จากแหล่งข้อมูลทางวิชาการต่างๆ อาทิ เอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความ

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูล ดังนี้

๑. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ คือ ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยมีวิธีการดำเนินงาน คือ

๑.๑ นัดหมายผู้ที่จะให้สัมภาษณ์ตามประเด็นหัวข้อที่ต้องการศึกษาทั้งหมด ๘ ท่าน ผู้ให้สัมภาษณ์เรื่อง แนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

๑.๑.๑ นางสาวชนิษฐา ดนวาที หัวหน้าฝ่ายตรวจสอบ

วันที่สัมภาษณ์ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๐

๑.๑.๒ นางจีราภา ริวเหลือง หัวหน้ากองส่งเสริมการพัฒนายั่งยืน

วันที่สัมภาษณ์ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐

๑.๑.๓ นางสาวฐิตินันท์ นิโครธานนท์ หัวหน้าแผนกสารบรรณ

วันที่สัมภาษณ์ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐

๑.๑.๔ นางสาวพรวิภา ฉิ่งทอง หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๑

วันที่สัมภาษณ์ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐

๑.๑.๕ นายวุฒิชัย มกรพันธ์ หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๒

วันที่สัมภาษณ์ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐

๑.๑.๖ นายสกรรจ์ ศุขศิริ หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๓

วันที่สัมภาษณ์ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐

๑.๑.๗ นางสาวสุพรรณนิการ์ บัวโรย เจ้าหน้าที่สารบรรณ

ฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล

วันที่สัมภาษณ์ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐

๑.๑.๘ นางสาวรสิกัญ สิริกัญญกุล เจ้าหน้าที่สารบรรณ ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนายั่งยืน

วันที่สัมภาษณ์ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐

๑.๑.๙ นางสาวฐิติพร แก้ววิมล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนา

วันที่สัมภาษณ์ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐

๑.๑.๑๐ นายณัฐพีร์ แจ่มจรัส เจ้าหน้าที่สื่อสารองค์กร ฝ่ายสื่อสารองค์กร

วันที่สัมภาษณ์ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐

๑.๒ การสัมภาษณ์ (In -Depth Interview)

๑.๒.๑ ก่อนการสัมภาษณ์ กล่าวแนะนำตัว พร้อมกับเล่าภาพรวมเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษา และชี้แจงว่าข้อมูลในการสัมภาษณ์จะเป็นความลับและข้อมูลในส่วนที่บันทึกเสียงจะถูกลบเมื่อการวิจัยสิ้นสุดลง

๑.๒.๒ ขณะสัมภาษณ์ บันทึกการสัมภาษณ์ พร้อมจดรายละเอียดอื่นๆเพิ่มเติม

๑.๒.๓ หลังจบการสัมภาษณ์ กล่าวสรุปสิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์พร้อมกล่าวขอบคุณ

๒. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ คือ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องเกี่ยวกับความเป็นจริงและการตีความของผู้วิจัย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินขั้นตอนการวิจัยที่แสดงถึงความน่าเชื่อถือของการศึกษาดังนี้

๑. ความเชื่อถือได้ (Credibility) หมายถึง การตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล ความถูกต้อง และความเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยผู้วิจัยมีการให้กลุ่มตัวอย่างตรวจสอบขั้นตอนของการศึกษา โดยการสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างในแต่ละประเด็นว่าความคิดเห็นมีความถูกต้องกับข้อมูลเบื้องต้นหรือไม่ นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่งเพื่อได้ข้อมูลที่สนับสนุนไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ

๒. ใช้ระเบียบวิธีการวิจัย (Research Method) ในการทำการวิจัยอย่างมีขั้นตอน ประกอบกับการนำเสนอข้อมูลที่ละเอียดครบถ้วนและครอบคลุม

๓. การยืนยันผลการวิจัย (Confirm Ability) เป็นการยืนยันผลที่ได้จากข้อมูลประกอบด้วย

๓.๑ การบันทึกเทปขณะสัมภาษณ์

๓.๒ การถอดเทปอย่างละเอียดแบบคำต่อคำ

๓.๓ การอ้างคำพูดของกลุ่มตัวอย่างในการเสนอผลงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ได้แก่

๑. เอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยรวบรวมได้

๒. นำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมาวิเคราะห์ในประเด็นแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. การสำรวจสภาวะแวดล้อม ข้อมูลบริบท

ทั้งนี้ ผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าว ในส่วนที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการศึกษา

การนำเสนอข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นผลการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในลักษณะพรรณนา (Descriptive Analysis) ซึ่งในการนำเสนอจะเริ่มจากการให้รายละเอียดเกี่ยวกับภาพรวมของบทสัมภาษณ์ จากนั้นจะนำเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมสรุปผลการศึกษา

บทที่ ๔

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในบทที่ ๑ ถึงบทที่ ๓ เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว มาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – Depth interview) ภายใต้วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยสามารถแบ่งผลการศึกษาออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๑. ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

๒. วิธีการและแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ปัจจุบันทุกภาคส่วนในประเทศไทยให้ความสนใจในแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาและวิธีปฏิบัติตามแนวทางมีการศึกษา ค้นคว้า พัฒนา ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์มุ่งการดำเนินงานเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน ครอบคลุมทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม พร้อมทั้งยึดมั่นในหน้าที่หลัก คือการบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์และจงรักภักดี ทั้งนี้ ควรมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกให้เกิดการเรียนรู้ในวิถีที่ถูกต้อง และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน พากเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้เกิดสมดุลและพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากสังคมโลกได้เป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) มาเป็นแนวทางการเรียนรู้ ซึ่งนำหลักคิดมนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ทุกสิ่งนี้ต้องดำเนินไปอย่างพร้อมๆกัน ถึงจะเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

๑. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านสมองเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งมีพฤติกรรมความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า

ตั้งที่นางสาวชนิษฐา ดนวาที หัวหน้าฝ่ายตรวจสอบ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงในองค์กร ให้การสัมภาษณ์ว่าขอให้คำตอบแบบง่ายๆ สามารถเข้าใจในหลักเบื้องต้น โดยนำความรู้ไปใช้ เป็นการนำสามารถนำความรู้ประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ จึงจะสามารถนำไปใช้ได้ คือการเปรียบตัวเราเองเหมือนเป็นนก ที่สามารถทำรังพอให้เราอยู่อาศัยแบบพอตัวถ้าเรามีกำลังซื้อสามารถใช้จ่ายได้มาก แต่ถ้าเรามีกำลังซื้อน้อยจะใช้จ่ายตามอัตภาพของตนเอง ด้วยวิธีแบ่งจัดสรรค่าใช้จ่ายของตนเองที่จำเป็น โดยแบ่งเป็นส่วนๆ เช่น แบ่งใช้จ่ายค่าสาธารณูปโภค แบ่งเงินออม โดยมีหลักการบริหารความเสี่ยงมาเป็นองค์ประกอบหลัก ในเรื่องชีวิตประจำวันในอนาคต ในประเด็นการเจ็บป่วยซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดเดาได้ การออมเงินสำหรับทำประกันโดยจัดสรรในส่วนของตนเองเก็บ และประกันที่สำนักงานทรัพย์สินฯ ได้ทำให้บุคลากร ถือได้ว่าเป็นการประกันสุขภาพซึ่งเป็นการสนับสนุนเงินประกันถึง ๒ ส่วน เมื่อมองหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเรดำเนินตามรอยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเริ่มจากการมองใกล้ คือ เริ่มจากตัวเราเอง แล้วเราค่อยเริ่มมองไกลออกไปซึ่งเป็นเรื่องในอนาคต (ชนิษฐา ดนวาที, สัมภาษณ์, ๒๖ เมษายน ๒๕๖๐)

ซึ่งมีความแตกต่างกับแนวคิดของนางสาวสุพรรณิการ์ บัวโรย เจ้าหน้าที่สารบรรณฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล ที่ให้สัมภาษณ์ว่า เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่ประหยัดในการใช้เงิน เป็นการใช้จ่ายพอดีไม่อดคัต จัดลำดับความสำคัญในความจำเป็นในการใช้จ่ายเงินทอง โดยยกตัวอย่างการใช้ชีวิตของตนเอง เช่น ใช้หนี้สินเพื่อสร้างบ้านให้พ่อแม่ก่อนลำดับแรก ซึ่งได้เล่าถึงประสบการณ์ของตนเอง เมื่อ ๒๐ ปีที่แล้วมีเงินเดือน ๑๓,๐๐๐.-บาท บ้านที่จังหวัดหนองคายที่แม่อาศัยอยู่ทรุดโทรมมีน้ำรั่ว จึงเกิดความรู้สึกว่าเราจะต้องสร้างบ้านให้พ่อแม่อยู่สบายก่อน ก็เลยต้องยอมเป็นหนี้ ๒,๐๐๐,๐๐๐.-บาท ถือว่าเป็นหนี้สินที่เกิดจากความจำเป็น และไม่มีการสร้างหนี้ตัวอื่น ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ใช้จ่ายเช่าซ่อมแล้วซ่อมอีก ไม่ซื้อใหม่ รองเท้า ๑ คู่ใช้ประมาณ ๑๐ ปี แล้วลำดับต่อไปคือเก็บเงินออม มากกว่าใช้เงิน เพราะให้ความสำคัญกับความกตัญญูต่อบุพการี ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ต่อศาสนาพุทธ ต่อประเทศชาติ ยึดหลักใช้ศาสนาพุทธมาใช้ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากทุกวันนี้หลักศาสนาพุทธมาใช้โดยปฏิบัติธรรม แม่เมตตา ให้ความสำคัญกับความกตัญญู (สุพรรณิการ์ บัวโรย, สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐)

กล่าวคือ พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย เริ่มจากความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้จนสามารถแยกแยะเรื่องราวสิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ สังเกตได้ว่าบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินฯ มองเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่จำเป็นต้องประหยัด อดคัตแต่ให้คำนึงถึงความจำเป็นของการใช้เงินถึงแม้จะเกิดหนี้สินควรที่จะเกิดจากความจำเป็นไม่ใช่เกิดจากความสุรุ่ยสุร่ายจากการใช้ชีวิต เนื่องจากสถานะภาพทางการเงินของแต่ละบุคคลมีความจำเป็นที่แตกต่างแต่ทั้งนี้ ทำให้เห็นว่าไม่ว่าจะประสบปัญหาในชีวิตซึ่งอาจจะเป็นเรื่องหนี้สินและเรื่องอื่นๆ สามารถนำหลักพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจควบคู่ไปด้วย

๒. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้นทันที ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมด้านการรับรู้ การตอบสนอง การเกิดค่านิยม การจัดระบบ บุคลิกภาพ

ซึ่งนางจีราภา ริวเหลือง หัวหน้ากองส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ กล่าวไว้ว่าเศรษฐกิจพอเพียง คือ แนวปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงชี้แนะแนวทางแก่ประชาชนชาวไทยในการดำเนินชีวิต ความพอประมาณ คือ ความพอดี ความมีเหตุผล คือ ใช้เหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ อย่างเหมาะสม และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว บนเงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม คือ จะต้องมีความรู้ ควบคู่ กับการมีคุณธรรมที่ดีในการดำรงชีวิต ซึ่งเปรียบเสมือนมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยดำเนินชีวิตบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในรูปแบบยึดทางสายกลาง ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินความจำเป็น ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี (จีราภา ริวเหลือง, สัมภาษณ์, ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐)

สำหรับความคิดเห็นของผู้บริหารระดับต้นในองค์กร มีความรู้ความเข้าใจที่ไม่แตกต่างกันมากนัก นางสาวฐิตินันท์ นิโครธานนท์ หัวหน้าแผนกสารบรรณ ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงได้กล่าวถึง ความพอประมาณ - ความพอดี ที่ไม่มากและไม่น้อยเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผล - การตัดสินใจเรื่องต่างๆ โดยพิจารณาจากเหตุหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล และรอบคอบ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว - การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัว ปัจจัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องอาศัยความรู้คู่คุณธรรมเงื่อนไขความรู้ - ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติงานหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เงื่อนไขคุณธรรม - การยึดถือคุณธรรมต่าง ๆ ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความเพียร การมุ่งประโยชน์ของส่วนรวม มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง องค์กร และสังคม (ฐิตินันท์ นิโครธานนท์ , สัมภาษณ์, ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐)

ซึ่งมีความสอดคล้องกับ นางสาวพรวิภา ฉิ่งทอง หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๑ กองส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาฯ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้กล่าวถึงปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอยู่พื้นฐาน หรือเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ คือ พื้นฐานของความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ และคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต (พรวิภา ฉิ่งทอง, สัมภาษณ์, ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐)

แต่เมื่อมองในมุมของนายณัฐพีร์ แจ่มจรัส เจ้าหน้าที่สื่อสารองค์กร กองสื่อสารองค์กรภายนอก ฝ่ายสื่อสารองค์กร ได้ให้คำนิยามว่า ความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือการมีเท่าไรใช้เท่านั้น แบ่งสรรปันส่วนให้ถูกต้องไม่ใช่ว่าใช้ง่ายแบบเกินตัว เปรียบได้กับความพอประมาณ โดยยกตัวอย่าง ในกรณีถ้าหากเรามีที่ดินของตนเอง จำนวน ๑ ไร่ ในการปลูก

พืชผัก ควรปลูกแบบพืชหมุนเวียน ไม่จำเป็นต้องปลูกประเภทเดียว นอกจากนี้ ในที่ดินควรทำกิจกรรมควบคู่ไปด้วย ยกตัวอย่าง การเลี้ยงไก่ สามารถเก็บไข่ไปขายได้ ไม่จำเป็นต้องผูกขาดกับการทำการเกษตร หรือทำกิจกรรมไปอย่างเดียว หรือเรียกว่า ทำเกษตรสวนผสม ซึ่งอาจจะคล้ายกับการปลูกป่า ๓ อย่างได้ประโยชน์ ๔ อย่าง ทำอะไรไม่จำเป็นต้องมุ่งไปทางเดียว ให้ทำอย่างเกื้อหนุนกัน อธิบายเพิ่มเติมถึงการเลี้ยงไก่ เพื่อนำมูลไก่ไปให้อาหารปลาได้ นำเศษอาหารที่เหลือจากการบริโภคของคนไปทำปุ๋ยหมักชีวภาพ และให้อาหารหมูได้ เท่ากับว่าเกิดประโยชน์ในทุกมิติไม่ต้องเสียเงินซื้อปุ๋ย ไม่ต้องเสียเงินซื้ออาหารสัตว์ สามารถนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในทุกด้านแล้วปราศจากการใช้สารเคมีซึ่งเป็นวิถีเกษตรอินทรีย์(ณัฐพีร์ แจ่มจำรัส, สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐)

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า แนวทางการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ซึ่งเป็นการรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์ หรือสิ่งเร้า และเกิดค่านิยม ในการเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม แล้วเกิดทัศนคติที่ดีในสิ่งนั้น จนแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมให้ความสำคัญกับใช้ชีวิตบนหลักความมีเหตุผล ควบคู่ไปกับการสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกรักและจิตใจจนพัฒนาเป็นความคิดมาพิจารณาร่วมกันอย่างรอบด้านจนเกิดความรอบคอบอดุมคติซึ่งจะเป็นการควบคุมทิศทางพฤติกรรมของบุคคลจะรู้ดีรู้ชั่ว สอดคล้องกับหลักเหตุผลที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

๓. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) พฤติกรรมที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ ซึ่งแสดงออกมาได้โดยตรงโดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะ ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ การกระทำตามแบบ การหาความถูกต้อง การกระทำอย่างต่อเนื่อง การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ

สอดคล้องกับมุมมองของ นางสาวสิริกัญญา สิริกัญญากุล เจ้าหน้าที่สารบรรณ แผนกสารบรรณ ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาฯ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่ได้พูดคุยและให้คำแนะนำว่าเมื่อมองถึงเศรษฐกิจพอเพียงคนส่วนใหญ่มุ่งประเด็นไปที่ ๕ ส่วน ๑.กรอบแนวคิด เป็นแนวทางที่จะชี้แนะการดำรงอยู่ และการปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยอาศัยหลักการดำรงชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย มุ่งเน้นให้ประชาชนรอดพ้นจากภัยและวิกฤตในชีวิต เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒.คุณลักษณะ เน้นให้สามารถประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนได้ทุกระดับชั้น เน้นการดำเนินชีวิตแบบทางสายกลางและการปฏิบัติตนเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ๓. ค่านิยม ประกอบด้วย ความพอประมาณ คือ ความพอดีไม่มากเกินไปไม่น้อยไป โดยที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจสิ่งใดต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ ลองคำนวณถึงผลที่จะกระทบที่จะเกิดขึ้นด้วย ความมีภูมิคุ้มกันในตัว เช่น การเตรียมพร้อมให้ดีสำหรับการกระทบ เปลี่ยนแปลงด้านต่างๆโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นให้ความสำคัญกับการออมเงิน ๔. เงื่อนไข ต้องอาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน มี ๒ กรณี คือ เงื่อนไขความรู้ ความรู้เกี่ยวกับวิชาการอย่างรอบด้าน ต้องนำความรู้นั้นมาพิจารณาเชื่อมโยงกับเพื่อประกอบการวางแผนและระมัดระวังเตรียมพร้อมสู่ขั้นการปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วยความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต ๕. แนวทางการปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับได้รับการพัฒนา

อย่างสมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทุกๆด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี (รศิกัญ สิริกัญญากุล,สัมภาษณ์, ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐)

ทั้งนี้ นางสาวฐิติพร แก้ววิมล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนา แผนกส่งเสริมการพัฒนา ๓ กองส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาฯ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ให้คำอธิบายว่า บริษัทฯเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของหลักนิยาม “๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข” ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี บนเงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม โดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ห่วงที่ ๑ คือ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป ห่วงที่ ๒ ความมีเหตุผล คือ การพิจารณาเหตุปัจจัยของพฤติกรรม ตลอดจนการคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างรอบคอบ และห่วงที่ ๓ คือ การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ได้แก่ การปรับตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ส่วนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๒ เงื่อนไข ได้แก่ ความรู้ และ คุณธรรม โดย “ความรู้” ได้แก่ ความรอบรู้ในด้านต่างๆ และ “คุณธรรม” คือสิ่งที่ต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน และมีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตมีหลักการเก็บหอมรอมริบเพื่อนำเงินไปใช้ในอนาคต (ฐิติพร แก้ววิมล,สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐)

กล่าวคือ พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย เป็นการรับรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำมากระทำตามแบบเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และกระทำซ้ำจนเกิดความถูกต้อง เป็นพฤติกรรมที่ฝังจนเป็นนิสัย ดังเช่น พฤติกรรมการออมเงิน ที่สะท้อนให้เห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคนในการใช้ชีวิต สามารถลดภาระการสร้างหนี้ซึ่งจะส่งผลดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

จากการรวบรวมข้อมูลและจากคำสัมภาษณ์ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินฯ โดยนำหลักการรับรู้มาเป็นจิตวิทยาพื้นฐานว่ามนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน 3 ด้านคือ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ พบว่าบุคลากรให้ความสำคัญกับหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี บนเงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม โดยขับเคลื่อนในระดับตนเอง เน้นการวิเคราะห์ที่กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนเสริมหรือปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน โลกทัศน์ ค่านิยมและวิถีการดำรงชีวิตยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีความสามารถในการสังเคราะห์วิเคราะห์และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ถือได้ว่าเกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาเป็นเข็มทิศ เพื่อนำมาทางการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผล

วิธีการและแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

จากการศึกษาวิจัยวิธีการและแนวทางการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตสามารถสรุปผลการวิจัยแบ่งได้เป็น ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. คุณค่าหลักร่วมกัน (Values) ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒. การนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน

๓. ศึกษาผลของการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

๑. คุณค่าหลักร่วมกัน (Values) ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทยและเป็นแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของทางสายกลางที่คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนับเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะเป็นแนวทางการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม สามารถดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบอย่างสมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มีแนวทางการปฏิบัติงาน คือ “คุณค่าหลักร่วมกันขององค์กร” (Shared Core Values) ซึ่งมาจากการรวมกลุ่มคำว่า VALUES จำแนกออกเป็น Virtue: ความซื่อสัตย์ ความมีคุณธรรมและจริยธรรม Accountability : ความรับผิดชอบต่องาน ครอบครัว องค์กรและสังคม Loyalty: ความจงรักภักดีต่อองค์กร สถาบันและพระมหากษัตริย์ Unity: ความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจและปรองดองกัน Enlightenment: การใฝ่รู้ในการพัฒนาตนเอง Sufficiency: การยึดมั่นในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ผู้วิจัยจึงศึกษาความเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณค่าหลักร่วมกันของสำนักงานทรัพย์สินฯ โดยนางสาวฐิตินันท์ นิโครธานนท์ หัวหน้าแผนกสารบรรณ ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน ได้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นความเชื่อมโยงคุณค่าหลักร่วมกัน (values) ของสำนักงานทรัพย์สินฯ อธิบายในคุณค่าของ Sufficiency อยู่อย่างพอเพียง คือ การยึดหลักของการดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี โดยใช้คุณธรรมและความรู้ เป็นกุญแจไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและหน้าที่การงาน ความพอประมาณ มีความสอดคล้องกับคุณค่าหลักร่วมกันในหัวข้อ Sufficiency สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยจะต้องตระหนักและคำนึงอยู่เสมอว่า ความเป็นอยู่ การใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิต ให้พอเหมาะพอดีกับสภาพสถานะของตนเอง ไม่น้อยเกินไปหรือมากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผล มีความสอดคล้องกับคุณค่าหลักร่วมกันในหัวข้อ Accountability มีความรับผิดชอบในหน้าที่

ที่ได้รับมอบหมาย โดยมีความตั้งใจและมุ่งมั่นให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ Enlightenment (ไฟดี เรียนรู้) การแสวงหาความรู้และเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้และเพิ่มพูนความรู้ในการทำงานและชีวิตประจำวัน Sufficiency (อยู่อย่างพอเพียง) มีความพอประมาณ คือยึดทางสายกลางพอใจกับชีวิตที่พอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของหลักเศรษฐกิจพอเพียง ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว มีความสอดคล้องกับคุณค่าหลักร่วมกันในด้าน Sufficiency (อยู่อย่างพอเพียง) เมื่อเรารู้จักความพอประมาณในการใช้ชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นด้านความเป็นอยู่ การใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิต โดยใช้เหตุและผลประกอบการพิจารณา เมื่อเรามีความพอประมาณและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็ถือว่าเรามีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (ฐิตินันท์ นิโครธานนท์ ,สัมภาษณ์, ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐)

นอกจากนี้ นายวุฒิชัย มกราพันธ์ หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๒ กองส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนา สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ในมุมที่ไม่แตกต่างกันมากนัก การนำคุณค่าหลักร่วมกัน (Values) ของสำนักงานทรัพย์สินฯ ให้มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ หากเรามีคุณธรรม มุ่งมั่นที่จะทำความดี มีความรับผิดชอบ มีความจงรักภักดีต่อสถาบันฯ รู้รักสามัคคี มีความใฝ่รู้ในวิชาการแขนงต่างๆ และมีความพอประมาณในการใช้ชีวิต การดำเนินชีวิตเช่นนี้ถือเป็นการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล รู้จักพอประมาณในการใช้จ่าย รู้จักเก็บออม มีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาต่อยอดและพัฒนาอาชีพของตน เพื่อเพิ่มรายได้ ลดการพึ่งพาจากสิ่งภายนอก หรือนำความรู้จากการชอบใฝ่หาความรู้มาบริหารจัดการสิ่งที่มีให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น เพื่อลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก ซึ่งทุกอย่างที่ได้กล่าวมานี้ ล้วนเป็นความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งสิ้น เมื่อกล่าวถึง ความพอประมาณ สอดคล้องกับหลักความพอเพียง เดินทางสายกลาง รู้ทันความอยากของตนเอง รู้จักการเก็บออมเพื่อความมั่นคงในชีวิตในอนาคต ไม่ใช่จ่ายเกินตัว มีเหตุผล สอดคล้องกับคุณค่าหลักด้านความพอประมาณ มีความพอเพียงให้เหตุผลในการตัดสินใจ มีสติ ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจในการใช้จ่ายหรือการดำเนินชีวิตเพียงอย่างเดียว ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว มีคุณธรรมมุ่งมั่นทำดี เกรงกลัวต่อบาปมีความเชื่อว่าทำดีได้ดี พยายามทำอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ละเว้นการกระทำที่เป็นโทษทั้งต่อตนเองและส่วนรวม (วุฒิชัย มกราพันธ์ ,สัมภาษณ์, ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐)

สำหรับในมุมมองของนายสกรรจ์ สุขศิริ หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๓ กองส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนา สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีความมุ่งมั่นที่ให้คำอธิบายในการนำคุณค่าหลัก(Values) ของสำนักงานทรัพย์สินฯ โดยให้ความสำคัญกับความจงรักภักดีเป็นอย่างมาก เพราะ ทำให้เรามีแรงบันดาลใจที่จะใช้ชีวิตแบบพอเพียง ให้เราทำตามแบบอย่างด้วยความจงรักภักดีซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของบุคลากรในสำนักงานทรัพย์สินฯ ฟังคิดและปฏิบัติ นอกจากนี้ยังให้มองว่าหากบุคลากรคนใดไม่มีความจงรักภักดีแล้วก็มีควรปฏิบัติหน้าที่ในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งแรกที่ควรคำนึงถึงคือความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เนื่องจากเราอยู่ใต้พระบรมโพธิสมภารซึ่งมีพระบารมีปกเกล้าทำให้เราทุกคนมีความเป็นอยู่ที่ดีมีความสุข (สกรรจ์ สุขศิริ ,สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐)

เช่นเดียวกับ นางสาวสิริกัญญากุล เจ้าหน้าที่สารบรรณ แผนกสารบรรณ ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนา สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์อธิบายในลักษณะอธิบายสั้นๆ ว่า

คุณค่าหลักร่วมตัว S (Sufficiency) จะเป็นคุณค่าหลักที่ยึดมั่นการปฏิบัติตัวของพนักงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และเมื่อมองถึงคุณค่าตัว V (Virtues) และคุณค่าตัว E (Enlightenment) คุณค่า 2 ตัวนี้จะอยู่ในเงื่อนไขที่เป็นพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือเงื่อนไขในด้านความรู้และเงื่อนไขด้านคุณธรรม ซึ่งเป็นการทำความดีและเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจในแบบรู้แจ้งกระจ่างจริง ส่วนในด้านของความรับผิดชอบ (Accountability) และความสามัคคี (Unity) นั้นจะถูกสอดแทรกอยู่ในค่านิยม 3 ลักษณะ ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวของแต่ละบุคคล โดยยกตัวอย่างการใช้ชีวิตในปัจจุบันจะต้องรู้จักจัดสรรค่าใช้จ่ายส่วนตัว และเงินออมเพื่อใช้เมื่อมีความจำเป็น ถือนำหลัก Sufficiency มาเป็นแนวทาง พร้อมทั้งอธิบายเพิ่มเติมถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เราควรจะต้องปฏิบัติให้ลุล่วงตามวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนด นั่นก็คือ Accountability แต่สิ่งที่สำคัญมากกว่านั้นคือ บุคลากรในสำนักงานทรัพย์สินฯ ควรมี Loyalty เป็นรากฐานของจิตใจสำนึกเนื่องจากสถาบันพระมหากษัตริย์มีพระมหากรุณาธิคุณทำให้เราทุกคนได้อยู่ดีมีสุข (รสิกัญ สิริกัญญากุล, สัมภาษณ์, ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐)

นอกจากนี้แนวคิดที่มีความแตกต่างออกไปในเรื่องคุณค่าหลักของ นางสาวสุพรรณิการ์ บัวโรย เจ้าหน้าที่สารบรรณ ฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล ได้ให้ข้อมูลว่าถ้าเรายึดหลักความซื่อสัตย์และความมีน้ำใจเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ซึ่งให้เหตุผลว่าสามารถทำให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันไม่มีอคติเนื่องจากทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมส่วนรวม และสังคมการทำงาน มองว่าเป็นเรื่องพื้นฐานที่จะทำให้การทำงานเกิดประโยชน์ต่อองค์กรได้มากที่สุด หากจะให้เทียบเคียงกับคุณค่าหลักร่วมกันที่มีความหมายครอบคลุมไปถึง คุณค่าตัว V (Virtues) คุณงามความดี (สุพรรณิการ์ บัวโรย, สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐)

จากการวิจัยการนำคุณค่าหลักร่วมกัน (Values) ๖ ประการ ของสำนักงานทรัพย์สินฯ ให้มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ควรนำคุณค่าหลัก ๒ ประการซึ่งประกอบด้วย ความพอเพียง S (Sufficiency) และความจงรักภักดี L (Loyalty) มาเป็นแนวทางหลักในการดำเนินชีวิต เพราะความพอเพียงหรือ พอประมาณ หมายถึง การยึดทางสายกลาง พอใจกับชีวิตที่พอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหลักการประมาณตนเองให้อยู่กับปัจจุบัน นอกจากนี้ จากการถ่ายทอดข้อมูล ยังมองว่าความจงรักภักดี มีความสำคัญที่เป็นรากฐานความคิดที่นำมาเป็นหลักคิด สอดรับกับสิ่งที่บุคลากรสำนักงานทรัพย์สินฯ ถูกปลูกฝังในจิตใจสำนึก ในเรื่องความซื่อสัตย์และจงรักภักดีที่พึงมีควบคู่กันไป โดยคำนึงถึงภารกิจหลักของสำนักงานทรัพย์สินฯ คือการดูแล รักษา จัดประโยชน์ ในทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์อย่างเป็นทางการ ประกอบกับการทำความดีให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามหน้าที่ที่ตนเองได้รับผิดชอบ สำหรับคุณค่าหลักคุณงามความดี V (Virtues) ความรับผิดชอบ A (Accountability) E (Enlightenment) และ U (Unity) บุคลากรยังให้ความสำคัญในลำดับรองลงไป

๒. การนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน

จากการศึกษา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งถือได้ว่าเป็นทฤษฎีหลักในการนำมาเป็นวิธีการและแนวทางของผู้วิจัยที่นำมาสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

๒.๑ ความพอประมาณ คือ ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างพอเหมาะและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยอาศัยความรู้ ความรอบคอบ ในการวางแผนและตัดสินใจ และต้องอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมด้วย

๒.๒ ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานของความถูกต้อง ความเป็นจริง ตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมค่านิยม ที่ดีงาม

๒.๓ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

โดย นางจีราภา ริวเหลือง หัวหน้ากองส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาฯ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ กล่าวถึงการเริ่มต้นตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรเริ่มจากตัวเราเองก่อนในเรื่องต่างๆ เช่น ความเข้าใจในแนวทางที่เราจะดำเนินชีวิต สามารถปฏิบัติได้มากน้อยแค่ไหนโดยเอาตัวเราเองเป็นที่ตั้งโดยไม่ต้องไปดูตามคนอื่น เพราะในบางเรื่องเราอาจทำได้หรือไม่ได้แล้วหลังจากนั้นค่อยชักชวนคนอื่น หรือแลกเปลี่ยนทางกัน โดยยึดแนวทางในหลักการพออยู่ พอใช้ ไม่ฟุ่มเฟือยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ อย่างรู้คุณค่า การใช้น้ำ ไฟฟ้า หากไม่ใช้น้ำให้ปิดสนิท การใช้ไฟฟ้าเท่าที่จำเป็น งดการซื้อของที่ไม่จำเป็น หรืองดพวกของที่ไม่ใช้ประโยชน์ โดยใช้ความพอประมาณ ความพอดี ต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของเราโดยไม่ต้องไปคำนึงว่าต้องมีเหมือนคนอื่น หรือให้เหนือกว่า โดยที่ตัวเองต้องลำบากหรือต้องไปเบียดเบียนผู้อื่น ความมีเหตุผล การตัดสินใจ ดำเนินการเรื่องต่างๆ อย่างมีหลักการถูกต้องตามหลักเกณฑ์ หลักศีลธรรม หลักจริยธรรม โดยคิดถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถี่ถ้วน โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น อย่างรอบคอบ เมื่อนึกถึงประเด็น การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบในเรื่องต่างๆ เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ (จีราภา ริวเหลือง,สัมภาษณ์, ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐)

นอกจากนี้ นางสาวพรวิภา ฉิ่งทอง หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๑ กองส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้ให้สัมภาษณ์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำมาประยุกต์กับดำเนินชีวิตประจำวัน ในทุกมิติ ทั้งการทำงาน การใช้จ่าย การทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมันก็สอดคล้องกับหลักธรรมพุทธศาสนา โดยเป็นการดำรงชีวิต บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ และคุณธรรม เป็นพื้นฐาน จะเห็นได้ คำว่า เศรษฐกิจ เป็นคำในภาษาบาลีสันสกฤต แปลว่างานอันประเสริฐ พอเพียง เป็นคำไทย ซึ่งมีความหมายตรงตัว จึงสอดคล้องกับหลักอริยมรรค 8 ซึ่งหมายถึง

การประพฤติปฏิบัติตนอันประเสริฐในแนวทางสายกลางที่มุ่งสู่การดับทุกข์ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา กล่าวคือ เป็นการปฏิบัติที่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับบุคคล ให้รู้จักดำเนินชีวิตให้เกิดความพอดี สมดุล ความถูกต้องความเหมาะสม และพัฒนาศักยภาพของบุคคลทั้งความนึกคิด และการปฏิบัติ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ มีความเข้มแข็ง ยอมรับกับสภาพความเป็นจริงหรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ความพอประมาณ ในส่วนของการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จะมีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายรายเดือน ซึ่งจะทำให้เราวางแผนได้ว่า จะใช้จ่ายอย่างไรให้รายจ่ายเพียงพอกับรายรับ และยังมีเงินเหลือเก็บ เพื่อเป็นทุนสำรองในอนาคตไว้ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน ที่จำเป็นต้องใช้เงิน ในส่วนของการทำงาน จะมีการพิจารณาว่า การวางแผนงาน หรือคิดโครงการ ให้มีความเหมาะสมไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป และมีประโยชน์สูงสุดและในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะทำอะไรก็จะคิดอยู่เสมอว่าการกระทำนั้นมีความพอประมาณ เกินตัวไหม เช่น เวลาจะเลือกซื้อของก็ให้มีความเหมาะสมกับรายได้ เท่ากับว่าความพอประมาณก็จะอยู่ในสำนึกในการทำสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ ในส่วนของการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จะนำมาใช้ในการเลือกซื้อของ โดยจะคิดเสมอว่าของที่เรายากได้เหตุอันควรที่ต้องซื้อหรือไม่ โดยพิจารณาว่า เหตุผลว่าของสิ่งนั้นมีความจำเป็นเร่งด่วนต้องรีบใช้หรือไม่ ถ้ายังไม่ความเร่งด่วนก็จะยังไม่ซื้อ ในส่วนของการทำงาน จะนำมาใช้ในการวางแผนงาน หรือคิดโครงการต่างๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประเมินจากปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร และสามารถดำเนินการได้จริง และในการดำเนินชีวิต คือจะมีการพิจารณาในทุกการตัดสินใจและการกระทำว่า เราต้องถามตัวเองว่าทำไมเราต้องทำอย่างนั้น คิดใคร่ครวญอย่างรอบคอบ และคิดล่วงหน้าว่าถ้าทำสิ่งใดแล้วจะเกิดผลอะไรกับชีวิตเรา หรือบุคคลรอบข้าง และเลือกทำในสิ่งที่จะไม่เบียดเบียนคนอื่น และเป็นประโยชน์ต่อตัวเราและบุคคลรอบข้างอะไรกับชีวิตเรา หรือบุคคลรอบข้าง และเลือกทำในสิ่งที่จะไม่เบียดเบียนคนอื่น และเป็นประโยชน์ต่อตัวเราและบุคคลรอบข้าง ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ในส่วนของการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จะมีการนำเอาสมุดบันทึกรายรับรายจ่ายมาวิเคราะห์ว่า และวางแผนในส่วนของ การออมเงิน เพื่อเตรียมพร้อมกับความไม่แน่นอนในอนาคต กำหนดว่าในปีนี้ควรเก็บเงินให้ได้เท่าไร เพื่อเป็นเงินออม และ เมื่อจะใช้จ่ายอะไรก็ตามก็คำนึงเสมอว่า จะมีการสูญเงินออมไปมากน้อยเท่าไร เพื่อจะได้ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ในส่วนของการทำงาน คือต้องเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น ในการวางแผนงาน หรือ ดำเนินโครงการ จะต้องมีการคิดแผนสำรองไว้เสมอ ว่าหากเกิดเหตุที่ไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ จะทำอย่างไร เตรียมมาหลายแผนเพื่อรองรับสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ในส่วนของการดำเนินชีวิต คือการตั้งมั่นและคิดเสมอว่าคือความไม่แน่นอน มีการเปลี่ยนแปลงเสมอ จะได้ไม่เกิดความทุกข์ในการใช้ชีวิต เมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้น(พริวิภา ฉิ่งทอง, สัมภาษณ์, ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐)

เมื่อฟังบทสัมภาษณ์ของนางสาวสุพรรณนิการ์ บัวโรย เจ้าหน้าที่สารบรรณ ฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล ที่บรรยายถึง หนี้สินที่เกิดจากการสร้างบ้านเพื่อให้พ่อแม่อยู่อาศัย เนื่องจากบางครั้งเงินมีไม่เพียงพอจึงต้องไปกดบัตรเครดิตเพื่อนำเงินมาใช้ก่อน เลยเป็นการสร้างหนี้ที่มีดอกเบี้ยสูงทำให้ชีวิตเกิดความขัดสนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง กว่าจะใช้เงินบัตรเครดิตหมด ทำให้เกิดบทเรียนที่สอนใจนึกถึงตอนที่หนี้สินไม่มีใครสามารถช่วยเหลือเราได้ ต้องพึ่งพาตนเองบังคับตนเองไม่ให้เกิดหนี้ดีที่สุด และควรมีเหตุผลในการใช้เงินมากกว่านี้ จำเป็นต้องมีเงินสำรองไว้ยามฉุกเฉิน นอกเหนือจาก เงินออมที่สำนักงานทรัพย์สินฯ หนุนรงค์ให้เจ้าหน้าที่ทุกคนมีออมเงิน เช่น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ นอกจากนี้ อธิบายเพิ่มในชีวิตยามเกษียณอายุราชการ ซึ่งมีแนวทางในการบริหารจัดการเงินในการลงทุนในกองทุนที่น่าเชื่อถือได้ บั้นปลายชีวิตใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทำการเกษตร นำหลักพุทธศาสนายึดเหนี่ยวจิตใจ ปฏิบัติธรรมเป็นหลัก (สุพรรณนิการ์ บัวโรย, สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐)

สำหรับในมุมมองของ นางสาวรสิกัญ สิริกัญญากุล เจ้าหน้าที่สารบรรณ แผนกสารบรรณ ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาย สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เนื่องจากสภาพสังคม เศรษฐกิจขอประเทศไทยเรามีความเป็นสังคมแบบทุนนิยมซึ่งกระตุ้นให้วิถีชีวิตของคนเมืองนั้นมีการใช้จ่ายอย่างเกินตัว และฟุ่มเฟือย ซึ่งไม่ได้ถือเป็นการใช้จ่ายในรูปแบบที่จำเป็นกับชีวิต เช่น การแต่งตัวตามแฟชั่น, การกินกาแฟหรือร้านอาหารที่แพงๆ หรือ การให้ความสำคัญกับความสวยงามมากเกินไป (เช่น การทำศัลยกรรม) จนต้องมีการกู้หนี้ยืมสินมาใช้จ่ายแต่เมื่อเรานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับชีวิต เราจะมีมีการใช้จ่ายอย่างพอเพียงและประหยัด รวมถึงมีการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับฐานะของตนไม่ต้องมีการกู้หนี้ยืมสินมาใช้จ่าย อีกทั้งยังมีรายได้บางส่วนที่เพียงพอจะช่วยเหลือผู้อื่นได้ (รสิกัญ สิริกัญญากุล, สัมภาษณ์, ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐)

ทั้งนี้ บุคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติงานให้มุมมองที่ไม่แตกต่างกันมากนักดังที่นางสาวฐิติพร แก้ววิมล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาย แผนกส่งเสริมการพัฒนาย ๓ กองส่งเสริมการพัฒนาย กล่าวถึง การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันตามวิถีของข้าพเจ้า คือยึดหลักการ "พึ่งตนเอง" การพยายามพึ่งตนเองให้ได้ก่อน โดยดำเนินชีวิตตามหลักทางสายกลาง ไม่มากเกินไปไม่น้อยจนเกินไปและไม่เบียดเบียนผู้อื่น การสร้างความสมดุลให้กับชีวิตไม่ให้อึดอัดเกินไป การดำเนินชีวิตตามกำลังอย่างพอเพียง เช่น การใช้จ่ายอย่างประหยัดปราศจากการกู้หนี้ยืมสิน การรักษาระดับการใช้จ่ายของตน ตลอดจนการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมโดยไม่สร้างภาระหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น การไม่ใช้จ่ายอย่างเกินตัว ในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องข้องกับปัจจัยในการดำรงชีวิต เป็นต้น ความพอประมาณ คือ ความพอดีที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ความเรียบง่าย การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การทำอะไรที่พอเหมาะพอควร สมดุลกับอัตภาพ ศักยภาพของตน และสภาวะแวดล้อม ตามความสามารถของแต่ละคน ในการนำมาใช้ในชีวิตประจำวันนั้นเราจึงควรพิจารณาการดำเนินชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ความพอดีต่อความจำเป็น และเหมาะสมกับฐานะของตนเอง เช่น ความพอประมาณในการใช้จ่าย เราควรดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่พอกินตามอัตภาพและฐานะของตนเอง หรือความพอดีในการใช้ทรัพยากรรอบตัวอย่างฉลาดรอบคอบให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นต้น ความมีเหตุผล คือ การใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องราวต่างๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพราะทุกสิ่งทุก

อย่างตลอดจนพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันย่อมมีสาเหตุ และสิ่งที่ได้รับคือผล ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำอันจะก่อให้เกิดเหตุอื่นๆตามมาอีก ดังนั้นเราจึงควรพิจารณาสาเหตุให้ดีกว่า โดยจะต้องมีสติในการกระทำสิ่งต่างๆในปัจจุบันด้วยความรู้ตัวและระมัดระวังอยู่ตลอดเวลา จะต้องคิดพิจารณาให้รอบคอบและถ่วงแท้ทุกครั้ง เช่น การใช้จ่าย เราควรมีเหตุผลในการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อของ ว่าสิ่งของชิ้นนั้นมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากน้อยเพียงใด หรือซื้อเพราะความอยากได้เท่านั้น เป็นต้น การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัวเพื่อพร้อมรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือต่อผลกระทบต่างๆที่จะเกิดขึ้นจากปัจจัยรอบด้าน เช่น การวางแผนการออม เราควรมีการจัดสรรรายรับในแต่ละเดือนโดยการเก็บออมเงินเพื่อไว้ใช้ในยามฉุกเฉินหากเกิดเหตุไม่คาดคิดในอนาคต หรือการวางแผนทำประกันชีวิตเมื่อเกิดเหตุร้ายต่างๆ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตที่เราไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า หากแต่เราสามารถเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือ เมื่อถึงเวลาดังกล่าวเราก็จะสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที (ฐิติพร แก้ววิมล, สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐)

สรุปได้ว่านำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันของบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ให้มีความสำคัญกับหลักคิดในประเด็นความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี เป็นแนวทางในการพัฒนาให้สามารถพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน ลดความเสี่ยงเกี่ยวกับธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ใช้สติปัญญาและความเพียรในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน

๓. ศึกษาผลของการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

จากการศึกษาผลของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่นี้ จำเป็นจะต้องใช้คุณธรรม และจริยธรรมเป็นพื้นฐานของการดำเนินงานด้วย ทั้งนี้ คนในองค์กรต้องรู้จักแสวงหาความรู้ พร้อมทั้งได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถให้รอบรู้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งจะได้นำความรู้มาประกอบการทำงานและช่วยแก้ไขปรับปรุงการทำงานได้อย่างรอบคอบ บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ สุจริต โดยเฉพาะผู้นำทีมต้องแสวงหาความรู้รอบรู้ให้มาก ต้องเคร่งครัดในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสมาชิกในทีม และต้องสามารถติดตามประเมินผลงานตามความก้าวหน้าของทีมงานได้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้รางวัลในความสำเร็จของแต่ละบุคคลอย่างเหมาะสม

นางสาวนิษฐา ดนวาที หัวหน้าฝ่ายตรวจสอบ สำนักงานทรัพย์สินฯ ได้กล่าวถึงความพอเพียงเป็นสิ่งที่สำนักงานทรัพย์สินฯ ให้สวัสดิการที่ดี การปฏิบัติงานในองค์กรไม่ว่าเราจะกอบโกยไม่จำเป็นต้องเบียดเบียนสำนักงานฯ มากจนเกินความจำเป็น หรือใช้แบบฟุ่มเฟือย เพื่อไปใช้ในประโยชน์ส่วนตัว เราอาจจะใช้จากการอบรมสัมมนา ซึ่งในขณะเดียวกันอาจมีพนักงานบางคนใช้ของที่ทำงานไปใช้ที่บ้าน ซึ่งมองดูแล้วอาจจะเป็นสิ่งเล็กน้อยแต่ถ้าเราปลูกฝังพฤติกรรมเหล่านี้ จะ

ส่งผลต่อประโยชน์ของส่วนรวม ในบางครั้งการสัมมนาในหลักสูตรที่น่าสนใจ ก็ออกเงินส่วนตัวเอง โดยจะเป็นการช่วยสำนักงานทรัพย์สินฯ ประหยัดถ้าเริ่มจากเรา ๑ คน จะเป็นการเริ่มจากเราซึ่งอาจจะจ่ายเงินจำนวนไม่มาก ถ้าเราโตขึ้น เราสามารถช่วยสำนักงานประหยัดได้ และถือได้ว่าเป็นการแสวงหาความรู้ Knowledge Management ซึ่งเป็นหน้าที่ที่เราต้องหาความรู้เพิ่มเพื่อนำมาพัฒนา ทำให้เกิดการพัฒนาองค์กร แล้วนำความรู้ที่ได้จากการอบรมหลักสูตรไปถ่ายทอดให้กับผู้ได้บังคับบัญชา ถือว่าเป็นตัวตายตัวแทน ให้ทำหน้าที่ต่อไป เช่น การเข้าอบรมเป็นสมาชิกสภาบัญชี ซึ่งรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเอง และลาพักผ่อนในวันที่เข้าอบรม เนื่องจากเป็นวันทำงาน (ชนิษฐา ดนวาที, สัมภาษณ์, ๒๖ เมษายน ๒๕๖๐)

นอกจากนี้ นางจิราภา ริวเหลือง หัวหน้ากองส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้เล่าให้ฟังถึง การยึดแนวทางในหลักการพออยู่ พอกิน พอใช้ไม่ฟุ่มเฟือย การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ต่างๆ อย่างรู้คุณค่า การใช้น้ำ-ไฟฟ้า หากไม่ใช้น้ำให้ปิดให้สนิท การใช้ไฟฟ้าเท่าที่จำเป็นงดการซื้อของที่ไม่จำเป็น หรืองดพวกของที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ ควรเริ่มจากหลักอยู่อย่างพอเพียง ความพอดีก็บร่ายได้ รายรับของตัวเองที่ได้รับจากสำนักงานทรัพย์สินฯ มีการวางแผนการใช้จ่ายในแต่ละเดือนโดยต้องไม่ลืมที่จะแยกส่วนหนึ่งจากรายได้เพื่อเป็นการออกเงินก่อน สำหรับเงินส่วนที่เหลือค่อยนำมาใช้จ่ายโดยดูว่าสิ่งไหนมีความจำเป็นมากน้อย(จิราภา ริวเหลือง, สัมภาษณ์, ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐)

เมื่อมองในมุมมองของผู้บริหารระดับต้น นางสาวฐิตินันท์ นิโครธานนท์ หัวหน้าแผนกสารบรรณ ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันสามารถปรับใช้ในการทำงานในเรื่องการเรียนรู้ เพราะชีวิตคือการเรียนรู้ที่จะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข รู้ที่จะมองโลกจากหลากหลายมุมมองอย่างสมดุล รู้ที่จะพอใจกับสิ่งที่ตนเองเป็น และเรียนรู้ที่จะพัฒนาหรือก้าวหน้าอย่างค่อยเป็นค่อยไปการเรียนรู้นี้ยังสามารถช่วยให้เราค้นหาตนเองจากคนรอบข้างและค้นหาคนรอบข้างจากตนเองด้วย การเรียนรู้จะสามารถสร้างสังคมให้ยั่งยืนและสมบูรณ์ได้ คนเราต้องเริ่มจากการรู้จักตนเองก่อน โดยอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล อะไรคือสิ่งจำเป็นของชีวิตการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตไม่โลภ ไม่ตระหนี่จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการทำงาน เป็นการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยีคนเราทุกคนต้องมีการเรียนรู้ไปตลอดชีวิต เพื่อความสุขสมบูรณ์อย่างยั่งยืนของชีวิตเราเอง ซึ่งจะโยงไปถึงสังคมที่มีความสุขสมบูรณ์อย่างยั่งยืนด้วย (ฐิตินันท์ นิโครธานนท์, สัมภาษณ์, ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐)

จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม นายสกรรจ์ ศุขศิริ หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๓ กองส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ฝ่ายส่งเสริมพัฒนาฯ ได้กล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์ถึงการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่ารู้จักขวนขวายหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาเพื่อปรับใช้ในการทำงานและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง การรู้จักพอประมาณและพอใจกับสิ่งที่ตนเองมีอยู่ รู้จักวางแผนในการทำงาน สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถผู้บังคับบัญชาพึงพอใจในผลการปฏิบัติงาน(สกรรจ์ ศุขศิริ, สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐)

ซึ่งมีบทสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับ นางสาวพรวิภา ฉิ่งทอง หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๑ กองส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาฯ ได้ให้การสัมภาษณ์เพิ่มเติมถึงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้มีหลักยึดในการดำเนินชีวิต ในส่วนการใช้จ่ายเงิน ทำให้มีเงินออมมากขึ้น มีวินัยในการใช้จ่าย รู้จักประมาณตน มีเสถียรภาพทางการเงินที่สูงมากขึ้นในส่วนการทำงาน สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะวางแผนงาน หรือคิดโครงการต่างๆ จะมีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ พิจารณาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก จุดแข็ง จุดอ่อน รับผิดชอบต่อความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้การกับประสานงานกับเพื่อนร่วมงาน เพราะแท้จริงแล้วปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือทางดำเนินชีวิตอันประเสริฐ หรือทางสายกลาง ประกอบด้วยศีล ปัญญา สมาธิ จึงทำให้สามารถประสานงาน และอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างสมัคสมานสามัคคี ส่วนการใช้ชีวิต มีความเป็นอยู่ที่ดีมากขึ้น ไม่ว่าจะด้านการเงิน เรื่องการงาน เรื่องความรักกับคนรอบข้าง เพราะไม่ว่าจะทำอะไรก็รู้จักยั้งคิด ทำสิ่งต่างๆด้วยการคำนึงถึงคุณธรรมเป็นที่ตั้ง (พรวิภา ฉิ่งทอง,สัมภาษณ์, ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐)

ทั้งนี้ บทสัมภาษณ์ในมุมที่ต่างออกไปของนางสาวสุพรรณิการ์ บัวโรย เจ้าหน้าที่สารบรรณ แผนกสารบรรณ ฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล กล่าวถึง ผลของการปฏิบัติงานที่ตนเองได้รับผิดชอบ เป็นการรู้จักหน้าที่ของตนเองทำหน้าที่อย่างเต็มที่ ในความสำคัญกับการมีน้ำใจ ต่อเพื่อนร่วมงาน ลดทิฐิในตัวตนของแต่ละบุคคลลง จะทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ส่วนตัวมองว่าการทำงานในปัจจุบัน อาจเกิดปัญหาจากการมีทิฐิ ซึ่งเป็นการยึดมั่นถือมั่นในตนเองมากเกินไป ถ้าบุคลากรทุกคนทำงานด้วยความรัก ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูต่อสำนักงานทรัพย์สินฯ จะทำให้งานมีคุณภาพ ส่งผลดีต่อองค์กรในภาพรวม(สุพรรณิการ์ บัวโรย,สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐)

ซึ่งมีความเห็นคล้ายกับ นายณัฐพีร์ แจ่มจรัส เจ้าหน้าที่สื่อสารองค์กร กองสื่อสารองค์กรภายนอก ฝ่ายสื่อสารองค์กร ที่ให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมงาน และแนวทางการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ถือได้ว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่ ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน เป็นปัญหาอุปสรรค ของการทำงานเบื้องต้น แต่หากนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ จะทำให้ตนเองมองปัญหาการทำงานเป็นโจทย์การบ้าน ซึ่งต้องใช้หลักความมีเหตุผล คิดให้รอบคอบ ไตร่ตรองมากยิ่งขึ้น มีความรับผิดชอบในงานมากขึ้น นอกจากนี้ ยึดหลักทางสายกลางทำอะไรให้เกิดความเสียหายน้อย ไม่ทำอะไรให้สุดโต่งจนเกินไป คิดหาแนวทางที่จะเป็นทางเลือกสำหรับการทำงานไว้หลายทาง เมื่อพบกับสถานการณ์ที่มีปัญหาจะสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ไม่จมอยู่กับความคิดเดิมๆ เพียงทางเลือกเดียว(ณัฐพีร์ แจ่มจรัส,สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐)

นอกจากนี้ นางสาวรสิกัญญา สิริกัญญากุล เจ้าหน้าที่สารบรรณ แผนกสารบรรณ ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาฯ ยังได้กล่าวถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคุณค่าหลักร่วม มีความสอดคล้องประสานกันอยู่ในหลายๆด้านจึงสามารถนำมาปรับใช้กับการทำงานได้โดย ยึดหลักประหยัด อดออม ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในทุกด้าน ลด ละ ความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีวิต ประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพ ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ โดยชวนชวนหาความรู้ ให้เกิดรายได้เพิ่มพูนจนถึงขั้นพอเพียงปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วร้ายให้หมดสิ้นไป(รสิกัญญา สิริกัญญากุล,สัมภาษณ์, ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐)

นางสาวฐิติพร แก้ววิมล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนา แผนกส่งเสริมการพัฒนา ๓ กล่าวถึง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการทำงาน จะต้องคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และต้องมีภูมิคุ้มกันที่ดี กล่าวคือ ในการทำงานนั้นเราในฐานะบุคลากรหรือพนักงานของที่ต้องกรจะต้องทำงานอย่างมีสติ รอบคอบ มีความมานะ อุตสาหะ ต้องมองถึงการเติบโตของเป้าหมายตามลำดับขั้น โดยลดการพึ่งพาอาศัยหรือเบียดเบียนเพื่อนร่วมงาน เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีภายในองค์กร นอกจากนี้ยังต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้เกิดสมดุลและพร้อมที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงจากโลกภายนอกได้อย่างรวดเร็ว(ฐิติพร แก้ววิมล,สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐)

สรุปได้ว่าการสัมภาษณ์ และสังเกตพฤติกรรมของบุคลากรขณะปฏิบัติงาน ทำให้เห็นว่า ผลของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ถือว่าเป็นแนวทางที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่บรรลุวัตถุประสงค์ได้ แต่ในมุมมองของบุคลากรบางท่านเห็นว่าปัญหาของเพื่อนร่วมงาน การมีทิฐิในตัวตนของแต่ละบุคคล ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ แนวทางการแก้ไขปัญหาสามารถนำหลักทางสายกลางมาเป็นหลักคิดในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานซึ่งส่งผลที่ดีต่อตนเองและองค์กร เนื่องจากบุคลากรมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในองค์กรที่ตนปฏิบัติงาน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน ที่สำคัญบุคลากรให้ความสำคัญกับการออมเงิน เพื่อเป็นทุนสำรองสำหรับค่าใช้จ่ายที่มีความจำเป็นในอนาคตซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญงานทรัพย์สินฯ ปลูกฝังในเรื่องความพอประมาณ และการวางแผน ซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตที่มีต้นแบบหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ยึดทางสายกลางเป็นภูมิคุ้มกันในตนเอง และสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาคุณภาพงานให้มีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง เรื่อง แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันของบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เมื่อผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีศึกษาในเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับบุคลากรของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ภายใต้วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

๒. วิธีการและแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร หลักการ ทฤษฎี การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับต้น และเจ้าหน้าที่ จำนวน ๑๐ ราย

สรุป

๑. ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

พื้นฐานของความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนแน่นอน เพื่อให้วัดประเมินผลได้ถูกต้อง โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ของ เบนจามิน บลูม (Benjamin S. Bloom) ตามหลักจิตวิทยาพื้นฐานว่ามนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน ๓ ด้านคือ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ และนำหลักการนี้จำแนกเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับและทุกสาขาเน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุผล

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลได้พยายามปรับพฤติกรรมของตน จนเกิดพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ทำให้เข้าใจสามารถแปลความ และขยายความ นำความรู้ไปใช้จนสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ทั้งนี้การแยกแยะเรื่องราวสิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อย เป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนที่เกี่ยวข้องกัน จนถ่ายทอดความคิดออกมาและกำหนดวางแผนวิธีการดำเนินงานขึ้นใหม่ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมด้านจิตใจ ส่งผลต่อพฤติกรรมที่มีความสามารถในการปฏิบัติงาน จนเกิดความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริงเกิดจากความรู้ที่ชัดเจนว่า แท้ที่จริงคำว่า พอเพียง ก็คือ พอประมาณนั่นเอง เป็นสิ่งที่ไม่ดีสำหรับชีวิต จุดที่ดีที่สุด ก็คือ จุดที่อยู่ระหว่างจุดทั้งสอง เพื่อจะทราบว่าการมีสิ่งใดที่จุดใดจะเป็นจุดที่ดีที่สุดสำหรับชีวิตของตนเองและผู้อื่น ถ้าหากสามารถเข้าใจความหมายของคำ

ว่าพอเพียงหรือพอประมาณในลักษณะเช่นนี้ถือได้ว่าเข้าใจความหมายเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะที่เป็น “วิถีคิด” หรืออาจจะเรียกว่าอยู่ในระดับ “เข้าใจ” ถ้าหากมีความเข้าใจดังกล่าว การสร้างภูมิคุ้มกันจะเป็นไปด้วยความเข้าใจความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ซึ่งควรจะเข้าใจต่อไปได้ว่าความสามารถในการพึ่งตนเองหรือความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ทุกชนิดเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการสร้างภูมิคุ้มกัน ภายหลังจากเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดีในลักษณะเช่นว่านี้จึงเป็นผู้มีเหตุผลที่ดีที่สุดที่จะปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตลอดเวลา ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าอยู่ในขั้น “เข้าถึง” การเข้าใจความหมายของการมีชีวิตอย่างมีคุณธรรมและดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมจึงเป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการมีชีวิตอย่างมีเหตุผลมากที่สุด การที่จะแก้ไขได้ผลระยะยาวจะต้องแก้ที่เหตุอันเป็นที่มาของคำว่า การมีเหตุผล ในเศรษฐกิจพอเพียงและเมื่อสร้างแต่เหตุที่ดีย่อมกลายเป็นผล คือมีวิถีชีวิตอยู่ในแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดีและมีความสุข

ความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับงานวิจัยพบว่าผู้บริหารระดับสูงผู้บริหารระดับต้น และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานทรัพย์สินฯ ซึ่งมีอายุและรายได้ที่แตกต่างกัน มีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งมองในภาพรวม พบว่ามีความเข้าใจในระดับมากโดยมีหลักทางสายกลาง พร้อมยึดหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความพอดีที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ความมีเหตุผล การดำเนินการอย่างรอบคอบโดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นด้วย มีภูมิคุ้มกันที่ดี การเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ โดยคำนึงถึงความเป็นไปของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น ภายใต้งเงื่อนไข ความรู้ คุณธรรม ซึ่งบุคลากรเกิดความเข้าใจที่มีพื้นฐานการรับรู้ด้วยตนเอง และได้รับการถ่ายทอดแบบองค์รวมที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ เนื่องจากได้รับการปลูกฝังจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในเรื่องการออมเงินสำหรับอนาคต ทั้งนี้ การรับรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับการนำแนวทางและวิธีการไปประยุกต์ใช้สามารถพึ่งพาตนเองได้ให้มีชีวิตที่เรียบง่าย

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมความรู้ความเข้าใจ ออกเป็น ๓ ด้านประกอบด้วย

๑.๑ ด้านพุทธิพิสัย พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย เริ่มจากความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้จนสามารถแยกแยะเรื่องราวสิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ สังเกตได้ว่าบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินฯ มองเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่จำเป็นต้องประหยัด อดคัดแต่ให้คำนึงถึงความจำเป็นของการใช้เงินถึงแม้จะเกิดหนี้สินควรที่จะเกิดจากความจำเป็นไม่ใช่เกิดจากความสุรุ่ยสุร่ายจากการใช้ชีวิต เนื่องจากสถานะภาพทางการเงินของแต่ละบุคคลมีความจำเป็นที่แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ ทำให้เห็นว่าไม่ว่าจะประสบปัญหาในชีวิตซึ่งอาจจะเป็นเรื่องหนี้สินและเรื่องอื่นๆ สามารถนำหลักพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจควบคู่ไปด้วย

๑.๒ ด้านจิตพิสัย แนวทางการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ซึ่งเป็นการรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์ หรือสิ่งเร้า และเกิดค่านิยม ในการเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม แล้วเกิดทัศนคติที่ดีในสิ่งนั้น จนแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมให้ความสำคัญกับใช้ชีวิตบนหลักความมีเหตุผล ควบคู่ไปกับการสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกรักและจิตใจจนพัฒนาเป็นความคิดมาพิจารณาร่วมกันอย่างรอบด้านจนเกิดความรอบคอบ

อุดมคติซึ่งจะเป็นการควบคุมทิศทางพฤติกรรมของบุคคลจะรู้ดีรู้ชั่ว สอดคล้องกับหลักเหตุผลที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

๑.๓ ด้านทักษะพิสัย พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย เป็นการรับรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำมากระทำตามแบบเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และกระทำซ้ำจนเกิดความถูกต้อง เป็นพฤติกรรมที่ฝึกจนเป็นนิสัย ดังเช่น พฤติกรรมการออมเงิน ที่สะท้อนให้เห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคนในการใช้ชีวิต สามารถลดภาระการสร้างหนี้ซึ่งจะส่งผลดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

๒. วิธีการและแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ในการวิจัยเพื่อศึกษาวิธีการและแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต พบว่าการศึกษาแนวทางดังกล่าวควรกำหนดขอบเขตของเนื้อหาเพื่อเป็นองค์ประกอบของวัตถุประสงค์ ได้แก่ ๑.คุณค่าหลักร่วมกัน (Values) ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๒.การนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ๓.ศึกษาผลของการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

๒.๑ คุณค่าหลักร่วมกันขององค์กร (Shared Core Values) ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางการนำคุณค่าหลักร่วมกันขององค์กร VALUES ๖ ประการ ของสำนักงานทรัพย์สินฯ จำแนกออกเป็น Virtue: ความซื่อสัตย์ ความมีคุณธรรมและจริยธรรม Accountability : ความรับผิดชอบต่องาน ครอบครัว องค์กรและสังคม Loyalty: ความจงรักภักดีที่ต่อองค์กร สถาบันและพระมหากษัตริย์ Unity: ความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจและปรองดองกัน Enlightenment: การใฝ่รู้ในการพัฒนาตนเอง Sufficiency: การยึดมั่นในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ เริ่มแนวคิดมุ่งสู่เป้าหมายดังกล่าวเมื่อปลายปี ๒๕๕๔ ถือได้ว่าเป็นความสำคัญที่มีความเชื่อมโยงกับพันธกิจ และภารกิจหลักขององค์กร เนื่องจากบุคลากรทุกคนร่วมพลังปฏิบัติหน้าที่ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน ถือได้ว่าเป็นหลักคิดที่เริ่มจากการระดมความคิดของบุคลากรในองค์กรทุกคนในการกำหนดความหมายของตัวอักษร พร้อมกับจัดประกวดตราสัญลักษณ์ซึ่งใช้รูปต้นไม้ และมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บุคลากรมีความสนใจในคุณค่าหลักร่วมกัน และเป็นบรรทัดฐานและทิศทางเดียวกัน

เมื่อพิจารณาจากคุณค่าหลักร่วมกัน ๖ ประการ พบว่าบุคลากรให้ความสำคัญกับ Sufficiency: ความพอเพียง และ Loyalty : ความจงรักภักดี มากที่สุด สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ถือได้ว่าเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยและเป็นแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของทางสายกลาง ซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ กับคุณค่าหลักที่คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนับเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะเป็นแนวทางการปฏิบัติตนของบุคลากรในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม สามารถดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มี

สติปัญญา และมีความภาคภูมิใจในองค์กรและสถาบันพระมหากษัตริย์และความรอบคอบอย่างสมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

๒.๒ การนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน

จากการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ควรหลักทางสายกลางความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ซึ่งยกตัวอย่าง การใช้จ่ายอย่างประหยัดปราศจากการกู้หนี้ยืมสิน การไม่ใช้จ่ายอย่างเกินตัว ทำอะไรที่พอเหมาะพอควร สมดุลกับอัตภาพ ศักยภาพของตนตามสภาวะแวดล้อม ตามความสามารถของตนเองในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ ได้มองเห็นการใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องราวต่างๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะต้องมีสติในการกระทำในสิ่งต่างๆ ในปัจจุบันด้วยความรู้ตัวและระมัดระวัง คิดพิจารณาให้รอบคอบและถ่วงแท้ ในส่วนของการทำงาน จะนำมาใช้ในการประเมินปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน เพื่อค้นหา วิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร และสามารถดำเนินการได้จริง และดำเนินในชีวิตประจำวันได้ สำหรับหลักภูมิคุ้มกันที่ บุคลากรได้นำมาปรับใช้ในเรื่องการวางแผนในส่วนของการออมเงิน เพื่อเตรียมพร้อมกับความไม่แน่นอนในอนาคต เมื่อเปรียบเทียบกับการทำงาน คือ การเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม แต่หากพิจารณาถึงลงไปอีกระดับจะเห็นถึงว่าบุคลากรมีรูปแบบการดำรงชีวิตแบบที่มีความเป็นปัจเจกและเอกเทศ คำนึงถึงประโยชน์ตนเป็นที่ตั้ง ขาดการตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

๒.๓ ศึกษาผลของการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และต้องมีภูมิคุ้มกันที่ดี กล่าวคือ ในการทำงานในฐานะบุคลากรจะต้องทำงานอย่างมีสติ รอบคอบ มีมานะ อุตสาหะ ต้องมองเห็นการเติบโตของเป้าหมายตามลำดับขั้น โดยลดการพึ่งพาอาศัยหรือเบียดเบียนเพื่อนร่วมงาน เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในองค์กร นอกจากนี้ ยังต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต โดยรู้จักกระตือรือร้นในการหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาในคุณภาพงานและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง รู้จักวางแผนการทำงาน หรือคิดโครงการต่างๆ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ ผู้บังคับบัญชาพึงพอใจในผลการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลให้ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ทำให้มีหลักคิดการทำงานซึ่งส่งผลที่ดีต่อตนเอง และเพื่อนร่วมงาน แสดงให้เห็นว่าบุคลากรมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในองค์กร พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและรู้เท่าทันยุคดิจิทัล ซึ่งมีเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน ที่สำคัญเป็นการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีการวางแผน ยึดหลักทางสายกลางเป็นภูมิคุ้มกันในตนเอง สร้างความเข้มแข็ง ทำให้เกิดการพัฒนาคคุณภาพงานจนเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

๑. จากผลการวิจัยพบว่าบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงของแนวทางปฏิบัติ ที่มีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ ความพอประมาณ หมายถึง การทำอะไรที่ไม่มากเกินไป และไม่น้อยเกินไป รวมทั้งต้องไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น ความมีเหตุผล หมายถึง การคิดอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ โดยคำนึงถึงผลที่จะตามมา และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ซึ่งสามารถดูได้จากกรณีที่บุคลากรของสำนักงานทรัพย์สินฯ ทั้งในระดับผู้บริหาร และพนักงาน ให้คำสัมภาษณ์ที่มีการบรรยายถึง หลักคิด ความหมาย ที่ความครบถ้วนประเด็นที่ผู้วิจัยจะขอเสนอแนะเพิ่มเติม คือ การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนตั้งแต่ในระดับปัจเจกบุคคล ระดับชุมชน และองค์กรทั่วไปมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อวิถีการดำเนินชีวิต โดยอาศัยแนวปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่แค่เพียงความรู้ในเชิงความหมายของคำ แต่ให้บุคลากรทุกคนสามารถรู้ได้ว่า การดำเนินชีวิตในแต่ละวันของตนเอง ต้องคิด พิจารณาอยู่เนืองๆ ว่าแค่ไหนสำหรับตนเองถึงจะเรียกว่า มีความพอประมาณ การตัดสินใจจะทำอะไรมีเหตุผลพอเพียงหรือไม่ และได้ประเมินถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดจากการตัดสินใจของตนเองไว้หรือไม่และท้ายที่สุด ตัวของตัวเอง ได้มีการเตรียมตัวอย่างไร สำหรับอนาคตหรือความไม่แน่นอน ของสถานการณ์รอบๆ ตัว ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะได้มีการให้ความรู้ ที่ถูกต้องจากฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลัก กำกับหน้าที่ดูแลงานสรรหาบุคคล ส่งเสริมศักยภาพและการเรียนรู้ของบุคลากร การกำหนดกลยุทธ์และแผนงานต่างๆ รวมถึงการพัฒนาระบบด้านการบริหารงานบุคคล ตลอดจนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อให้บุคลากรมีคุณลักษณะสอดคล้องกับคุณค่าหลักร่วมกันขององค์กร เพื่อเกิดจิตสำนึกในเรื่องการใช้ชีวิตตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกันอย่างถูกต้อง และดำเนินไปอย่างยั่งยืน ให้เป็นเสมือนหนึ่งวิถีชีวิตของบุคลากรทุกคนในองค์กร เพื่อให้การสื่อสารเกิดความเข้าใจในทุกระดับ ช่วยกันรณรงค์และให้ข้อมูล ซึ่งจะต้องทำอย่างต่อเนื่องจริงจังและเป็นระบบเครือข่ายในหน่วยงานระดับฝ่ายทุกฝ่าย

๒. การสร้างความมั่นคงทางการเงิน จากการวิจัยพบว่าบุคลากรให้ความสำคัญกับการออมเงินแต่ยังไม่เข้าใจในการบริหารเงินออมที่มีอยู่ให้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของเงินแต่ละส่วน เพื่อให้มีการสร้างผลตอบแทนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถพิจารณาโดยมีแนวคิดดังนี้

๒.๑ เงินออมเพื่อการจัดหาทรัพย์สิน เช่น ที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ ฯลฯ (ลงทุนตามกรอบระยะเวลาตามที่วางแผนไว้ สภาพคล่องปานกลาง)

๒.๒ เงินออมเพื่อการใช้จ่ายในอนาคตระยะสั้น (ลงทุนในทางเลือกการลงทุนระยะสั้นสภาพคล่อง ความเสี่ยงต่ำ)

๒.๓ เงินออมเพื่อภาวะฉุกเฉิน (ลงทุนในทางเลือกระยะสั้นถึงกลาง สภาพคล่องปานกลาง ความเสี่ยงต่ำ)

๒.๔ เงินออมเพื่อวัยชรา (ลงทุนในทางเลือกระยะยาว สภาพคล่องต่ำ ความเสี่ยงตามระดับการยอมรับความเสี่ยงของแต่ละบุคคล)

นอกจากนี้ สำนักงานทรัพย์สินฯ ควรให้มีการรวมกลุ่มกันของบุคลากร เพื่อสะสมทุนในรูปสหกรณ์ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวของบุคลากรและมีส่วนร่วมบนพื้นฐานการแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังความสามารถของตนเอง

๓. การจัดการความเสี่ยง การดำเนินชีวิตทุกวันนี้มีความเสี่ยงเพิ่มมากขึ้น การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องตระหนักในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้บุคลากรพร้อมรับกับการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์และก่อนให้เกิดผลกระทบที่จะทำให้การดำเนินชีวิตประสบปัญหาและไม่ราบรื่นตามที่คาดหวังไว้ ดังนั้น เพื่อลดความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตและไม่ส่งผลอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงทางการเงินบุคลากรของสำนักงานทรัพย์สินฯ ควรมีการเตรียมการเกี่ยวกับความเสี่ยงไว้ด้วย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑ ระบุปัจจัยเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต

๓.๒ ประเมินผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

๓.๓ วางแผนการบริหารจัดการความเสี่ยง

ดังนั้น ในการดำเนินชีวิตต้องตระหนักถึงปัจจัยเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต การเจ็บไข้ได้ป่วย การขาดรายได้ การขาดผู้เลี้ยงดูในวัยชรา ความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สิน ฯลฯ เพื่อเตรียมการสำหรับการรับมือปัจจัยเสี่ยงเหล่านั้น จะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเองที่ดีของการดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวังของบุคลากร และครอบครัว แต่ทั้งนี้ การดำเนินชีวิตของบุคคลและครัวเรือน อยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาทย่อมจะลดความเสี่ยงในการใช้ชีวิตลงได้ และจัดเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามคุณลักษณะของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ผลการวิจัยในครั้งนี้เกิดประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอเสนอข้อแนะนำในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณเพื่อเก็บข้อมูลเปรียบเทียบในส่วนของงานข้าราชการกับภาคเอกชนในสังคม เพื่อนำมาเปรียบเทียบในความรู้ ความเข้าใจ ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตมากขึ้นแตกต่างกันอย่างไร

๒. เนื่องจากการพัฒนาประเทศมีศูนย์กลางอยู่ที่การพัฒนาคน การวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเพื่อศึกษาถึงความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาในการพัฒนาและบริหารประเทศ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ณัฐพงษ์ ทองภักดี. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๐.

ดารา ทีปะปาล. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๔๒.

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๘.

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ. รายงานการพัฒนาคอนของประเทศไทย ปี ๒๕๕๐ เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ, ๒๕๕๐.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. รายงานประจำปี ๒๕๕๕. กรุงเทพฯ: บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์, ๒๕๕๖.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. รายงานประจำปี ๒๕๕๖. กรุงเทพฯ: บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์, ๒๕๕๗.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. รายงานประจำปี ๒๕๕๗. กรุงเทพฯ: บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์, ๒๕๕๘.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. รายงานประจำปี ๒๕๕๘. กรุงเทพฯ: บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์, ๒๕๕๙.

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. สังคมและสัญญา. สำนักไทยที่พึงปรารถนา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๔๓.

เสรี วงษ์มณฑา. ๒๕๔๒. การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: ไดมอนด์ อิน บิซซิเนส เวิร์ล ๒๕๔๒.

วารสาร

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. “เศรษฐกิจและสังคม”. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. ๔๒ (๖), พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๔๘. หน้า ๔๑-๔๗.

ปริญญช พินุลสรารุช. “จดหมายข่าวประชาคมวิจัย”. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. ๖๗ พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๔๗. หน้า ๒๐-๒๔.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

- ดวงพร ศรีชัย. “การศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเตรียมทหาร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- นภาพรรณ วงศ์มณี. “การนำแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน : กรณีศึกษา ชุมชนทรายทอง ตำบลเจริญเมือง อำเภอพานจังหวัดเชียงราย”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓.
- บุษยา มั่นฤกษ์. “การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, การบริหารการพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๖.
- วิษพาร์ ชีวะสารณ์. “บทบาทขององค์กรธุรกิจในการส่งเสริมการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา: กรณีศึกษาความร่วมมือระหว่างชุมชนสะพลีกับชุมชนพรคานาน้ำใสสะอาด”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พัชรินทร์ รุจิรานุกูล. “การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมนำความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- พีรภาว บัญเพลิง. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- เยาวदनัย ภูเจริญยศ. “การดำเนินงานโครงการศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน จังหวัดทหารบกราชบุรี” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๔.
- เรวณี ชัยเขาวรัตน์. “ผลของโปรแกรมส่งเสริมความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เน้นความเข้าใจวัฒนธรรมการบริโภคแบบพอเพียงที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาศึกษาปีที่ ๖ ”. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- ศรินยา สนิท. “ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนนอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อความรู้ ทักษะคิด และการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของทหารกองประจำการในกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- อดิษฐ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. “การดำเนินงานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในระบบราชการ”. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๖.

สัมภาษณ์

ชนิษฐา ดนวาที, หัวหน้าฝ่ายตรวจสอบ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. สัมภาษณ์.

๒๖ เมษายน ๒๕๖๐.

จีราภา ธีวเหลือง, หัวหน้ากองส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.

สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐.

ฐิตินันท์ นิโครธานนท์, หัวหน้าแผนกสารบรรณ ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน สำนักงาน

ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. สัมภาษณ์. ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐.

ฐิติพร แก้ววิมล, เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนา กองส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน ฝ่ายส่งเสริมการ

พัฒนาย่างยั่งยืน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. สัมภาษณ์. ๒๕ เมษายน

๒๕๖๐

ณัฐพีร์ แจ่มจำรัส, เจ้าหน้าที่สื่อสารองค์กร กองสื่อสารองค์กรภายนอก ฝ่ายสื่อสารองค์กร

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. สัมภาษณ์. ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐

พรวิภา ฉิ่งทอง, หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๑ กองส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน ฝ่าย

ส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. สัมภาษณ์.

๒๐ เมษายน ๒๕๖๐.

รสิกัญญ์ สิริกัญญากุล, เจ้าหน้าที่สารบรรณ ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน สำนักงานทรัพย์สิน

ส่วนพระมหากษัตริย์. สัมภาษณ์. ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

วุฒิชัย มกราพันธ์, หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๒ กองส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน ฝ่าย

ส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. สัมภาษณ์.

๒๔ เมษายน ๒๕๖๐.

สกรรจ์ ศุขศิริ, หัวหน้าแผนกส่งเสริมการพัฒนา ๓ กองส่งเสริมการพัฒนาย่างยั่งยืน ฝ่ายส่งเสริม

การพัฒนาย่างยั่งยืน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. สัมภาษณ์. ๒๕

เมษายน ๒๕๖๐.

สุพรรณนิการ์ บัวโรย, เจ้าหน้าที่สารบรรณ ฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานทรัพย์สินส่วน

พระมหากษัตริย์. สัมภาษณ์. ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐.

บรรยาย

ประเวศ วะสี. “โครงการสังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง”, เอกสารประกอบการบรรยาย

เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง”, ๒๕๔๗.

กฎหมาย

- พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๔๗๙, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๔ (ฉบับที่ ๑), ๑๙ กรกฎาคม ๒๔๘๐, หน้า ๗๗๘.
- พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๔๘๔, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๘ (ฉบับที่ ๒), ๗ ตุลาคม ๒๔๘๔, หน้า ๑๓๒๑.
- พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๔๙๑, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๖๕ (ฉบับที่ ๓), ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๑, ตอนที่ ๑๐ หน้า ๑๗๓.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. “พันธกิจและภารกิจ”(ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก:
<http://www.crownproperty.or.th>. ๒๕๕๖.
- ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล. “เศรษฐกิจพอเพียง”(ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก:
www.nesac.go.th/NESAC_LIVE/suff_eco/. ๒๕๕๖.
- “กรอบแนวคิดความอยู่ดีมีสุข”.(ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก:
<http://www.nesdb.go.th/econSocial/derCom/attachment/data>, ๒๕๕๕.
- ทศนา แคมมณี. “ทฤษฎีการเรียนรู้”.(ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก:
www.baanjomjut.com/library_2/psychology_of_learning/03.html, ๒๕๕๕
- สุรินทร์ ชุมสาย ณ อยุธยา. “ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมาย”. (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก:
www.learners.in.th/blogs/posts/426984, ๒๕๕๔.

ภาคผนวก

ผนวก ก
พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์
พุทธศักราช ๒๕๗๙

พระราชบัญญัติ
จัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์
พุทธศักราช ๒๕๗๙

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๗๘)

อาทิตย์ทิพอาภา
เจ้าพระยายมราช
พล.อ. เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๘๐

เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ให้
เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำ
และยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่าย
พระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๕๗๙”

มาตรา ๒[๑] ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็น
ต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔[๒] ในพระราชบัญญัตินี้

“ทรัพย์สินส่วนพระองค์” หมายความว่า ทรัพย์สินที่เป็นของพระมหากษัตริย์อยู่แล้วก่อนเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ หรือทรัพย์สินที่รัฐทูลเกล้าฯ ถวาย หรือทรัพย์สินที่ทรงได้มาไม่ว่าในทางใดและเวลาใดนอกจากที่ทรงได้มาในฐานะที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ รวมทั้งดอกผลที่เกิดจากบรรดาทรัพย์สินเช่นว่านั้นด้วย

“ทรัพย์สินส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน” หมายความว่า ทรัพย์สินในพระมหากษัตริย์ซึ่งใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า พระราชวัง “ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” หมายความว่า ทรัพย์สินในพระมหากษัตริย์นอกจากทรัพย์สินส่วนพระองค์และทรัพย์สินส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ดังกล่าวแล้ว

มาตรา ๔ ทวิ[๓] ให้ตั้งสำนักงานขึ้นสำนักงานหนึ่งเรียกว่า “สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” มีหน้าที่ปฏิบัติการตามความใน

มาตรา ๕ วรรคสองให้สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มีฐานะเป็นนิติบุคคล

มาตรา ๔ ตริ[๔] ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า ๔ คนซึ่งพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้ง และในจำนวนนี้จะได้ทรงแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ๑ คนให้คณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มีอำนาจหน้าที่ดูแลโดยทั่วไป ซึ่งกิจการของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีอำนาจหน้าที่ตามที่คณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มอบหมาย และมีอำนาจลงชื่อเป็นสำคัญผูกพันสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

มาตรา ๕[๕] ทรัพย์สินส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดินและทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์บรรดาที่เป็นเครื่องอุปโภคบริโภค ให้อยู่ในความดูแลรักษาของสำนักพระราชวัง ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์นอกจากที่กล่าวในวรรคก่อน ให้อยู่ในความดูแลรักษาและจัดหาผลประโยชน์ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ทรัพย์สินส่วนพระองค์นั้น การดูแลรักษาและการจัดหาผลประโยชน์ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

มาตรา ๕ ทวิ[๖] เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตามพระราชอัธยาศัยแต่งตั้งให้บุคคลใดเป็นผู้ดูแลรักษาและจัดหาผลประโยชน์ทรัพย์สินส่วนพระองค์ ให้นายกรัฐมนตรีประกาศการแต่งตั้งนั้นในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อได้มีการประกาศตามความในวรรคก่อนแล้ว ในกรณีทั้งปวงเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนพระองค์ ห้ามมิให้ระบุพระปรมาภิไธยหรือข้อความใดๆ อันแสดงหรืออนุมานได้ว่าพระมหากษัตริย์เป็นคู่กรณีหรือคู่ความ ให้ระบุเพียงชื่อบุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งดังกล่าวแล้วต่อท้ายด้วยคำว่า “ผู้จัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์” เท่านั้น

มาตรา ๖[๗] รายได้จากทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ที่กล่าวในมาตรา ๕ วรรคสองนั้น จะจ่ายได้ก็แต่เฉพาะในประเภทรายจ่ายที่ต้องจ่ายตามข้อผูกพันรายจ่ายที่จ่ายเป็นเงินเดือน บำเหน็จ บำนาญ เงินรางวัล เงินค่าใช้สอยเงินการจร เงินลงทุน และรายจ่ายในการพระราชกุศล เหล่านี้เฉพาะที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้วเท่านั้น

รายได้ซึ่งได้หักรายจ่ายตามความในวรรคก่อนแล้ว จะจำหน่ายใช้สอยได้ก็แต่โดยพระมหากษัตริย์ตามพระราชอัธยาศัย ไม่ว่าในกรณีใดๆ หรือโดยคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เฉพาะในกรณีที่เกี่ยวกับการพระราชกุศลอันเป็นการสาธารณณะหรือในทางศาสนาหรือราชประเพณี บรรดาที่เป็นพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์เท่านั้น

มาตรา ๗[๘] ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๖ ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จะโอนหรือจำหน่ายได้ก็แต่เพื่อประโยชน์แก่ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และโดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตหรือเพื่อสาธารณประโยชน์อันได้มีบทกฎหมายให้อินหรือจำหน่ายได้เท่านั้น

มาตรา ๘ ทรัพย์สินส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดินย่อมได้รับความยกเว้นจากการเก็บภาษีอากรทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ย่อมได้รับความยกเว้นจากการเก็บภาษีอากรเช่นเดียวกับทรัพย์สินของแผ่นดินทรัพย์สินส่วนพระองค์ย่อมไม่อยู่ในข่ายแห่งความยกเว้น ดังกล่าวแล้ว

มาตรา ๙ ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงร่วมกันเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พ.อ. พลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๔[๙]

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ (ราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๕๔ หน้า ๗๗๘) มาตรา ๕ มีข้อความดังนี้

“มาตรา ๕ ทรัพย์สินส่วนพระองค์ ทรัพย์สินส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ บรรดาที่เป็นเครื่องอุปโภคบริโภคนั้น ให้อยู่ในความดูแลรักษาของสำนักพระราชวัง ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ นอกจากที่กล่าวไว้ในวรรคก่อนให้อยู่ในความดูแลรักษาของกระทรวงการคลัง โดยปรึกษาคณะกรรมการคณะหนึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นประธานและกรรมการอีก ๔ นาย ซึ่งจะได้ตั้งขึ้นโดยพระบรมราชานุมัติ”

พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๙๑[๑๐]

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ผนวก ข
พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์
พุทธศักราช ๒๕๙๑

พระราชบัญญัติ
จัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๙๑

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
คณะอภิรัฐมนตรี ในหน้าที่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
รังสิต กรมขุนชัยนาทนเรนทร
อลงกฎ
ธานีวัต
มานวราชเสวี
อดุลเดชจรัส
ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๙๑
เป็นปีที่ ๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์

พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา จึงมีพระบรมราชโองการให้
ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

- มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่าย
พระมหากษัตริย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๙๑”
- มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
- มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่าย
พระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๕๗๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ทรัพย์สินส่วนพระองค์” หมายความว่า ทรัพย์สินที่เป็นของพระมหากษัตริย์อยู่แล้ว ก่อนเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ หรือทรัพย์สินที่รัฐทูลเกล้าฯ ถวาย หรือทรัพย์สินที่ทรงได้มาไม่ว่าในทางใดและเวลาใดนอกจากที่ทรงได้มาในฐานะที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ รวมทั้งดอกผลที่เกิดจากบรรดาทรัพย์สินเช่นว่านั้นด้วย

“ทรัพย์สินส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน” หมายความว่า ทรัพย์สินในพระมหากษัตริย์ซึ่งใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า พระราชวัง

“ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” หมายความว่า ทรัพย์สินในพระมหากษัตริย์ นอกจากทรัพย์สินส่วนพระองค์และทรัพย์สินส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ดังกล่าวแล้ว”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้อยู่ต่อท้ายมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ เป็นมาตรา ๔ ทวิ และมาตรา ๔ ตริ ตามลำดับ

“มาตรา ๔ ทวิ ให้ตั้งสำนักงานขึ้นสำนักงานหนึ่งเรียกว่า “สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” มีหน้าที่ปฏิบัติการตามความในมาตรา ๕ วรรคสองให้

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มีฐานะเป็นนิติบุคคล

มาตรา ๔ ตริ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า ๔ คนซึ่งพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้ง และในจำนวนนี้จะได้ทรงแต่งตั้งให้ เป็นผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ๑ คน

ให้คณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มีอำนาจหน้าที่ดูแลโดยทั่วไป ซึ่งกิจการของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีอำนาจหน้าที่ตามที่คณะกรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มอบหมาย และมีอำนาจลงชื่อเป็นสำคัญผูกพันสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕ ทรัพย์สินส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดินและทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์บรรดาที่เป็นเครื่องอุปโภคบริโภค ให้อยู่ในความดูแลรักษาของสำนักพระราชวัง ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์นอกจากที่กล่าวในวรรคก่อน ให้อยู่ในความดูแลรักษาและจัดหาผลประโยชน์ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ทรัพย์สินส่วนพระองค์นั้น การดูแลรักษาและการจัดหาผลประโยชน์ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย”

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้อย่างท้ายมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบ
ทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ เป็นมาตรา ๕ ทวิ

“มาตรา ๕ ทวิ เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตามพระราชอัธยาศัยแต่งตั้งให้บุคคล
ใดเป็นผู้ดูแลรักษาและจัดหาผลประโยชน์ทรัพย์สินส่วนพระองค์ ให้นำกรัณมนตรีประกาศการแต่งตั้ง
นั้นในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อได้มีการประกาศตามความในวรรคก่อนแล้ว ในกรณีทั้งปวงเกี่ยวกับทรัพย์สิน
ส่วนพระองค์ ห้ามมิให้ระบุพระปรมาภิไธยหรือข้อความใดๆ อันแสดงหรืออนุมานได้ว่า พระมหากษัตริย์
เป็นคู่กรณีหรือคู่ความ ให้ระบุเพียงชื่อบุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งดังกล่าวแล้วต่อท้ายด้วยคำว่า
“ผู้จัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์” เท่านั้น”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่าย
พระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖ รายได้จากทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ที่กล่าวในมาตรา ๕ วรรคสอง
นั้น จะจ่ายได้ก็แต่เฉพาะในประเภทรายจ่ายที่ต้องจ่ายตามข้อผูกพันรายจ่ายที่จ่ายเป็นเงินเดือน
บำเหน็จ บำนาญ เงินรางวัล เงินค่าใช้สอยเงินการจร เงินลงทุน และรายจ่ายในการพระราชกุศล
เหล่านี้เฉพาะที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้วเท่านั้น

รายได้ซึ่งได้หักรายจ่ายตามความในวรรคก่อนแล้ว จะจำหน่ายใช้สอยได้ก็แต่โดย
พระมหากษัตริย์ตามพระราชอัธยาศัย ไม่ว่าในกรณีใดๆ หรือโดยคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
เฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการพระราชกุศลอันเป็นการสาธารณะหรือในทางศาสนาหรือราชประเพณี
บรรดาที่เป็นพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์เท่านั้น”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่าย
พระมหากษัตริย์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗ ภายใต้อำนาจแห่งมาตรา ๖ ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จะโอนหรือ
จำหน่ายได้ก็แต่เพื่อประโยชน์แก่ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และโดยได้รับพระราชทานพระบรม
ราชานุญาตหรือเพื่อสาธารณประโยชน์อันได้มีบทกฎหมายให้ออนหรือจำหน่ายได้เท่านั้น”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ควง อภัยวงศ์

นายกรัฐมนตรี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวหทัยรัตน์ ยูภาศ
วันเดือนปีเกิด	๒๓ ธันวาคม ๒๕๐๖
การศึกษา	ปริญญาตรี วาดแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต การวางผังเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาโท รัฐศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประวัติการทำงาน	เริ่มปฏิบัติงานในสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ตั้งแต่ ปี ๒๕๓๑ - เจ้าหน้าที่พัฒนาระบบเช่า - หัวหน้าแผนก ระดับ พ.4 แผนกการประชุม กองกลาง ฝ่ายสนับสนุน - หัวหน้าแผนก ระดับ พ.4 แผนกสถานที่ กองกลาง ฝ่ายสนับสนุน - หัวหน้าแผนกออูโส ระดับ บ.5 แผนกสถานที่ กองบริการสำนักงาน ฝ่ายสนับสนุน - หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ระดับ จ.1 สำนักงานจังหวัดนครปฐม ฝ่ายบริหารภูมิภาค - หัวหน้าสำนักงานจังหวัดอูโส ระดับ จ.2 สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา ฝ่ายบริหารภูมิภาค - หัวหน้ากองอูโส ระดับ จ.2 กองสื่อสารองค์กรภายนอก ฝ่ายสื่อสารองค์กร - หัวหน้าฝ่าย ระดับ จ.3 ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนายั่งยืน - หัวหน้าฝ่ายอูโส ระดับ จ.4 ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนายั่งยืน

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

ประจำวันของบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ผู้วิจัย นางสาวหทัยรัตน์ ยุภาศ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙

ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายอาวุโส ฝ่ายส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะการเศรษฐกิจของประเทศปัจจุบัน ปัญหาเศรษฐกิจมีความไม่แน่นอน เกิดการผันแปรอยู่ตลอดเวลาเป็นไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนหันมายึดแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานให้สภานักเรียนนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งมีสาระสำคัญว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

ดังนั้น ในฐานะที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ถือเป็นหน่วยงานสำคัญ หน่วยงานหนึ่งที่ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทย บุคลากรในสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จึงควรมีความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ และควรมีการน้อมนำเอาหลักการดังกล่าวไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อเป็นแบบอย่างแก่คนอื่นๆ ในสังคม อันเป็นการสืบสานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กว้างขวางออกไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการนำแนวคิด

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของพนักงานสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เพื่อที่จะสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการเสนอแนวทางให้แก่องค์กรในการสนับสนุนการน้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตรจริง และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นทิศทางในการปรับเปลี่ยนนโยบายการดำเนินงานของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กรให้เกิดความก้าวหน้า เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าสืบไปอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
๒. เพื่อศึกษาวิธีการและแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ขอบเขตของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีวิธีการ ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ รวม ๓ ด้าน ๑) ด้านความพอประมาณ ๒) ด้านความมีเหตุผล ๓) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

๒. เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากผู้บริหารในระดับที่แตกต่างกันและเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ

๒.๑ สัมภาษณ์ผู้บริหารระดับ จ.๑ ขึ้นไป จำนวน ๑ ท่าน สัมภาษณ์หัวหน้าแผนกระดับ บ.๓-บ.๕ จำนวน ๔ ท่าน สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับ บ.๑-บ.๓ จำนวน ๕ ท่าน

๒.๒ วิเคราะห์และสรุปผล

๓. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยดำเนินการระหว่างเดือน พฤศจิกายน ๒๕๕๙ – พฤษภาคม ๒๕๖๐

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีวิธีการ ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีประเด็นในแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

ในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ ด้านการมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านเงื่อนไขความรู้และด้านเงื่อนไขคุณธรรม รวมทั้งแสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ผลการวิจัย

๑. ผลการวิจัยต่อบัตถุประสงค์ข้อที่ ๑.ศึกษาความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

พื้นฐานของความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนแน่นอน เพื่อให้วัดประเมินผลได้ถูกต้อง โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ของ เบนจามิน บลูม (Benjamin S.Bloom) ตามหลักจิตวิทยาพื้นฐานว่ามนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน ๓ ด้านคือ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ และนำหลักการนี้จำแนกเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับและทุกสาขานั่นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุผล

ความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับงานวิจัยพบว่าผู้บริหารระดับสูงผู้บริหารระดับต้น และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานทรัพย์สินฯ ซึ่งมีอายุและรายได้ที่แตกต่างกัน มีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งมองในภาพรวม พบว่ามีความเข้าใจในระดับมากโดยมีหลักทางสายกลาง พร้อมยึดหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความพอดีที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป ความมีเหตุผล การดำเนินการอย่างรอบคอบโดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นด้วย มีภูมิคุ้มกันที่ดี การเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ โดยคำนึงถึงความเป็นไปของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น ภายใต้เงื่อนไข ความรู้ คุณคุณธรรม ซึ่งบุคลากร

เกิดความเข้าใจที่มีพื้นฐานการรับรู้ด้วยตนเอง และได้รับการถ่ายทอดแบบองค์รวมที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ เนื่องจากได้รับการปลูกฝังจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในเรื่องการออมเงินสำหรับอนาคต ทั้งนี้ การรับรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับการนำแนวทางและวิธีการไปประยุกต์ใช้สามารถพึ่งพาตนเองได้ให้มีชีวิตที่เรียบง่าย

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมความรู้ความเข้าใจ ออกเป็น ๓ ด้านประกอบด้วย

๑.๑ ด้านพุทธิพิสัย พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย เริ่มจากความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้จนสามารถแยกแยะเรื่องราวสิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ สังเกตได้ว่าบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินฯ มองเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่จำเป็นต้องประหยัด อดคัดแต่ให้คำนึงถึงความจำเป็นของการใช้เงินถึงแม้จะเกิดหนี้สินควรจะเกิดจากความจำเป็นไม่ใช่เกิดจากความสุรุ่ยสุร่ายจากการใช้ชีวิต เนื่องจากสถานะภาพทางการเงินของแต่ละบุคคลมีความจำเป็นที่แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ ทำให้เห็นว่าไม่ว่าจะประสบปัญหาในชีวิตซึ่งอาจจะเป็นเรื่องหนี้สินและเรื่องอื่นๆ สามารถนำหลักพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจควบคู่ไปด้วย

๑.๒ ด้านจิตพิสัย แนวทางการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ซึ่งเป็นการรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์ หรือสิ่งเร้า และเกิดค่านิยม ในการเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม แล้วเกิดทัศนคติที่ดีในสิ่งนั้น จนแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมให้ความสำคัญกับใช้ชีวิตบนหลักความมีเหตุผล ควบคู่ไปกับการสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกละเอียดจิตใจจนพัฒนาเป็นความคิดมาพิจารณาร่วมกันอย่างรอบด้านจนเกิดความรอบคอบ อุดมคติซึ่งจะเป็นการควบคุมทิศทางพฤติกรรมของบุคคลจะรู้ดีรู้ชั่ว สอดคล้องกับหลักเหตุผลที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

๑.๓ ด้านทักษะพิสัย พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย เป็นการรับรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำมากระทำตามแบบเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และกระทำซ้ำจนเกิดความถูกต้อง เป็นพฤติกรรมที่ฝึกจนเป็นนิสัย ดังเช่น พฤติกรรมการออมเงิน ที่สะท้อนให้เห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคนในการใช้ชีวิต สามารถลดภาระการสร้างหนี้ซึ่งจะส่งผลต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

๒. ผลการวิจัยต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ข้อที่ ๒. วิธีการและแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคลากรสังกัดสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ในการวิจัยเพื่อศึกษาวิธีการและแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต พบว่าการศึกษาแนวทางดังกล่าวควรกำหนดขอบเขตของเนื้อหาเพื่อเป็นองค์ประกอบของวัตถุประสงค์ ได้แก่ ๑.คุณค่าหลักร่วมกัน (Values) ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๒.การนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ๓.ศึกษาผลของการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

๒.๑ คุณค่าหลักร่วมกันขององค์กร (Shared Core Values) ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางการนำคุณค่าหลักร่วมกันขององค์กร VALUES ๖ ประการ ของสำนักงานทรัพย์สินฯ จำแนกออกเป็น Virtue: ความซื่อสัตย์ ความมีคุณธรรมและจริยธรรม Accountability : ความรับผิดชอบต่องาน ครอบครัว องค์กรและสังคม Loyalty: ความจงรักภักดีทั้งต่อองค์กร สถาบันและพระมหากษัตริย์ Unity: ความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจและปรองดองกัน Enlightenment: การใฝ่รู้ในการพัฒนาตนเอง Sufficiency: การยึดมั่นในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ เริ่มแนวคิดมุ่งสู่เป้าหมายดังกล่าวเมื่อปลายปี ๒๕๕๔ ถือได้ว่าเป็นความสำคัญที่มีความเชื่อมโยงกับพันธกิจ และภารกิจหลักขององค์กร เนื่องจากบุคลากรทุกคนร่วมพลังปฏิบัติหน้าที่ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน ถือได้ว่าเป็นหลักคิดที่เริ่มจากการระดมความคิดของบุคลากรในองค์กรทุกคนในการกำหนดความหมายของตัวอักษร พร้อมกับจัดประกวดตราสัญลักษณ์ซึ่งใช้รูปต้นไม้ และมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บุคลากรมีความสนใจในคุณค่าหลักร่วมกัน และเป็นบรรทัดฐานและทิศทางเดียวกัน

เมื่อพิจารณาจากคุณค่าหลักร่วมกัน ๖ ประการ พบว่าบุคลากรให้ความสำคัญกับ Sufficiency: ความพอเพียง และ Loyalty : ความจงรักภักดี มากที่สุด สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ถือได้ว่าเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยและเป็นแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของทางสายกลาง ซึ่งบุคลากรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ กับคุณค่าหลักที่คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนับเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะเป็นแนวทางการปฏิบัติตนของบุคลากรในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม สามารถดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และมีความภาคภูมิใจในองค์กรและสถาบันพระมหากษัตริย์และความรอบคอบอย่างสมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

๒.๒ การนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน

จากการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ควรยึดหลักทางสายกลางบนความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ซึ่งยกตัวอย่าง การใช้จ่ายอย่างประหยัดปราศจากการกู้หนี้ยืมสิน การไม่ใช้จ่ายอย่างเกินตัว ทำอะไรที่พอเหมาะพอควร สมดุลกับอัตภาพ ศักยภาพของตนตามภาวะแวดล้อม ตามความสามารถของตนเองในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ ได้มองถึงการนำหลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องราวต่างๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะต้องมีสติในการกระทำในสิ่งต่างๆ ในปัจจุบันด้วยความรู้ตัวและระมัดระวัง คิดพิจารณาให้รอบคอบและถ่วงแท้ ในส่วนของการทำงาน จะนำมาใช้ในการประเมินปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน เพื่อค้นหา วิเคราะห์ จุดแข็ง-จุดอ่อน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นว่าจะประโยชน์ต่อองค์กร และสามารถดำเนินการได้จริง และดำเนินในชีวิตประจำวันได้ สำหรับหลักภูมิคุ้มกันที่ดี บุคลากรได้นำมาใช้ในเรื่องการวางแผนในส่วนของการออมเงิน เพื่อเตรียมพร้อมกับความไม่แน่นอนในอนาคต เมื่อเปรียบเทียบกับการทำงาน คือ การเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม แต่หากพิจารณาถึงลงไปอีกระดับจะเห็นถึงว่าบุคลากรมีรูปแบบการดำรงชีวิตแบบที่มีความเป็นปัจเจกและเอกเทศ คำนึงถึงประโยชน์ตนเป็นที่ตั้ง ขาดการตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

๒.๓ ศึกษาผลของการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และต้องมีภูมิคุ้มกันที่ดี กล่าวคือ ในการทำงานในฐานะบุคลากรจะต้องทำงานอย่างมีสติ รอบคอบ มีมานะ อุตสาหะ ต้องมองถึงการเติบโตของเป้าหมายตามลำดับขั้น โดยลดการพึ่งพาอาศัยหรือเบียดเบียนเพื่อนร่วมงาน เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีใน

องค์กร นอกจากนี้ ยังต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต โดยรู้จัก กระตือรือร้นในการหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาในคุณภาพงานและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง รู้จักวางแผนการทำงาน หรือคิดโครงการต่างๆสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ ผู้บังคับบัญชาพึงพอใจในผลการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลให้ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ทำให้มี หลักคิดการทำงานซึ่งส่งผลที่ดีต่อตนเอง และเพื่อนร่วมงาน แสดงให้เห็นว่าบุคลากรมีความเชื่อมั่น และศรัทธาในองค์กร พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและรู้เท่าทันยุคดิจิทัล ซึ่งมีเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น ในยุคปัจจุบัน ที่สำคัญเป็นการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีการวางแผน ยึดหลักทางสายกลางเป็นภูมิคุ้มกัน ในตนเอง สร้างความเข้มแข็ง ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพงานจนเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการ ดำเนินชีวิตประจำวันของบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

๑. จากผลการวิจัยพบว่าบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงของแนวทางปฏิบัติ ที่มีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ ความพอประมาณ หมายถึง การทำอะไรที่ไม่มากเกินไป และไม่น้อยเกินไป รวมทั้งต้อง ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น ความมีเหตุผล หมายถึง การคิดอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ โดย คำนึงถึงผลที่จะตามมา และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบกับ การเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ซึ่งสามารถดูได้จากการที่บุคลากรของสำนักงานทรัพย์สินฯ ทั้งใน ระดับผู้บริหาร และพนักงาน ให้คำสัมภาษณ์ที่มีการบรรยายถึง หลักคิด ความหมาย ที่ความครบถ้วน ประเด็นที่ผู้วิจัยจะขอเสนอแนะเพิ่มเติม คือ การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนตั้งแต่ในระดับปัจเจกบุคคล ระดับชุมชน และองค์กรทั่วไปมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อวิถีการดำเนินชีวิต โดยอาศัยแนวปฏิบัติ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่แค่เพียงความรู้ในเชิงความหมายของคำ แต่ให้บุคลากร ทุกคนสามารถรู้ได้ว่า การดำเนินชีวิตในแต่ละวันของตนเอง ต้องคิด พิจารณายู่เนืองๆ ว่าแค่ไหน สำหรับตนเองถึงจะเรียกว่า มีความพอประมาณ การตัดสินใจจะทำอะไรมีเหตุผลพอเพียงหรือไม่ และได้ประเมินถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดจากการตัดสินใจของตนเองไว้หรือไม่และท้ายที่สุด ตัวของตัวเอง ได้ มีการเตรียมตัว

อย่างไร สำหรับอนาคตหรือความไม่แน่นอน ของสถานการณ์รอบๆ ตัว ซึ่งประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะได้มีการให้ความรู้ ที่ถูกต้องจากฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มี หน้าที่หลัก กำกับหน้าที่ดูแลงานสรรหาบุคคล ส่งเสริมศักยภาพและการเรียนรู้ของบุคลากร การ กำหนดกลยุทธ์และแผนงานต่างๆ รวมถึงการพัฒนาระบบด้านการบริหารงานบุคคล ตลอดจนงาน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อให้บุคลากรมีคุณลักษณะสอดคล้องกับคุณค่าหลักร่วมกันขององค์กร เพื่อ เกิดจิตสำนึกในเรื่องการใช้ชีวิตตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกันอย่างถูกต้อง และดำเนินไป อย่างยั่งยืน ให้เป็นเสมือนหนึ่งวิถีชีวิตของบุคลากรทุกคนในองค์กร เพื่อให้การสื่อสารเกิดความเข้าใจ

ในทุกกระดับ ช่วยกันรณรงค์และให้ข้อมูล ซึ่งจะต้องทำอย่างต่อเนื่องจริงจังและเป็นระบบเครือข่ายในหน่วยงานระดับฝ่ายทุกฝ่าย

๒. การสร้างความมั่นคงทางการเงิน จากการวิจัยพบว่าบุคลากรให้ความสำคัญกับการออมเงินแต่ยังไม่เข้าใจในการบริหารเงินออมที่มีอยู่ให้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของเงินแต่ละส่วน เพื่อให้มีการสร้างผลตอบแทนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถพิจารณาโดยมีแนวคิดดังนี้

๒.๑ เงินออมเพื่อการจัดหาทรัพย์สิน เช่น ที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ ฯลฯ (ลงทุนตามกรอบระยะเวลาตามที่วางแผนไว้ สภาพคล่องปานกลาง)

๒.๒ เงินออมเพื่อการใช้จ่ายในอนาคตระยะสั้น (ลงทุนในทางเลือกการลงทุนระยะสั้นสภาพคล่อง ความเสี่ยงต่ำ)

๒.๓ เงินออมเพื่อภาวะฉุกเฉิน (ลงทุนในทางเลือกระยะสั้นถึงกลาง สภาพคล่องปานกลาง ความเสี่ยงต่ำ)

๒.๔ เงินออมเพื่อวัยชรา (ลงทุนในทางเลือกระยะยาว สภาพคล่องต่ำ ความเสี่ยงตามระดับการยอมรับความเสี่ยงของแต่ละบุคคล)

นอกจากนี้ สำนักงานทรัพย์สินฯ ควรให้มีการรวมกลุ่มกันของบุคลากร เพื่อสะสมทุนในรูปสหกรณ์ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวของบุคลากรและมีส่วนร่วมบนพื้นฐานการแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังความสามารถของตนเอง

๓. การจัดการความเสี่ยง การดำเนินชีวิตทุกวันนี้มีความเสี่ยงเพิ่มมากขึ้น การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องตระหนักในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้บุคลากรพร้อมรับกับการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์และก่อนให้เกิดผลกระทบที่จะทำให้การดำเนินชีวิตประสบปัญหาและไม่ราบรื่นตามที่คาดหวังไว้ ดังนั้น เพื่อลดความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตและไม่ส่งผลอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงทางการเงินบุคลากรของสำนักงานทรัพย์สินฯ ควรมีการเตรียมการเกี่ยวกับความเสี่ยงไว้ด้วย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑ ระบุปัจจัยเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต

๓.๒ ประเมินผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

๓.๓ วางแผนการบริหารจัดการความเสี่ยง

ดังนั้น ในการดำเนินชีวิตต้องตระหนักถึงปัจจัยเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต การเจ็บไข้ได้ป่วย การขาดรายได้ การขาดผู้เลี้ยงดูในวัยชรา ความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สิน ฯลฯ เพื่อเตรียมการสำหรับการรับมือปัจจัยเสี่ยงเหล่านั้น จะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเองที่ดีของการดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวังของบุคลากร และครอบครัว แต่ทั้งนี้ การดำเนินชีวิตของบุคคลและครัวเรือน อยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาทย่อมจะลดความเสี่ยงในการใช้ชีวิตลงได้ และจัดเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามคุณลักษณะของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง